

Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie

**Postawy uczniów krakowskich szkół wobec substancji psychoaktywnych.
Badania ankietowe przeprowadzone przez Miejskie Centrum Profilaktyki
Uzależnień w Krakowie w roku szkolnym 2011/2012.**

Kraków, wrzesień 2012

CZĘŚĆ I
WPROWADZENIE

WPROWADZENIE

Używanie substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną

Adolescencja stanowi okres rozwojowy, w którym młodzi ludzie podejmują stosunkowo dużo zachowań ryzykownych, takich jak: sięganie po substancje psychoaktywne, ryzykowny seks, brawurowe zachowania. Część badaczy twierdzi nawet, że zachowania ryzykowne są czymś naturalnym dla tego okresu. Znaczna część adolescentów używających substancji psychoaktywnych, zaczęła z nimi eksperymentować przed 14 rokiem życia. Okres pomiędzy 16 a 17 r.ż. jest uważany za czas szczególnego nasilenia zachowań ryzykownych, po którym zaczynają one powoli zanikać (M. Ziarko, 2012, *Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolna na terenie Miasta Krakowa*, 2007).

Najbardziej rozpowszechnioną wśród młodzieży substancją psychoaktywną jest alkohol. 87 % uczniów gimnazjum¹ oraz 95 % uczniów szkół ponadgimnazjalnych² ma za sobą próby picia alkoholu. Prawie 60% gimnazjalistów i nieco ponad 70 % uczniów szkół ponadpodstawowych chociaż raz paliło w swoim życiu papierosy. Eksperymentowanie z nielegalnymi substancjami psychoaktywnymi dotyczy znacznie mniejszego odsetka młodzieży. Najpopularniejszych spośród tych substancji – marihuany i haszyszu – chociaż raz w swoim życiu używało 24% gimnazjalistów i 37% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Używanie wymienionych substancji psychoaktywnych jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt. Inaczej jest z sięganiem po leki, po które częściej sięgają dziewczęta. Doświadczenia z przyjmowaniem leków uspokajających lub usypiających bez przepisu lekarza ma 15-17 procent uczniów szkół ponadpodstawowych (Sierosławski, 2011).

Badania wskazują na to, że ponad 40% uczniów przechodzi inicjację alkoholową w wieku 13 lat lub wcześniej. Jeśli chodzi o palenie papierosów, eksperymentowanie w okresie szkoły podstawowej lub na początku gimnazjum dotyczy 25-28% młodzieży w wieku gimnazjalnym. W świetle badań wydaje się, że pierwsze próby związane z używaniem marihuany/haszyszu następują później niż eksperymentowanie z legalnymi substancjami psychoaktywnymi. Odsetek osób, deklarujących, że po raz pierwszy używały marihuany/haszyszu w wieku 13 lat lub wcześniej wynosi od 4 – 15% (*Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolna na terenie Miasta Krakowa*, 2007).

¹ Przytaczane w tym akapicie statystyki odnoszą się do uczniów trzeciej klasy gimnazjum i uczniów drugiej klasy szkół ponadgimnazjalnych – na podstawie badań ESPAD (Sierosławski, 2011).

² J.w.

Postawy i opinie młodzieży na temat substancji psychoaktywnych

Postawy młodzieży wobec substancji psychoaktywnych oraz opinie na temat ich działania są istotne ze względu na to, że wpływają na decyzje co do ich używania. Wyniki badań *Młodzi a narkotyki* (Maj, Kowalewicz, 2009) wskazują, że młodzież gimnazjalna i ponadgimnazjalna jako zagrożenia związane z używaniem narkotyków postrzega nie tyle same substancje, co specyficzne okoliczności ich używania (np. podczas zajęć szkolnych), brak „kultury brania” (np. używanie nadmiernej ilości), ryzyko uzależnienia, indywidualne uwarunkowania (to zależy od osoby czy narkotyki stanowią problem czy nie – m.in. od powodów, dla których osoba sięga po narkotyki). Badana młodzież zwracała także uwagę na to, że zagrożenie zależy od rodzaju narkotyków: marihuana nie stanowi problemu, natomiast amfetamina i heroina – tak. Badani uważali, że marihuana raczej nie stanowi zagrożenia, chyba że jest złej jakości (gdy dodawane są do niej inne substancje lub suszone rośliny). Natomiast, w badaniach ESPAD (2011) jako czynnik decydujący o szkodliwości używania substancji psychoaktywnych – w opiniach uczniów szkół ponadpodstawowych – wyłania się nasilenie używania (ilość i/lub częstotliwość) substancji psychoaktywnych.

Badania wskazują na to, że wielu młodych ludzi uważa, iż większym problemem od narkotyków jest alkohol. Powszechnie znane młodzieży narkotyki to: marihuana, LSD, amfetamina, kokaina, heroina. Rzadziej wymieniane były: grzyby halucynogenne, Acodin, ecstasy, morfina, haszysz. Poza tym młodzież wymieniała także m.in.: bieluń i szalwię wieszczą. Wśród skojarzeń, jakie budzą wśród młodych ludzi narkotyki, autorzy badań wyróżnili skojarzenia „różowe” (śmiech, zabawa, euforia, dyskoteka, telewizja w trójwymiarze) oraz „czarne” (śmierć, cierpienie, choroba, HIV, depresja). Te pierwsze („różowe”) dominowały w grupie osób z dużych miast eksperymentujących z narkotykami. Skojarzenia „czarne” były charakterystyczne dla liderów młodzieżowych (uczniów zajmujących wysoką pozycję socjometryczną w klasie lub grupie rówieśniczą) zwłaszcza z małych miast.

Profilaktyka używania substancji psychoaktywnych przez uczniów

Adolescencja jest okresem, w którym programy profilaktyczne mają do odegrania szczególną rolę. W tym okresie młodzi ludzie kształtują swoją tożsamość, intensywnie eksplorują świat i uzyskują większą autonomię. Jednocześnie – jak zostało to już nadmienione – podejmują stosunkowo dużo zachowań ryzykownych, takich jak: sięganie po substancje psychoaktywne, ryzykowny seks, brawurowe zachowania. (M. Ziarko, 2012). Z drugiej strony

wyniki badań wskazują na to, że większość młodzieży szkolnej eksperymentującej z papierosami i alkoholem, po raz pierwszy sięgnęła po te substancje w szkole podstawowej lub na początku gimnazjum. Dlatego też działania z zakresu profilaktyki uzależnień powinny obejmować także uczniów szkół podstawowych. Odpowiednio wczesne wdrożenie działań jest uznawane za jeden z czynników zwiększających skuteczność oddziaływań profilaktycznych. Inne, podkreślane przez praktyków, cechy skutecznej profilaktyki to: zaadresowanie działań do grup najbardziej podatnych na inicjację, objęcie nimi możliwie jak najszerszych kręgów społecznych (Stępień, 2005). Metaanaliza wyników badań nad szkolnymi programami profilaktyki, przeprowadzona przez Tobler'a i Stratton'a wskazuje z kolei na większą skuteczność programów prowadzonych metodami interaktywnymi w stosunku do programów zaklasyfikowanych jako nieinteraktywne (Ostaszewski, 2001).

Popularna w ostatnim czasie teoria *resilience* proponuje rozumienie podejmowania zachowań ryzykownych w kontekście obecnych w życiu młodego człowieka czynników chroniących i czynników ryzyka. Kluczowe dla tej koncepcji pojęcie odporności (*resilience*) obejmuje procesy i mechanizmy, które pozwalają osobie pozytywnie funkcjonować pomimo przeciwności losu lub traumatycznych przeżyć, mających miejsce aktualnie lub w przeszłości (Borucka, 2011). Czynniki chroniące to te, które zwiększają odporność (*resilience*) młodego człowieka i sprzyjają pozytywnej adaptacji. Obejmują one: cechy i zdolności indywidualne (inteligencja, pozytywny temperament, umiejętności społeczne), wspierające relacje z bliskimi osobami (więź z opiekunem, wsparcie emocjonalne ze strony osoby dorosłej, jasno wyznaczone normy zachowania), wsparcie ze strony środowiska pozarodzinnego oraz cechy środowiska lokalnego i miejsca zamieszkania (bezpieczne sąsiedztwo, dobre relacje z nauczycielami, dostępność i podejmowanie różnych form aktywności: wolontariat, kluby sportowe, świetlice, kółka zainteresowań). Czynniki ryzyka to te właściwości indywidualne i cechy środowiska, które są związane ze zwiększonym ryzykiem pojawienia się nieprawidłowości rozwojowych, zaburzeń czy też chorób. Wśród czynników ryzyka zachowań problemowych podejmowanych przez młodzież można wymienić: odrzucenie przez rówieśników, trudności w nauce, zaniedbania ze strony rodziców, środowisko rówieśnicze podejmujące zachowania ryzykowne, doświadczanie przemocy, brak wsparcia ze strony osób dorosłych (Ostaszewski, Rustecka-Krawczyk, Wójcik, 2009).

Wiedza na temat czynników chroniących i czynników ryzyka jest obecnie podstawą wielu działań profilaktycznych skierowanych do młodzieży. Są wśród nich działania mające na celu redukcję czynników ryzyka, jak i wzmacnianie czynników chroniących (Ostaszewski, Rustecka-Krawczyk, Wójcik, 2009).

Badania własne

Przedmiotem prezentowanych badań są: opinie na temat substancji psychoaktywnych, postawy wobec używania oraz używanie substancji psychoaktywnych wśród uczniów krakowskich szkół. Cele poznawcze prowadzonych badań obejmowały:

- ocenę czynników ryzyka i czynników chroniących dotyczących najbliższego otoczenia,
- ocenę opinii uczniów krakowskich szkół na temat substancji psychoaktywnych oraz problemu uzależnień,
- ocenę używania substancji psychoaktywnych przez uczniów krakowskich szkół.

Praktycznym celem prowadzonych badań jest dokonanie charakterystyki uczniów będących odbiorcami działań profilaktycznych prowadzonych przez Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie.

Prezentowane badania zostały przeprowadzone przez **Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie** (MCPU) w ramach działalności z zakresu profilaktyki uzależnień wśród młodzieży szkolnej. Badaniami objęto uczestników warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży prowadzonych przez Dział Profilaktyki i Terapii MCPU. Warsztaty prowadzono w siedzibie MCPU oraz w szkołach, zamawiających warsztaty, a uczniowie brali w nich udział w ramach godzin zajęć lekcyjnych. Po zakończeniu warsztatów profilaktycznych, trenerzy prowadzący zajęcia zwracali się do uczniów z prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej używania substancji psychoaktywnych oraz oceny warsztatów.

Wykorzystano dwa kwestionariusze ankiety: pierwszy dla uczniów szkół podstawowych i drugi dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Kwestionariusz ankiety dla uczniów szkół podstawowych obejmował 13 pytań związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i 5 pytań dotyczących oceny warsztatów (łącznie 18 pytań). Natomiast, kwestionariusz ankiety dla uczniów szkół ponadpodstawowych zawierał 9 pytań dotyczących uzależnień i używania substancji psychoaktywnych oraz 5 punktów dotyczących oceny warsztatów (łącznie 14 pytań).

Badanie przeprowadzono w okresie od października 2011 do czerwca 2012 roku.

Grupę badawczą stanowiło **3170 uczniów krakowskich szkół**, w tym: 920 uczniów szkół podstawowych oraz 2250 uczniów szkół ponadpodstawowych.

Tabela 1. Wiek i płeć badanych osób.

	10 - 12 lat	12 – 15 LAT	16 – 19 LAT	RAZEM
DZIEWCZĘTA	452	494	772	1718
CHŁOPCY	418	342	645	1405
RAZEM	870	836	1417	3123

Lista szkół

W badaniu udział wzięli uczniowie i wychowankowie następujących szkół i instytucji:

- Szkoła Podstawowa nr 54, ul. Tyniecka 122, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 66, ul. Skotnicka 86, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 97, ul. Judyma 10, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 21, ul. Batalionów Skała AK 12, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 24, ul. Aleksandry 17, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 27, ul. Podedworze 16, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 29, ul. Dembowskiego 12, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 29, ul. Dembowskiego 12, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 31, ul. Bolesława Prusa 18, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 38, ul. Francesco Nullo 23, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 41, ul. Jerzmanowskiego 6, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 52, os. Dywizjonu 303, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 66, ul. Skotnicka 86, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 68, ul. Porzeczkowa 3, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 75, ul. Grochowska 20, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 88, os. Szklane Domy 2, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 107, ul. Zdrowa 6, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 124, ul. Weigla 2, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 134, ul. Kuszyńska 46, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 138, ul. Wierzyńskiego 3, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 155, os. II Pułku Lotniczego 21, Kraków
- Szkoła Podstawowa nr 162, ul. Stojałowskiego 31, Kraków

- **Szkoła Podstawowa nr 164 Sióstr Nazaretanek**, ul. Wysłouchów 28, Kraków
- **Szkoła Podstawowa Specjalna nr 73**, ul. Tyniecka 6, Kraków
- **Szkoła Podstawowa Integracyjna nr 144**, os. Bohaterów Września 13, Kraków
- **Prywatna Szkoła Podstawowa nr 2**, ul. Wrocławska 53, Kraków
- **Gimnazjum nr 5**, ul. Wilka Wyrwińskiego 1, Kraków
- **Gimnazjum nr 9**, ul. Kazimierza Odnowiciela, Kraków
- **Gimnazjum nr 16**, ul. Konarskiego 2, Kraków
- **Gimnazjum nr 18**, ul. Złoty Róg 30, Kraków
- **Gimnazjum nr 21**, ul. Komandosów 29, Kraków
- **Gimnazjum nr 22**, ul. Skwerowa 3, Kraków
- **Gimnazjum nr 23**, ul. Lipińskiego 2, Kraków
- **Gimnazjum nr 24**, ul. Montwiłła - Mireckiego 29, Kraków
- **Gimnazjum nr 29**, ul. Aleksandry 17, Kraków
- **Gimnazjum nr 34**, ul. Potebni 7, Kraków
- **Gimnazjum nr 37**, os. Złotego Wieku 36, Kraków
- **Gimnazjum nr 39**, os. Oświecenia 30, Kraków
- **Gimnazjum nr 42**, os. Strusia 19, Kraków
- **Gimnazjum nr 43**, ul. Łuczanowicka 2a, Kraków
- **Gimnazjum nr 46**, os. Teatralne 35, Kraków
- **Gimnazjum nr 50**, os. Zgody 13, Kraków
- **Gimnazjum Specjalne nr 55**, ul. Senatorska 9
- **Gimnazjum Specjalne nr 59**, ul. Górka narodowa 116, Kraków
- **Gimnazjum Specjalne nr 68**, Tyniecka 6, Kraków
- **Gimnazjum Specjalne nr 71**, os. Sportowe 28, Kraków
- **Gimnazjum Sióstr Nazaretanek**, ul. Wysłouchów 28, Kraków
- **Gimnazjum**, ul. Krakowska 29, Nowe Brzesko
- **I Liceum Ogólnokształcące**, pl. Na Groblach 9, Kraków
- **VII Liceum Ogólnokształcące**, ul. Skarbińskiego 5, Kraków
- **VIII Liceum Ogólnokształcące**, ul. Grzegórzecka 24, Kraków
- **XIII Liceum Ogólnokształcące**, ul. Sadowa 4, Kraków
- **IX Prywatne Liceum Ogólnokształcące**, ul. Brzozowa 6, Kraków
- **XXIV Liceum Ogólnokształcące**, ul. Wilka Wyrwińskiego 1, Kraków

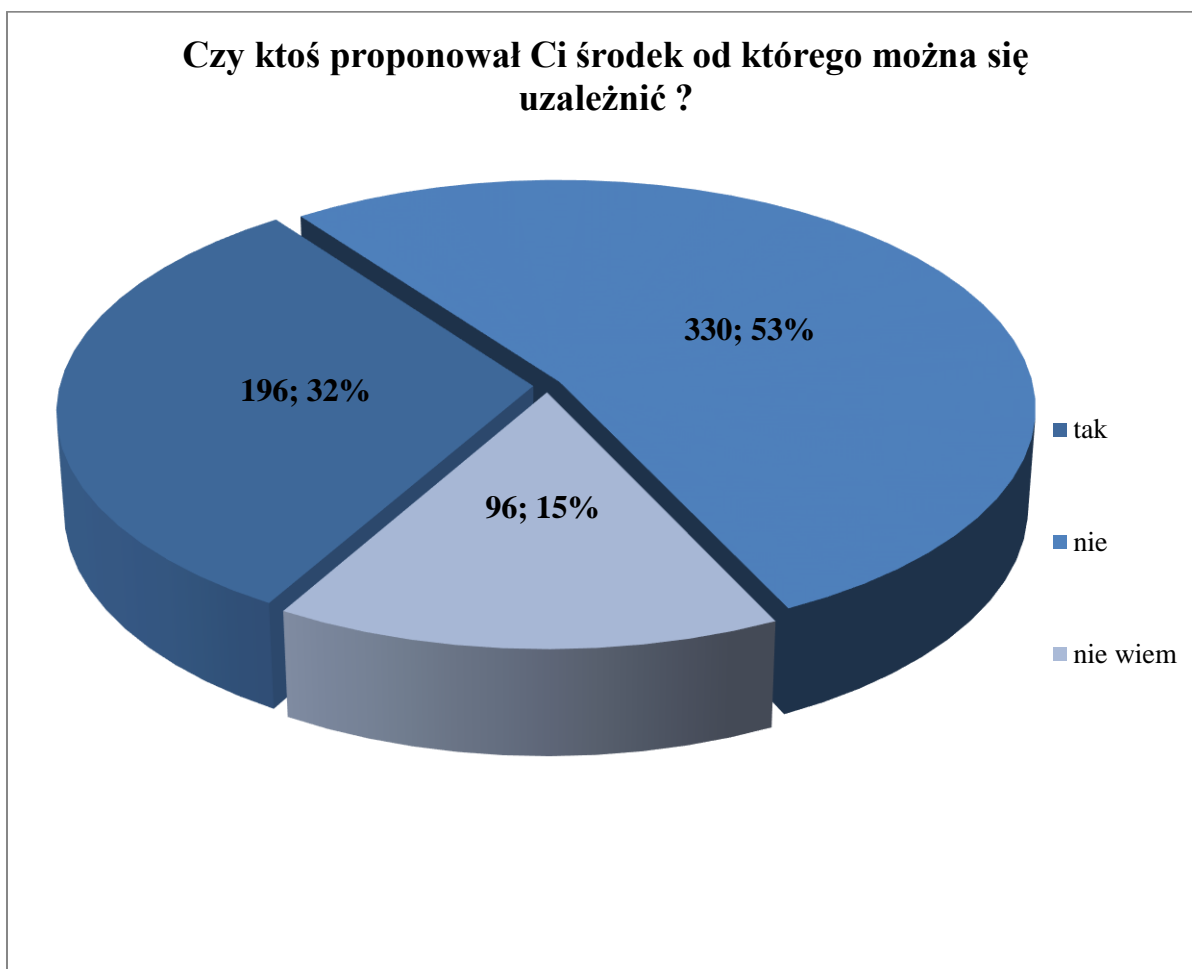
- **Katolicie Liceum Ogólnokształcące im. Św. Rodziny z Nazaretu**, ul. Pędzichów 13, Kraków
- **Technikum Specjalne nr 26**, ul. Tyniecka 6, Kraków
- **Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 30**, ul. Szujskiego 2, Kraków
- **Zespół Społecznych Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego**, ul. Szablowskiego 1, Kraków
- **Zespół Szkół Salezjańskich**, os. Piastów 34, Kraków
- **Zespół Szkół Budowlanych nr 2**, os. Szkolne 18, Kraków
- **Zespół Szkół Chemicznych**, ul. Krupnicza 44, Kraków
- **Zespół Szkół Ekonomicznych nr 1**, ul. Kapucyńska 2, Kraków
- **Zespół Szkół Ekonomicznych nr 3**, ul. Miechowity 6, Kraków
- **Zespół Szkół Geodezyjno – Drogowych**, ul. Lea 235, Kraków
- **Zespół Szkół Inżynierii Środowiska i Melioracji**, ul. Ułanów 9, Kraków
- **Zespół Szkół Mechanicznych nr 2**, al. Skrzyneckiego 12, Kraków
- **Zespół Szkół Mechanicznych nr 3**, os. Szkolne 37, Kraków
- **Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 9**, ul. Seniorów Lotnictwa 5, Kraków
- **Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych nr 6**, os. Na Stoku 52, Kraków
- **Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego**, ul. Grochowska 20, Kraków
- **Zespół Szkół Poligraficzno – Księgarskich**, Osiedle 100-lecia 38, Kraków
- **Zespół Szkół Specjalnych nr 2**, ul. Strzelecka 2a, Kraków
- **Zespół Szkół Specjalnych nr 4**, ul. Senatorska 9, Kraków
- **Zespół Szkół Zawodowych "Budostal"**, os. Kościuszkowskie 2a, Kraków
- **Zespół Szkół Zawodowych Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa**, ul. Brzozowa 5, Kraków

LITERATURA CYTOWANA

1. A. Borucka (2011) Koncepcja resilience. Podstawowe założenia i nurty badań, w: Teoria – badania – praktyka. Resilience, pod red. Wioletty Junik, Warszawa.
2. Z. Maj, T. Kowalewicz (2009) Raport z badań „Młodzież a narkotyki. Program badań jakościowych zrealizowany na zlecenie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii”, Warszawa.
3. K. Ostaszewski (2001) Szkolno-środowiskowe programy profilaktyczne. Sukcesy i dylematy naukowego podejścia, w: Ewaluacja profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, pod red. J. Grzelaka, M. Sochockiego, Warszawa.
4. K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik (2009) Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II, Warszawa.
5. Raport z badania „Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Miasta Krakowa” (2007) Sopot-Warszawa.
6. J. Sierosławski (2011) Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2011 r. Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD, Warszawa.
7. E. Stępień (2005) Konceptualizacja programu badań podłużnych dotyczących psychospołecznych korelatów i uwarunkowań używania narkotyków wśród młodzieży, w: Psychospołeczne korelaty używania narkotyków wśród młodzieży. Raport dotyczący przygotowania koncepcyjno-metodologicznego badań podłużnych, Warszawa.
8. M. Ziarko (2010) Profilaktyka. Podstawowe zagadnienia, w: L. Cierpiałowska, M. Ziarko, Psychologia uzależnień – alkoholizm, Warszawa.

CZEŚĆ II
POSTAWY I OPINIE DOTYCZĄCE SUBSTANCJI
PSYCHOAKTYWNYCH
– UCZNIOWIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

1. Deklaracje uczniów dotyczące nakłaniania do użycia substancji uzależniającej
 - pytanie: *Czy ktoś proponował Ci środek od którego można się uzależnić ?*

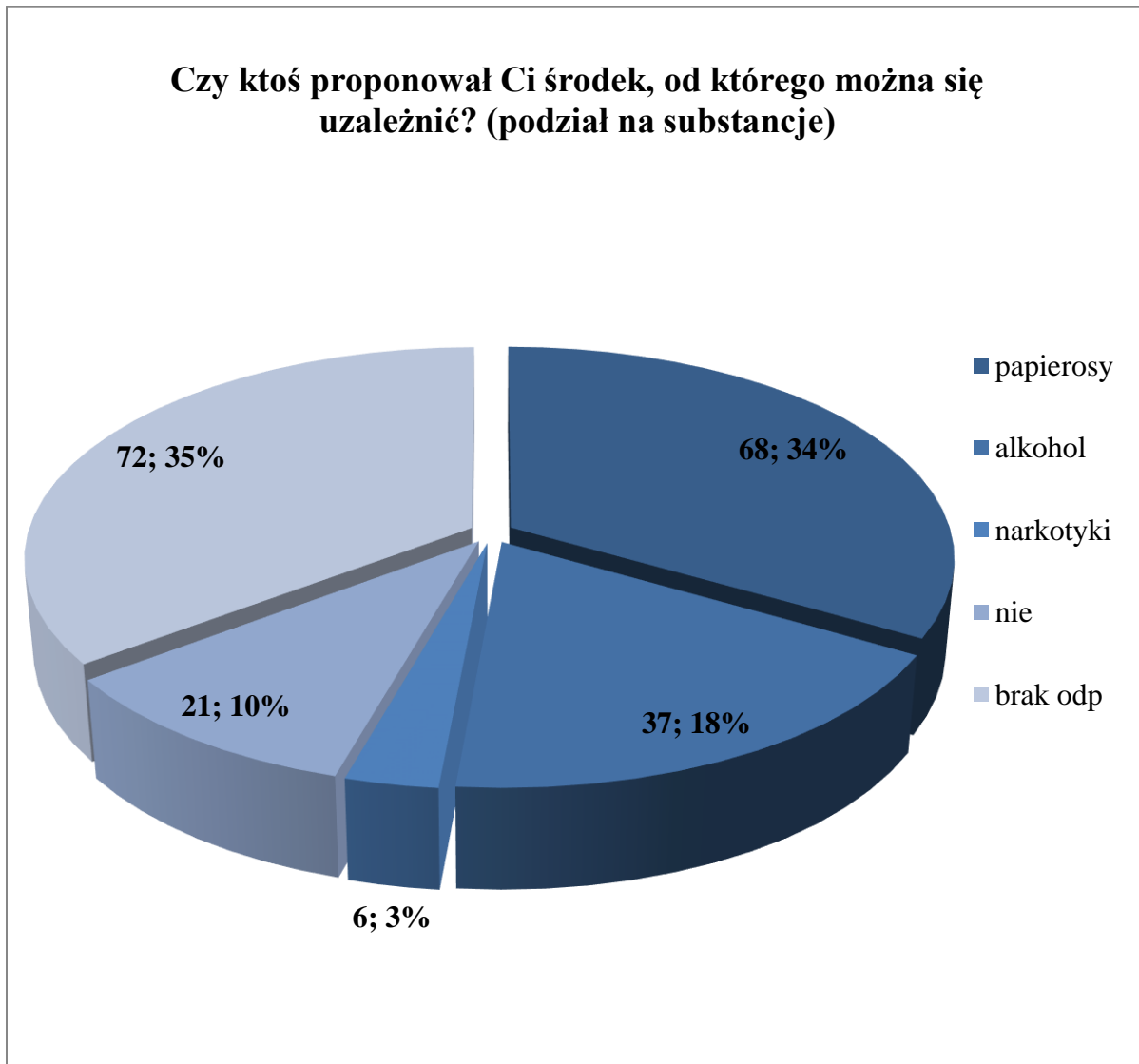

Czy ktoś proponował Ci środek od których można się uzależnić ?		
	Wiek 10 – 12 lat	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Tak	196	32%
Nie	330	53%
Nie wiem	96	15%
SUMA	622	100%

Na pytanie „Czy ktoś proponował Ci substancje od których można się uzależnić?” spośród 622 ankietowanych uczniów, 330 (53%) odpowiedziało - *tak*. Odpowiedz *nie* zaznaczyło 196 (32%) ankietowanych, a 96 (15%) nie udzieliło odpowiedzi.

2. Deklaracje uczniów dotyczące nakłaniania do użycia substancji uzależniającej (podział na substancje)

- pytanie: *Czy ktoś proponował Ci środek, od którego można się uzależnić?*

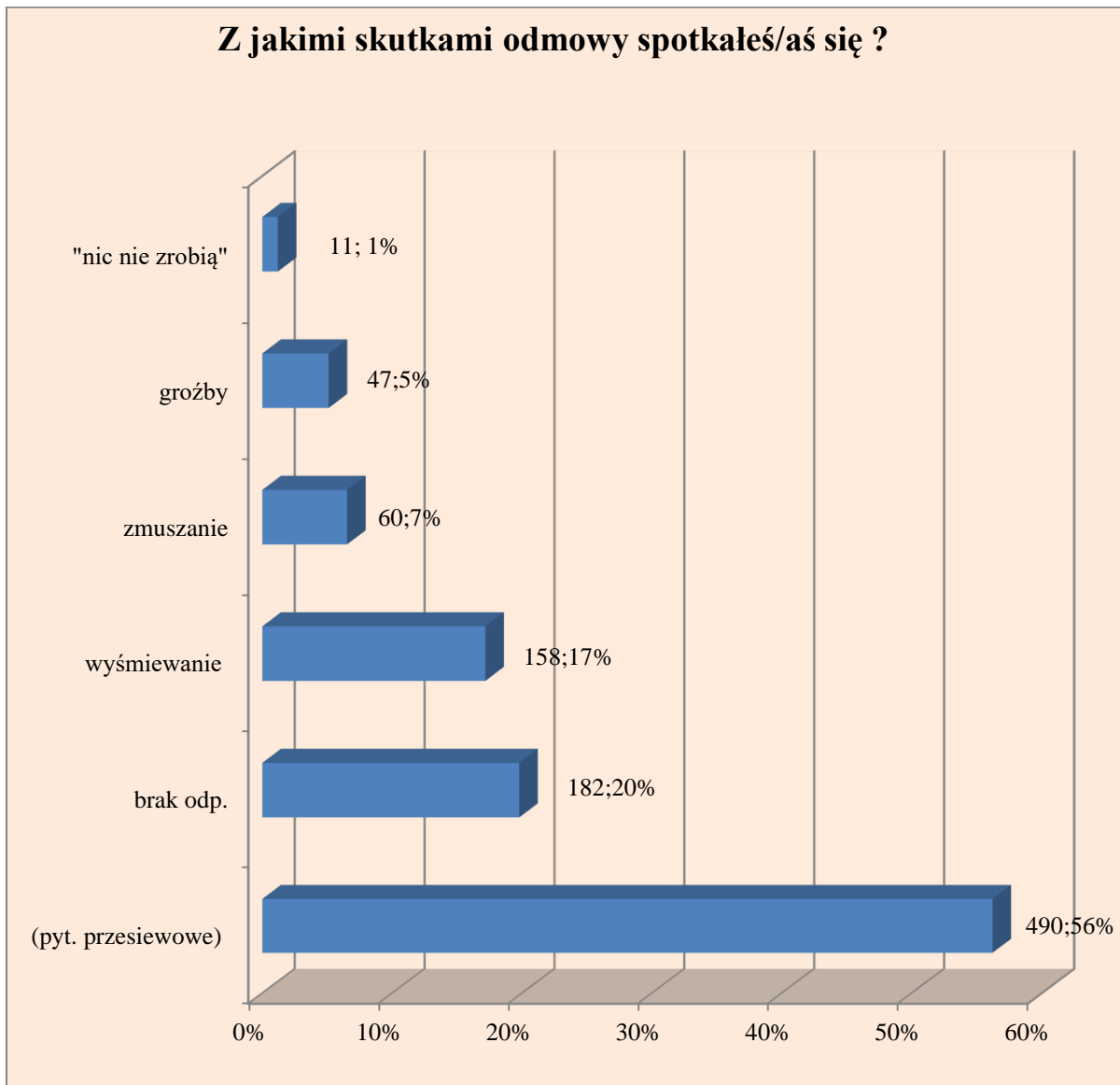

Czy ktoś proponował Ci środek od których można się uzależnić ?

	Wiek 10 – 12 lat	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Papierosy	68	34%
Alkohol	37	18%
Narkotyki	6	3%
Nie	21	10%
Brak odpowiedzi	72	35%
SUMA	204	100%

Uczniom zadano otwarte pytanie „Czy ktoś proponował Ci środek, od którego można się uzależnić?”. Odpowiedzi przedstawiają się następująco: 34% uczniów wskazało, że proponowano im papierosy, 18% alkohol, 6,3% narkotyki. 10% uczniów oświadczyło, że nie uzyskała takiej propozycji; 35% nie udzieliło odpowiedzi na powyższe pytanie.

**3. Opinie uczniów dotyczące skutków odmowy użycia substancji uzależniającej -
pytanie: Z jakimi skutkami odmowy spotkałeś/aś się?**

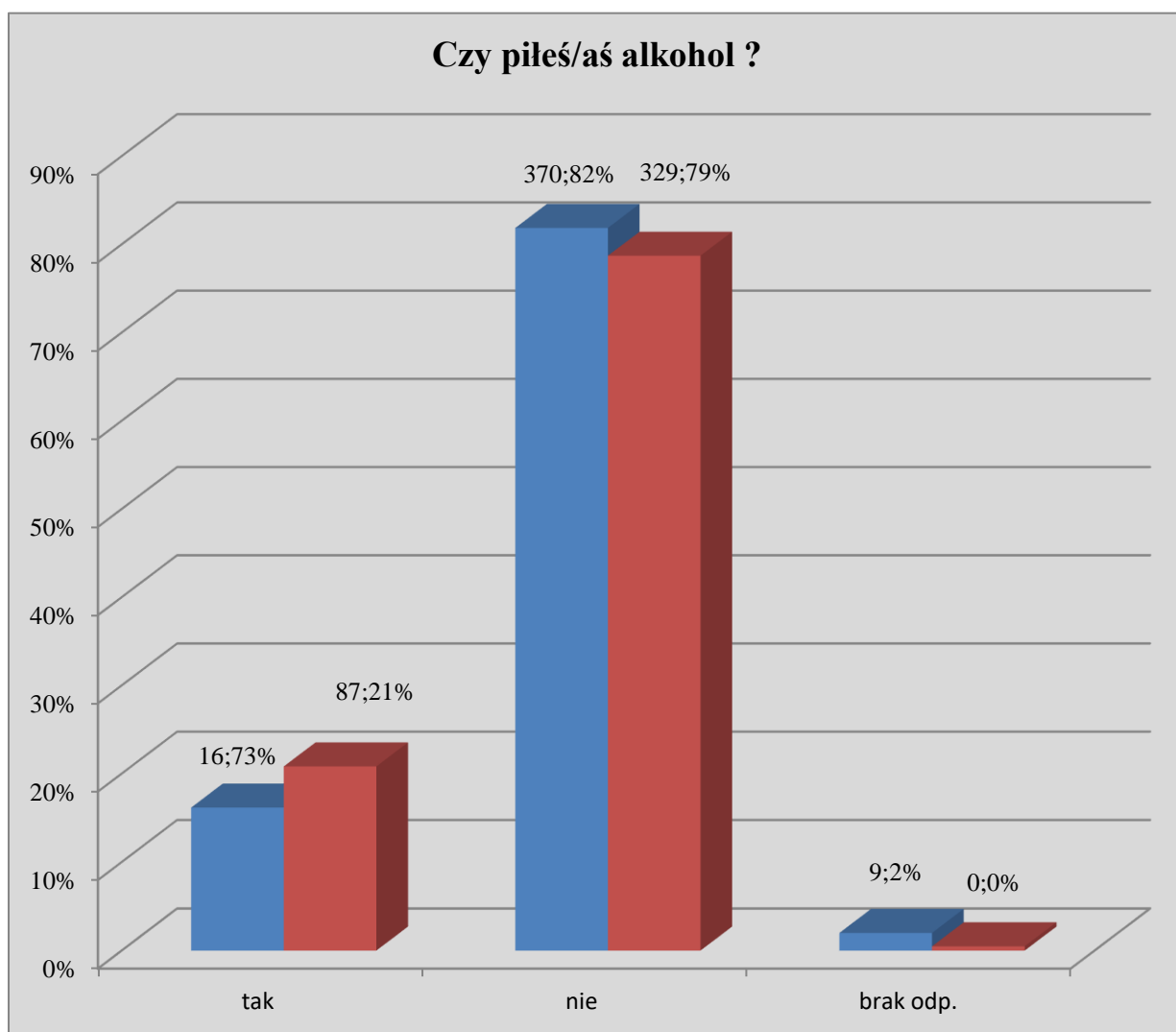

Czy ktoś proponował Ci środek od których można się uzależnić ?

	Wiek 10 – 12 lat	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
„Nic nie zrobią”	11	1%
Groźby	47	5%
Zmuszanie	60	7%
Wyśmiewanie	158	17%
Brak odpowiedzi	182	20%
Brak (pytanie przesiewowe)	490	56%
SUMA	948	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

Uczniowie zapytani o skutki odmowy użycia substancji odpowiadali, że w 57,2% przypadków ich wyśmiewano, w 17% stosowano groźby, w 21,7% zmuszano, a tylko 4% uczniów twierdziło, że nie będzie ponosić dotkliwych konsekwencji odmowy użycia.

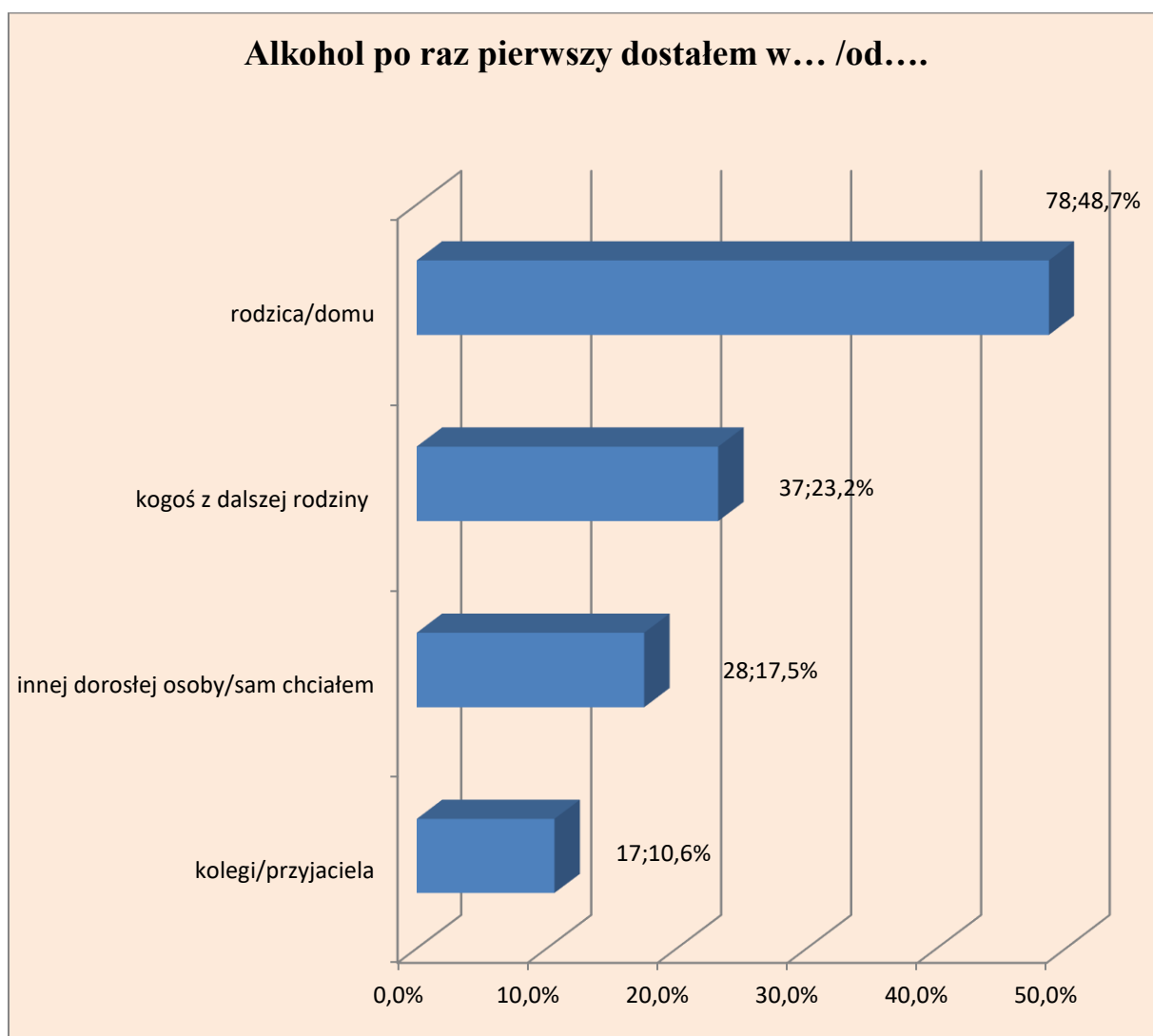
4. Poziom inicjacji alkoholowej wśród uczniów szkoły podstawowej
- pytanie: Czy piłeś już alkohol ?

Czy piłeś/aś alkohol ?				
	Wiek 10 – 12 lat			
	Ilość chłopców	Procent odpowiedzi	Ilość dziewcząt	Procent odpowiedzi
Tak	87	21%	73	16%
Nie	329	79%	370	82%
Brak odpowiedzi	0	0%	9	2%
SUMA	416	100%	452	100%

Na pytanie *Czy piłeś już alkohol ?* 16% dziewcząt i 21% chłopców odpowiedziało twierdząco. 82% dziewcząt i 79% chłopców twierdzi, że nie piło alkoholu. 2% dziewcząt nie udzieliło odpowiedzi na zadane pytanie.

5. Deklaracje uczniów dotyczące źródła pozyskania alkoholu
- twierdzenie: *Alkohol po raz pierwszy dostałem ...*

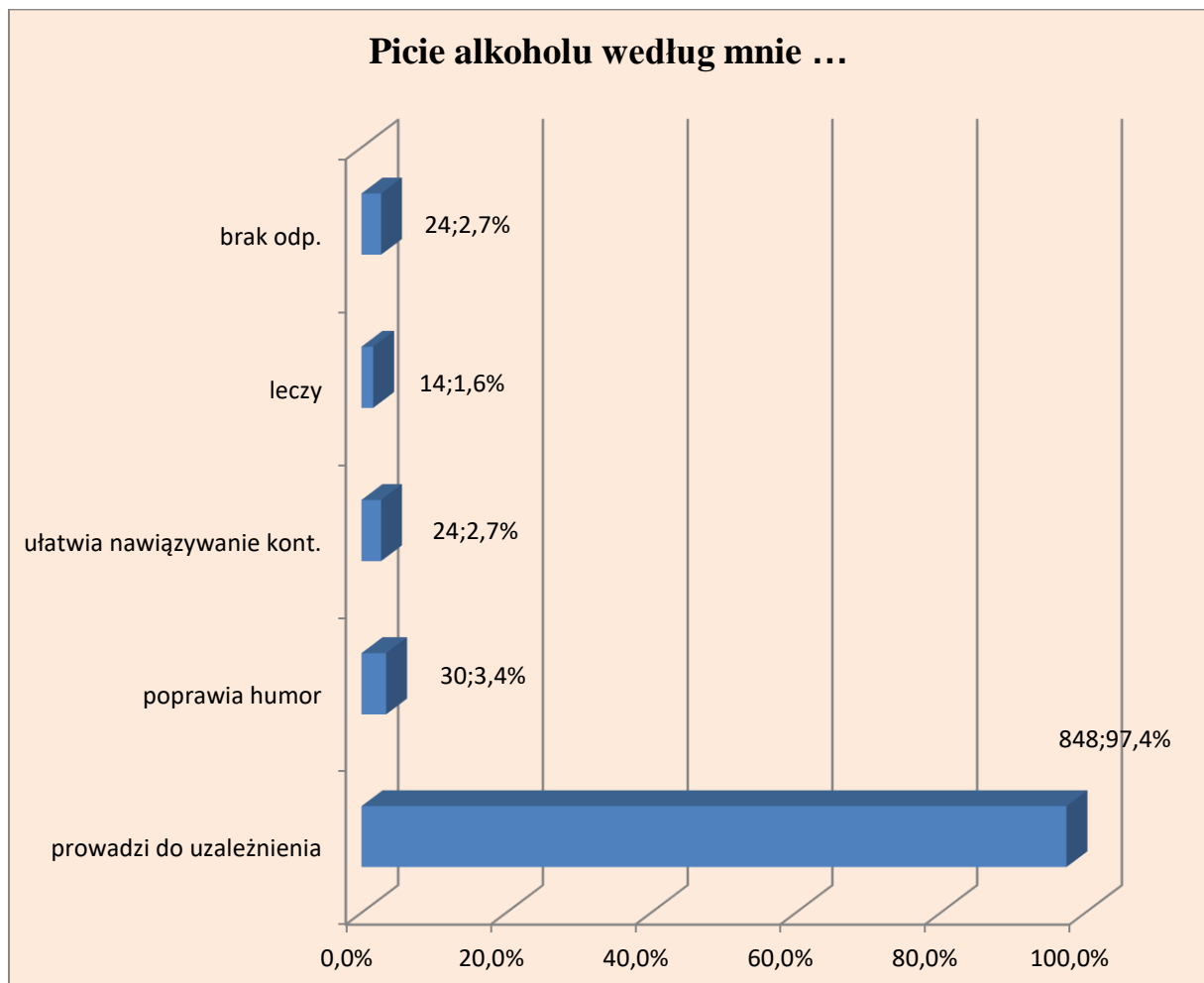

Czy ktoś proponował Ci środek od których można się uzależnić ?

	Wiek 10 – 12 lat	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Rodzica	78	48,7%
Kogoś z dalszej rodziny	37	23,7%
Innej dorosłej osoby/sam chciałem	28	17,5%
Kolegi/przyjaciela	17	10,6%
SUMA	160	100%

Spośród 160 (19% - ogółu badanych) osób, które potwierdziły że piły w swoim życiu alkohol, 48,7% przyznało, że alkohol po raz pierwszy otrzymało od rodzica lub w domu. 23,7% otrzymało alkohol od kogoś z dalszej rodziny, 17,5% otrzymało od innej dorosłej osoby bądź samodzielnie pozyskali, a 10,6% przyznało, iż alkohol po raz pierwszy dostało od kolegi lub przyjaciela.

6. Opinie uczniów dotyczące wpływu alkoholu na organizm
- twierdzenie: *Picie alkoholu według mnie ...*

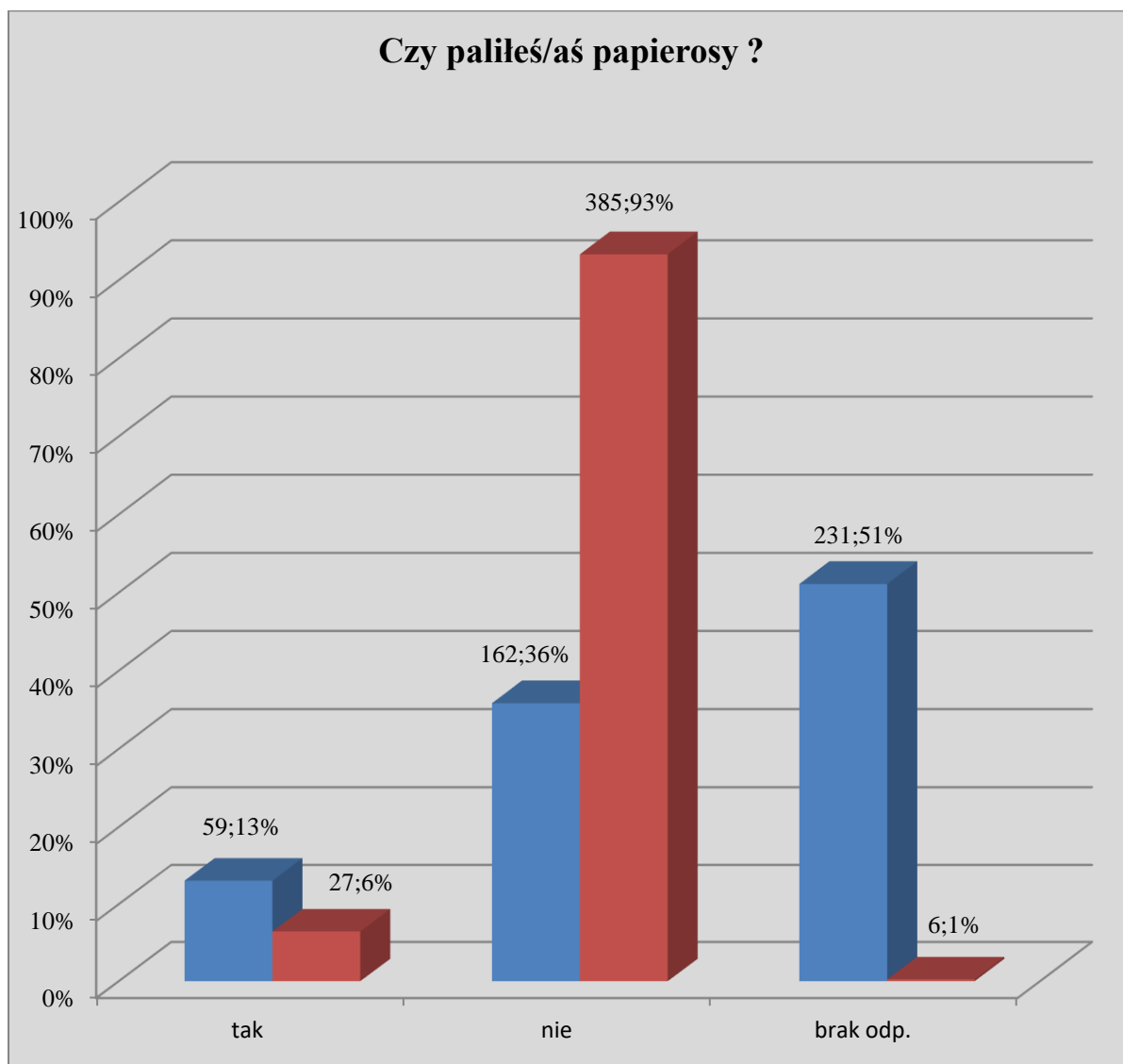

Picie alkoholu według mnie

	Wiek 10 – 12 lat	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Prowadzi do uzależnienia	848	97,4%
Poprawia humor	30	3,4%
Ułatwia nawiązywanie kontaktów	24	2,7%
Leczy	14	1,6%
Brak odpowiedzi	24	2,7%
SUMA	940	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

W kolejnej części ankiety, uczniowie mieli dokończyć zdanie *picie alkoholu według mnie* 97,4% badanych odpowiedziało, iż prowadzi do uzależnienia; 3,4 % stwierdziło, że poprawia humor; 2,7% wskazało na to, że picie alkoholu ułatwia nawiązywanie kontaktów, a 1,6% zaznaczyło odpowiedź wskazującą na to, że picie alkoholu ma właściwości lecznicze; 2,7% badanych nie udzieliło odpowiedzi..

7. Palenie papierosów w szkole podstawowej
- pytanie: *Czy paliłeś/as już papierosy ?*

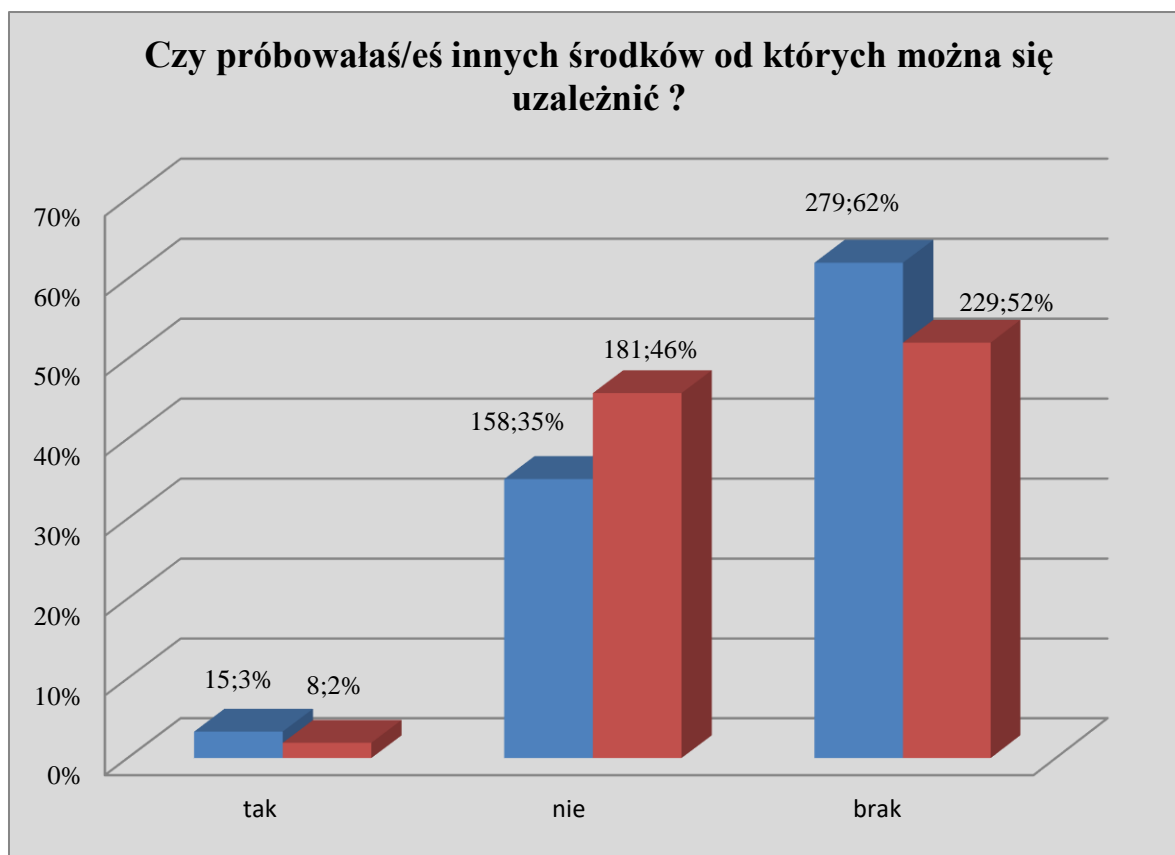

Czy paliłeś/aś papierosy ?

	Wiek 10 – 12 lat			
	Ilość chłopców	Procent odpowiedzi	Ilość dziewcząt	Procent odpowiedzi
Tak	27	6%	59	13%
Nie	385	93%	162	36%
Brak odpowiedzi	6	1%	231	51%
SUMA	418	100%	452	100%

13% dziewcząt i 6% chłopców na pytanie dotyczące palenia tytoniu odpowiedziało twierdząco, 36% dziewcząt i 93% chłopców udzieliło odpowiedzi przeczącej, a 51% dziewcząt nie udzieliło odpowiedzi na zadane pytanie.

8. Poziom używania innych środków uzależniających w szkole podstawowej
 - pytanie: *Czy próbowałeś/aś innych środków od których można się uzależnić ?*

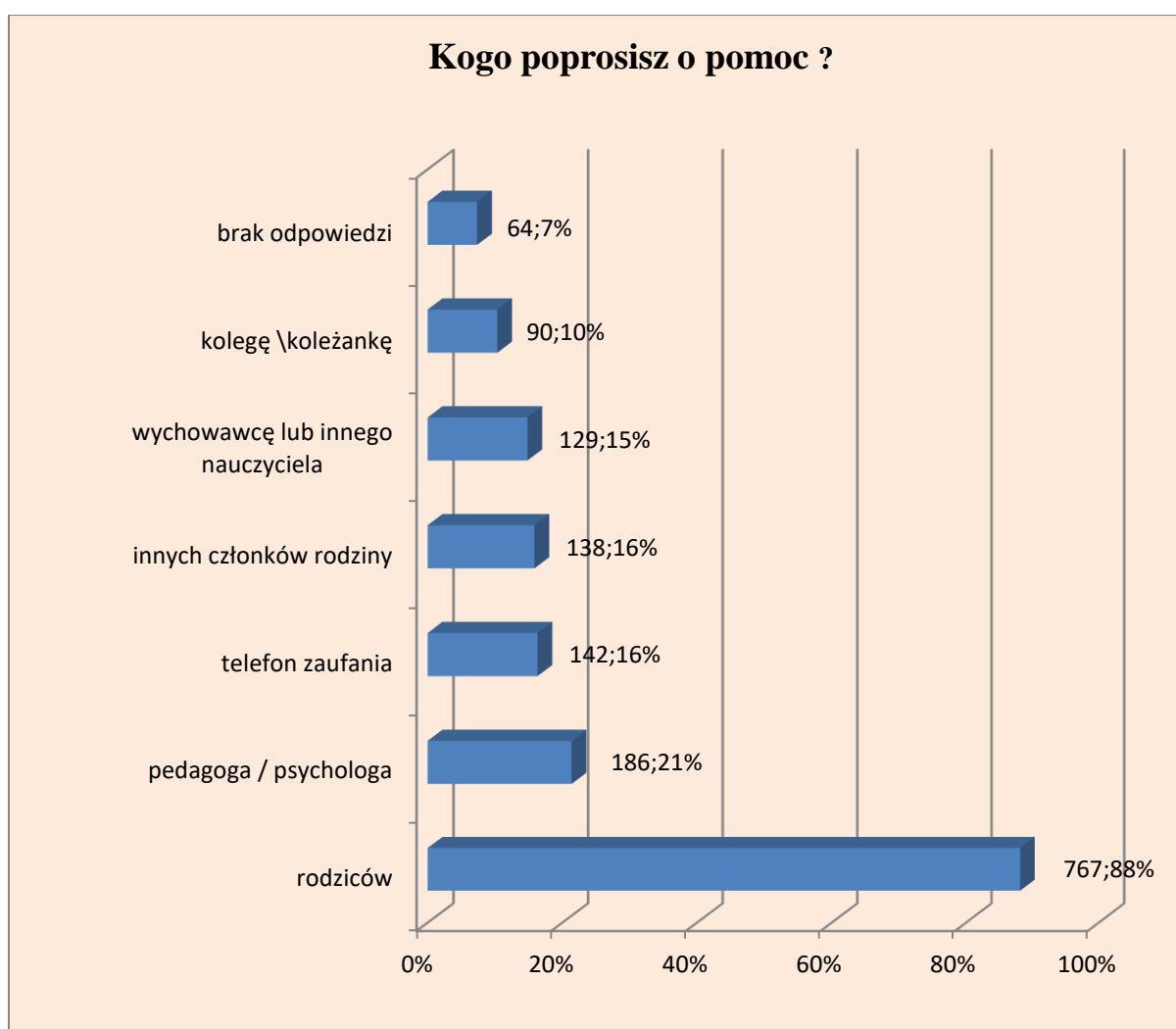
Czy próbowałeś/eś innych środków od których można się uzależnić ?

	Wiek 10 – 12 lat			
	Ilość chłopców	Procent odpowiedzi	Ilość dziewcząt	Procent odpowiedzi
Tak	8	2%	15	3%
Nie	181	46%	158	35%
Brak odpowiedzi	229	52%	279	62%
SUMA	418	100%	452	100%

Na pytanie *Czy próbowałeś/aś innych środków od których można się uzależnić*, 3% dziewcząt i 2% chłopców odpowiedziało „TAK”. 35% dziewcząt i 46% chłopców udzieliło odpowiedzi przeczącej, a 62% dziewcząt i 52% chłopców nie udzieliło odpowiedzi.

9. Deklaracje uczniów dotyczące korzystania z pomocy w sytuacji problemów z używaniem substancji uzależniającej

- pytanie: *Kogo poprosisz o pomoc w sytuacji gdy Ty sam lub ktoś z Twoich znajomych/bliskich będzie miał problem z alkoholem/narkotykami ?*

Kogo poprosisz o pomoc ?

	Wiek 10 – 12 lat	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Rodziców	767	88%
Pedagoga/psychologa	186	21%
Telefon zaufania	142	16%
Innych członków rodziny	138	16%
Wychowawcę lub innego nauczyciela	129	15%
Kolegę/koleżankę	90	10%
Brak odpowiedzi	64	7%
SUMA	1516	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

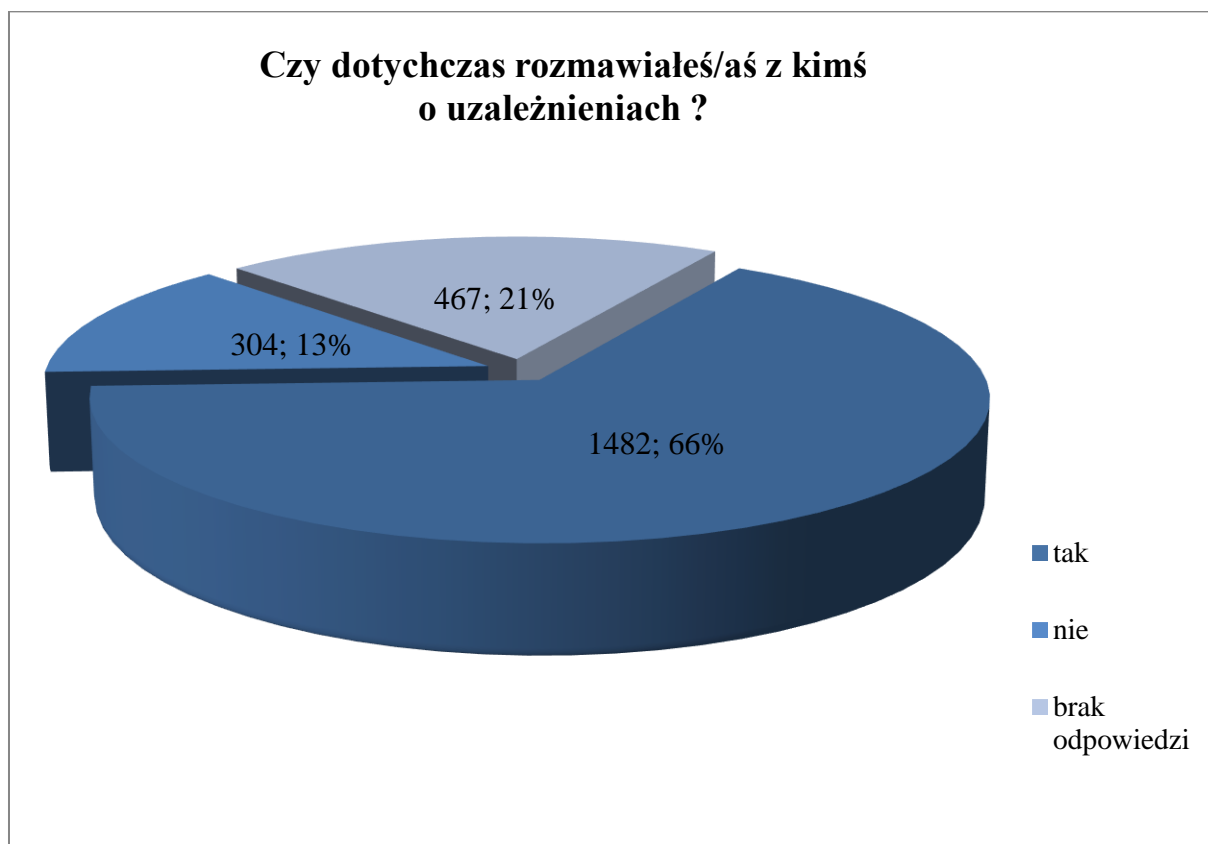
W odpowiedzi na pytanie *Kogo poprosisz o pomoc w sytuacji gdy Ty sam lub ktoś z Twoich znajomych/bliskich będzie miał problem z alkoholem/narkotykami ?* uczniowie twierdzili, że zwrócą się do:

- rodziców 88%,
- pedagoga/psychologa 21%,
- do innych członków rodziny 16%,
- zadzwonią pod telefon zaufania 16%,
- wychowawcy lub innego nauczyciela 15%,
- kolegi/koleżanki 10%

Na powyższe pytanie odpowiedzi nie udzieliło 7% osób.

CZEŚĆ III
POSTAWY I OPINIE DOTYCZĄCE SUBSTANCJI
PSYCHOAKTYWNYCH
– UCZNIOWIE SZKÓŁ
PONADPODSTAWOWYCH

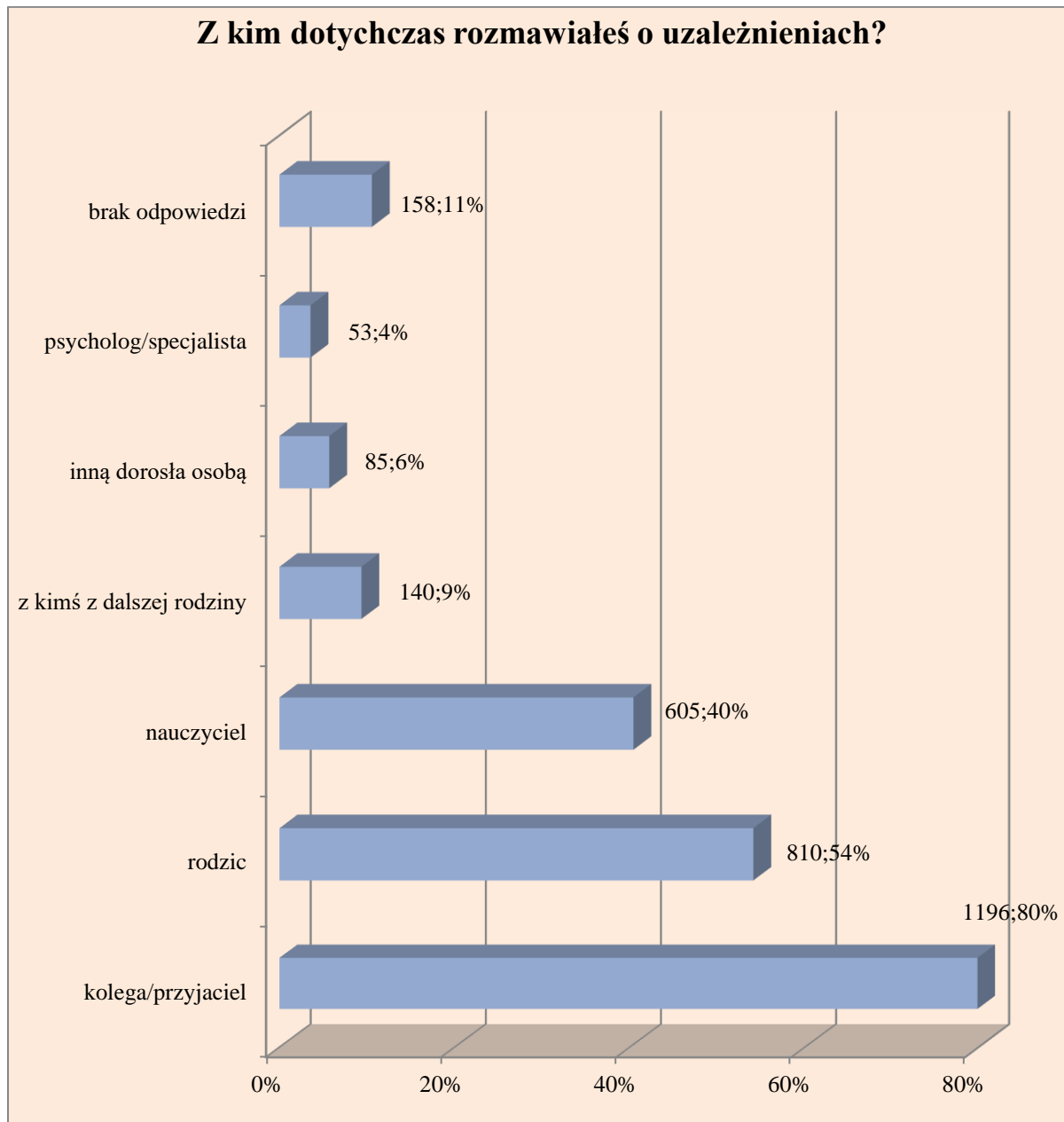
**1. Deklaracje uczniów dotyczące podejmowanych rozmów na temat uzależnień
- pytanie: Czy dotychczas rozmawiałeś/aś z kimś o uzależnieniach ? (N=2253)**

Czy dotychczas rozmawiałeś/aś z kimś o uzależnieniach ?		
	12 – 15 lat i 16 < l.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Tak	1482	66%
Nie	304	13%
Brak odpowiedzi	467	21%
SUMA	2253	100%

Spośród 2253 przebadanych uczniów na pytanie czy rozmawiałeś/aś z kimś o uzależnieniu 66% odpowiedziało - tak, 13% nie rozmawiało z nikim na ten temat uzależnienia. Pozostałe 21% badanych nie udzieliło żadnej odpowiedzi.

**2. Deklaracje uczniów dotyczące podejmowanych rozmów na temat uzależnień
- pytanie: z kim dotychczas rozmawiałeś o uzależnieniach ? (N=2253, odpowiedzi
nie sumują się do 100%)**

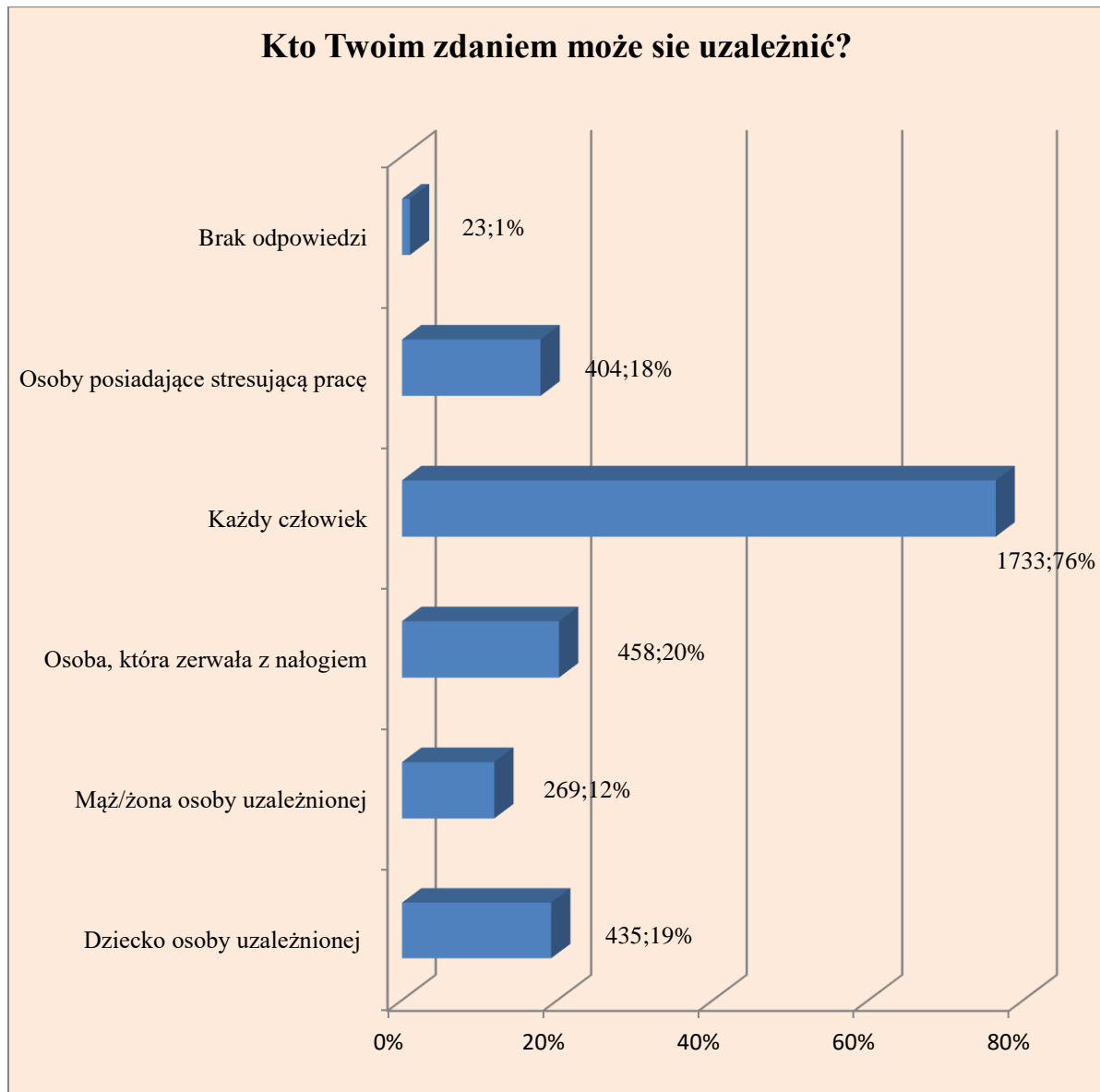

Z kim dotychczas rozmawiałeś o uzależnieniach ?

	Wiek 12 – 15 lat i 16 < l.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Kolega/przyjaciel	1196	80%
Rodzie	810	54%
Nauczyciel	605	40%
„Z kimś z dalszej rodziny”	140	9%
„ Z inną dorosłą osobą”	85	6%
Psycholog/specjalista	53	4%
Brak odpowiedzi	158	11%
SUMA	3047	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

Spośród 66% uczniów szkół ponadpodstawowych, którzy podejmowali z innymi osobami temat uzależnienia w ogóle, 80% rozmawiało z kolegą lub koleżanką. Z rodzicami rozmawiało 54% ankietowanych, 40% rozmawiało z nauczycielem. Tylko 9% uczniów wskazało na członka z dalszej rodziny. Najrzadziej uczniowie wymieniali psychologa (4%) lub inną dorosłą osobę (6%). 11% uczniów nie udzieliło odpowiedzi na powyższe pytanie.

3. Opinie uczniów na temat grup ryzyka uzależnienia
- pytanie: *Kto Twoim zdaniem może się uzależnić ? (N=2253, odpowiedzi nie sumują się do 100%)*

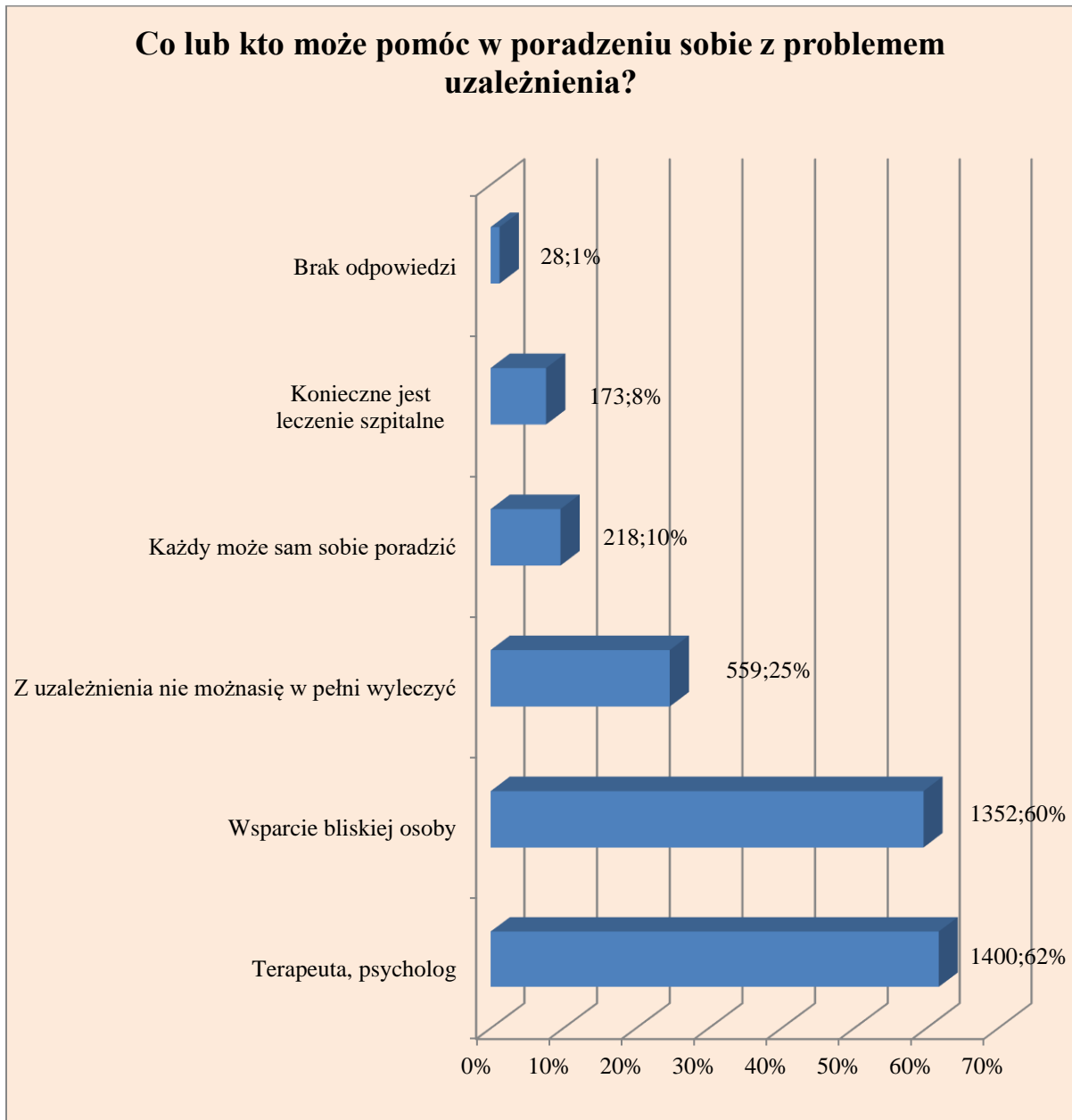
Kto Twoim zdaniem może się uzależnić ?

	Wiek 12 – 15 i 16 <1.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Dziecko osoby uzależnionej	435	19%
Mąż/żona osoby uzależnionej	269	12%
Osoba, która zerwała z nałogiem	458	20%
Każdy człowiek	1733	76%
Osoby posiadające stresującą pracę	404	18%
Brak odpowiedzi	23	1%
SUMA	3322	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

Spośród 2253 osób badanych na pytanie *Kto Twoim zdaniem może się uzależnić*, 76% odpowiedziała, iż uzależnić może się każda osoba. Około jedna piąta ankietowanych wymieniła osobę, która zerwała z nałogiem (20%). Uczniowie wskazywali również na dziecko osoby uzależnionej (19%) lub stresującą pracę (18%) jako istotny czynnik ryzyka wystąpienia uzależnienia. Około 12% uczniów wskazała na żonę/męża osoby uzależnionej, a 1% nie udzieliła odpowiedzi na powyższe pytanie .

4. Poglądy uczniów na temat możliwości uzyskania pomocy w problemie uzależnienia

- pytanie: *Co lub kto może pomóc w poradzeniu sobie z problemem uzależnienia?*
(N=2253, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

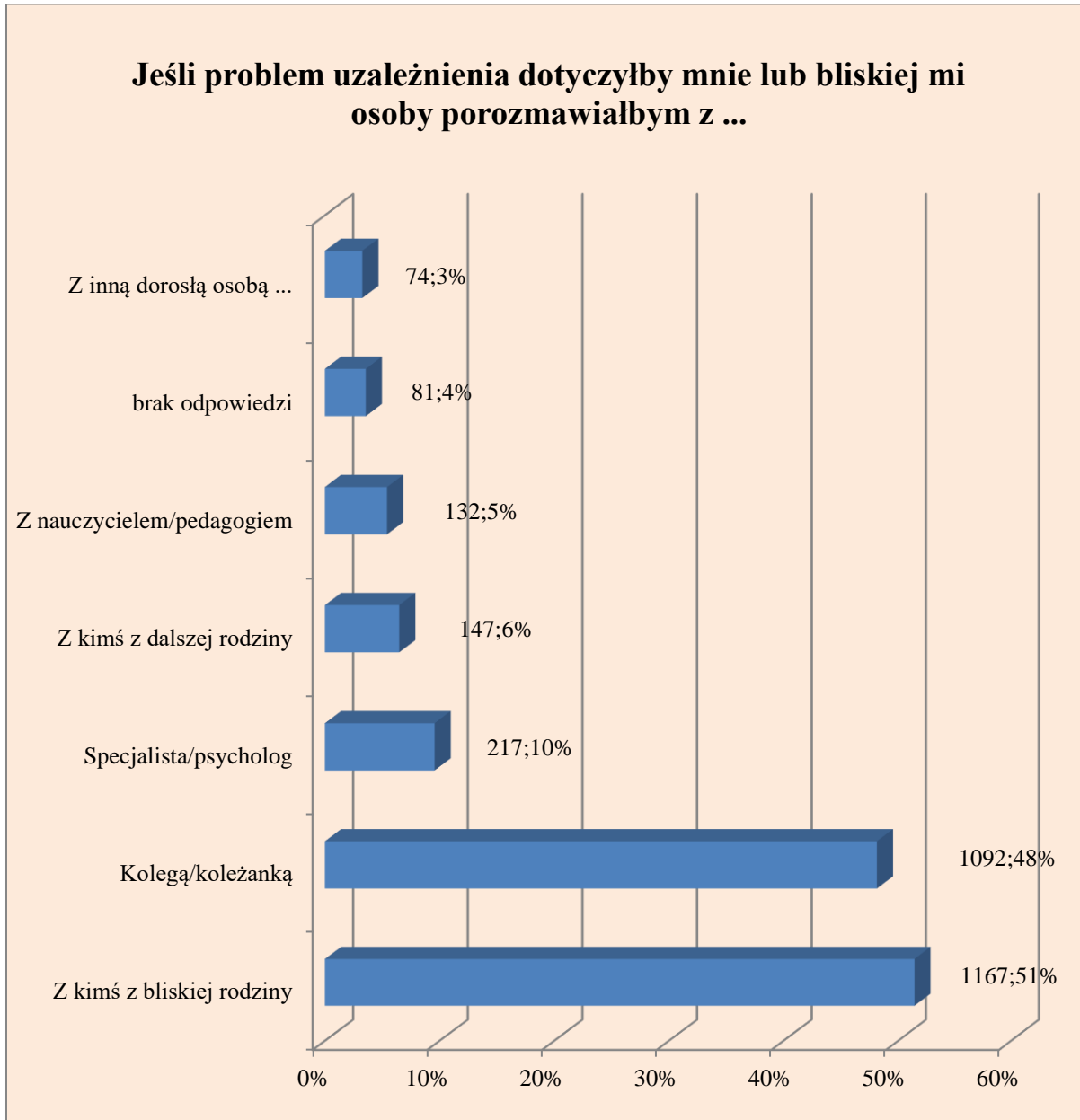
Co lub kto może pomóc w poradzeniu sobie z problemem uzależnienia ?

	Wiek 12 – 15 lat i 16 < 1.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Terapeuta/psycholog	1400	62%
Wsparcie bliskiej osoby	1352	60%
Z uzależnienia nie można się w pełni wyleczyć	559	25%
Każdy może sobie poradzić	218	10%
Konieczne jest leczenie szpitalne	173	8%
Brak odpowiedzi	28	1%
SUMA	3730	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

Na pytanie *kto lub co może pomóc w poradzeniu sobie z problemem uzależnienia*, ankietowani uczniowie wskazywali przede wszystkim na terapeutę/psychologa (62%) oraz wsparcie bliskiej osoby (60%). 25% osób badanych stwierdziło, iż z uzależnienia nie można się w pełni wyleczyć. 10% uczniów twierdzi, że z uzależnieniem można sobie samemu poradzić, a 8%, że konieczne jest leczenie szpitalne. 1% ankietowanych nie udzielił odpowiedzi na powyższe pytanie.

5. Deklaracje uczniów dotyczące korzystania z pomocy w sytuacji problemów z używaniem substancji uzależniającej

- twierdzenie: *Jeśli problem alkoholu dotyczył by mnie lub bliskiej mi osoby porozmawiałbym z ...* (N=2253, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

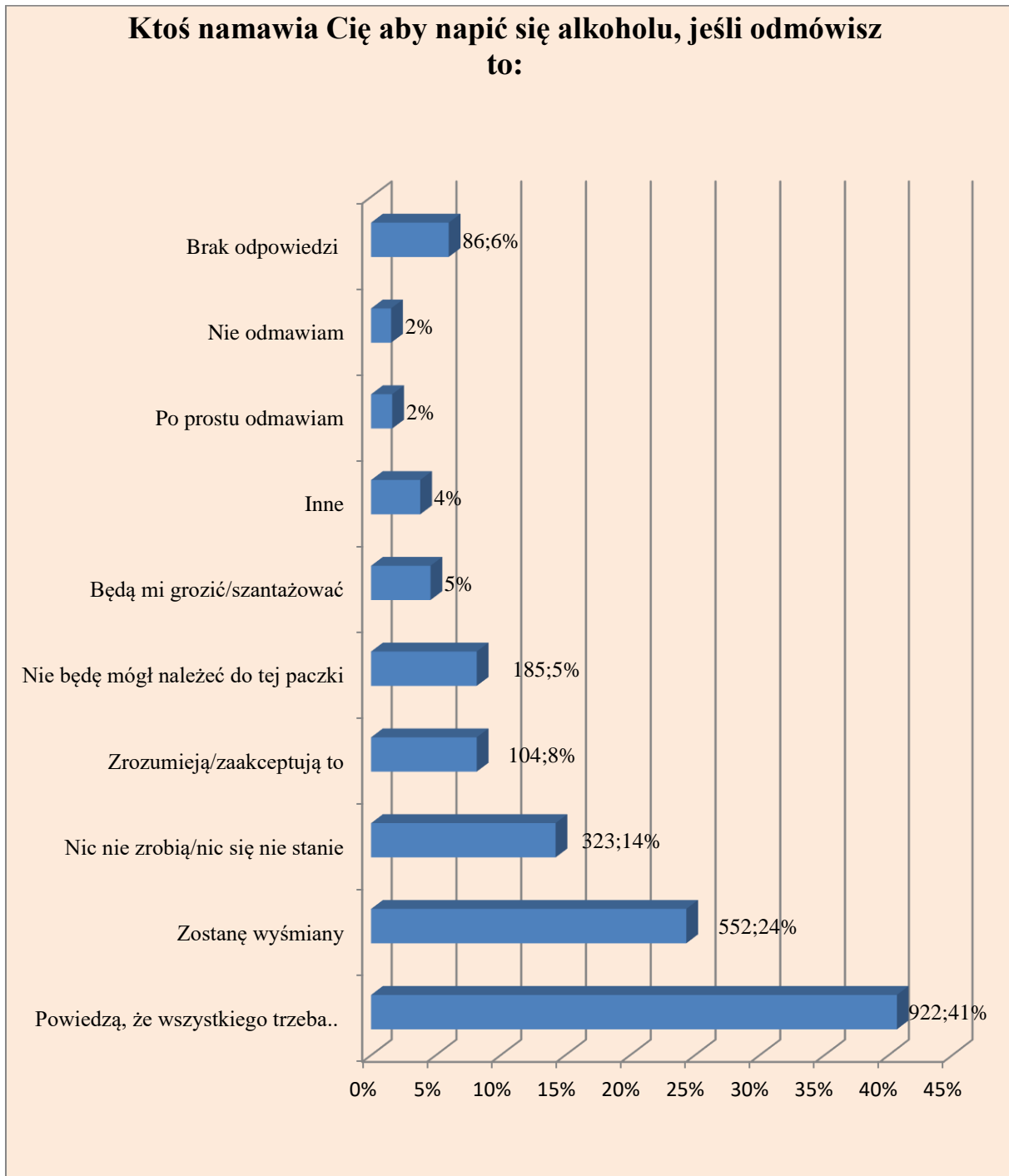

Jeśli problem alkoholu dotyczył by mnie lub bliskiej mi osoby porozmawiałbym ...

	Wiek 12 – 15 lat i 16 < l.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Z kimś z bliskiej rodziny	1167	51%
Z kolegą/koleżanką	1092	48%
Ze specjalistą/psychologiem	217	10%
Z kimś z dalszej rodziny	147	6%
Z nauczycielem/pedagogiem szkolnym	132	5%
Z inną dorosłą osobą	74	3%
Brak odpowiedzi	81	4%
SUMA	2910	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

Na pytanie o to, do kogo zwrócili by się badani w sytuacji problemu z uzależnieniem (*Jeżeli problem uzależnienia dotyczyłby mnie lub bliskiej mi osoby porozmawiałbym z...*), ponad połowa ankietowanych uczniów odpowiedziała, że porozmawiałaby z kimś z bliskiej rodziny (51%), nie co mniej uczniów - 48% wskazała kolegę lub koleżankę. Zdecydowanie mniejsza ilość osób poszukałaby wsparcia u specjalisty/psychologa (10%); u kogoś z dalszej rodziny poszukałoby pomocy (6%), u nauczyciela lub pedagoga szkolnego (5%). 3% ankietowanych wybrałaby inna dorosłą osobę, a 4% uczniów nie udzieliło odpowiedzi.

6. Opinie uczniów dotyczące skutków odmowy użycia alkoholu
- twierdzenie: *Ktoś namawia Cię aby się napić, jeśli odmówisz to ...* (N=2250, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

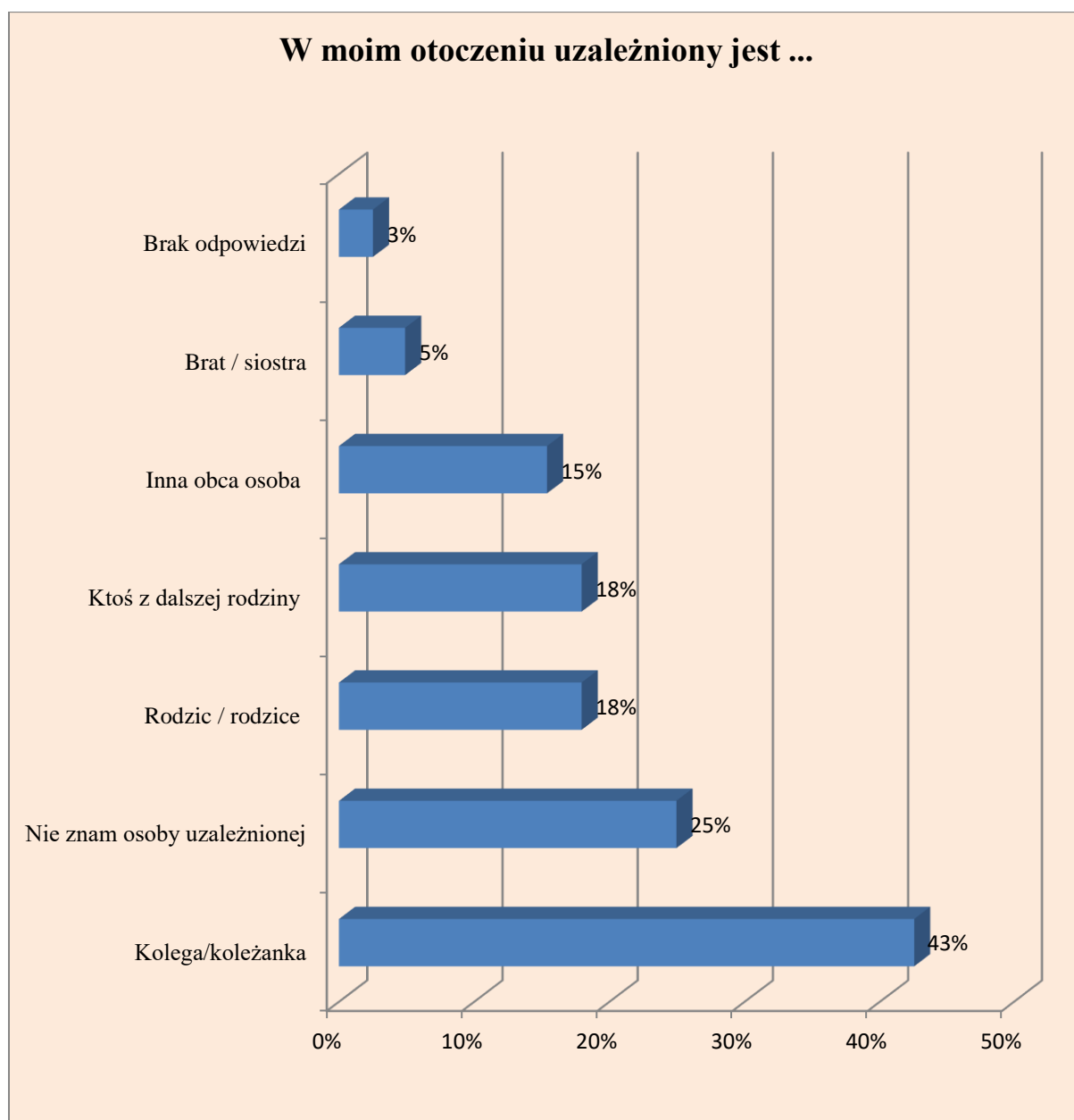
Ktoś namawia Cię aby się napić, jeśli odmówisz to ...

	12 – 15 lat i 16 < 1.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Powiedzą, że wszystkiego trzeba spróbować	922	41%
Zostanę wyśmiany	552	24%
Nic nie zrobią / nic	323	14%
Będą mi grozić/szantażować	104	8%
Nie będę mógł należeć do tej paczki	185	5%
Zrozumieją / zaakceptują to	185	4%
Odmawiam	37	2%
Nie odmawiam	35	2%
Inne	86	6%
SUMA	3730	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

Na pytanie, dotyczące konsekwencji odmowy użycia alkoholu, 41% ankietowanych uczniów udzieliła odpowiedzi *powiedzą, że wszystkiego trzeba w życiu spróbować*. Prawie ¼ uczniów odpowiedziała, że zostaną wyśmiani - (24%), a 14%, stwierdziła *nic się nie stanie*. 8% uczniów wskazało odpowiedzi - *nie będę mógł należeć do tej paczki*, również 8% odpowiedziała - *zrozumieją to*. 5% ankietowanych stwierdziła, że jeżeli odmówi picia alkoholu to będzie szantażowana. Niewiele, bo tylko 2% uczniów potrafi po prostu odmówić nie zwracając uwagi na reakcje otoczenia; tyle samo nie odmawia w ogóle.

4% badanych udzieliło innych, nieklasyfikowanych powyżej odpowiedzi, a 6 % nie zaznaczyło żadnego z możliwych wariantów.

7. Deklaracje uczniów dotyczące obecności osób uzależnionych w ich otoczeniu - twierdzenie: *W moim otoczeniu uzależniony jest ...* (N=2250, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

W moim otoczeniu uzależniony jest ...		
	Wiek 12 – 15 lat i 16 < 1.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Kolega/koleżanka	965	43%
Nie znam osoby uzależnionej	566	25%
Rodzic / rodzice	407	18%
Ktoś z dalszej rodziny	407	18%
Inna obca osoba	349	15%
brat / siostra	111	5%
Brak odpowiedzi	57	3%
SUMA	2862	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

34% ankietowanych odpowiedziało, że w ich otoczeniu uzależniony jest kolega lub koleżanka. ¼ badanych nie zna osoby uzależnionej, a 18% ankietowanych wskazało że posiada uzależnioną osobę we własnej rodzinie. 15% stwierdziło, iż w ich otoczeniu uzależniona jest inna obca osoba, natomiast 5% wskazało na brata lub siostrę. 3% uczniów nie udzieliły żadnej odpowiedzi.

8. Opinie uczniów dotyczące wpływu alkoholu i narkotyków na organizm
- twierdzenie: *Picie alkoholu lub zażywanie narkotyków ...* (N=2250, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

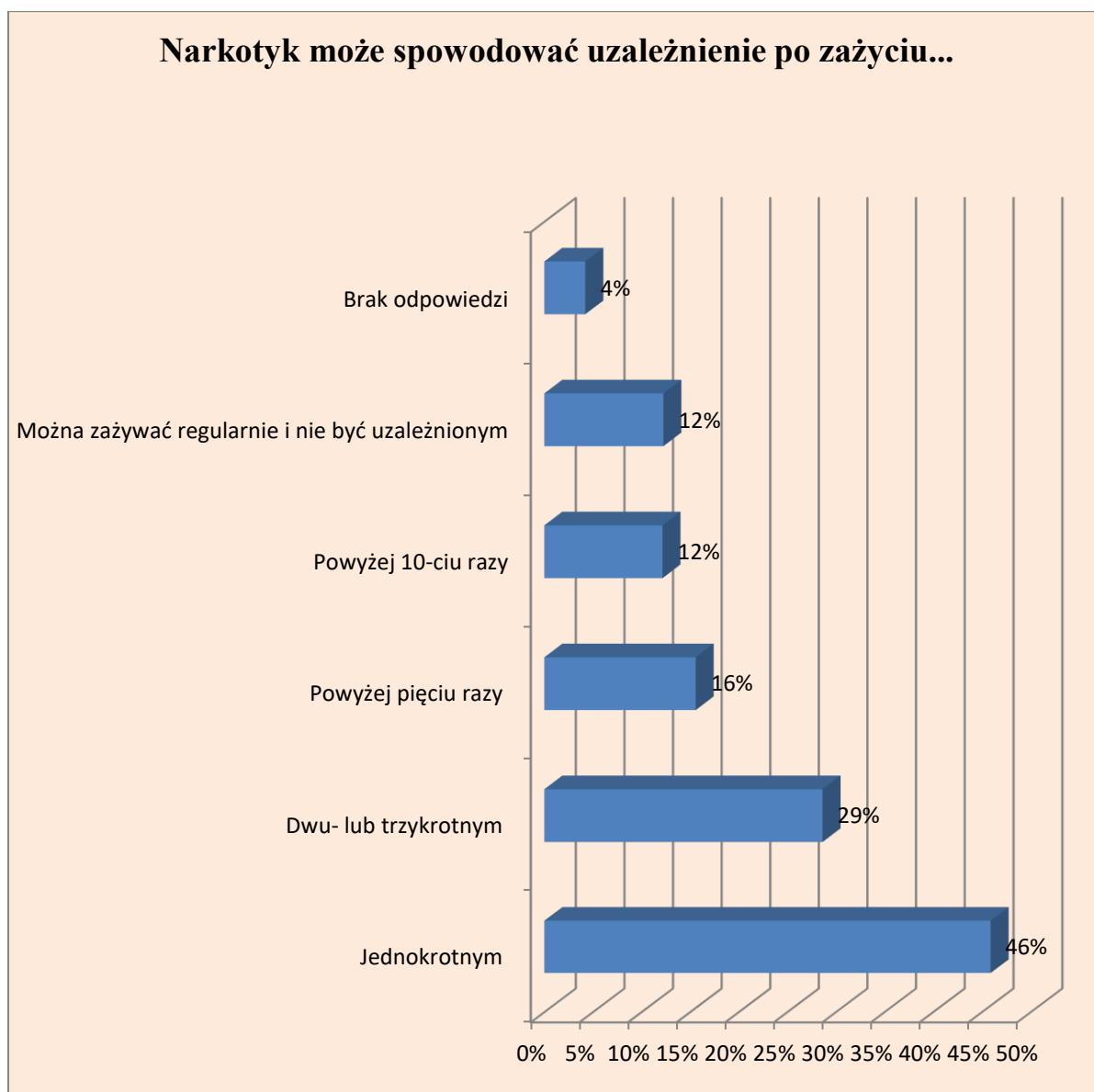

Picie alkoholu lub zażywanie narkotyków ...

	Wiek 12 – 15 lat i 16 < l.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Uzależnia, niszczy życie	1578	70%
Zmienia nastrój	875	39%
Ułatwia nawiązywanie kontaktów z innymi ludźmi	547	24%
Pomaga od odreagować stres	504	22%
Nie jest szkodliwe	78	3%
Brak odpowiedzi	65	3%
SUMA	3647	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

W pytaniu, w którym należało dokończyć zdanie „picie alkoholu lub zażywanie narkotyków ...” odpowiedzią najczęściej wybieraną przez ankietowanych było „...uzależnia, niszczy życie” (70%). 39% uczniów uważa, iż wymienione substancje zmieniają nastrój, a blisko ¼ wskazuje, że ułatwiają nawiązywanie kontaktów z innymi ludźmi. Nieco mniej osób (22%) uważa, że alkohol lub narkotyki pomagają odreagować stres. 3% ankietowanych twierdzi, że środki te nie są szkodliwe. 3% procent badanych nie udzieliło odpowiedzi.

9. Opinie uczniów dotyczące ryzyka uzależnienia od narkotyków
- twierdzenie: *Narkotyk może spowodować uzależnienie po zażyciu ...* (N=2250, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

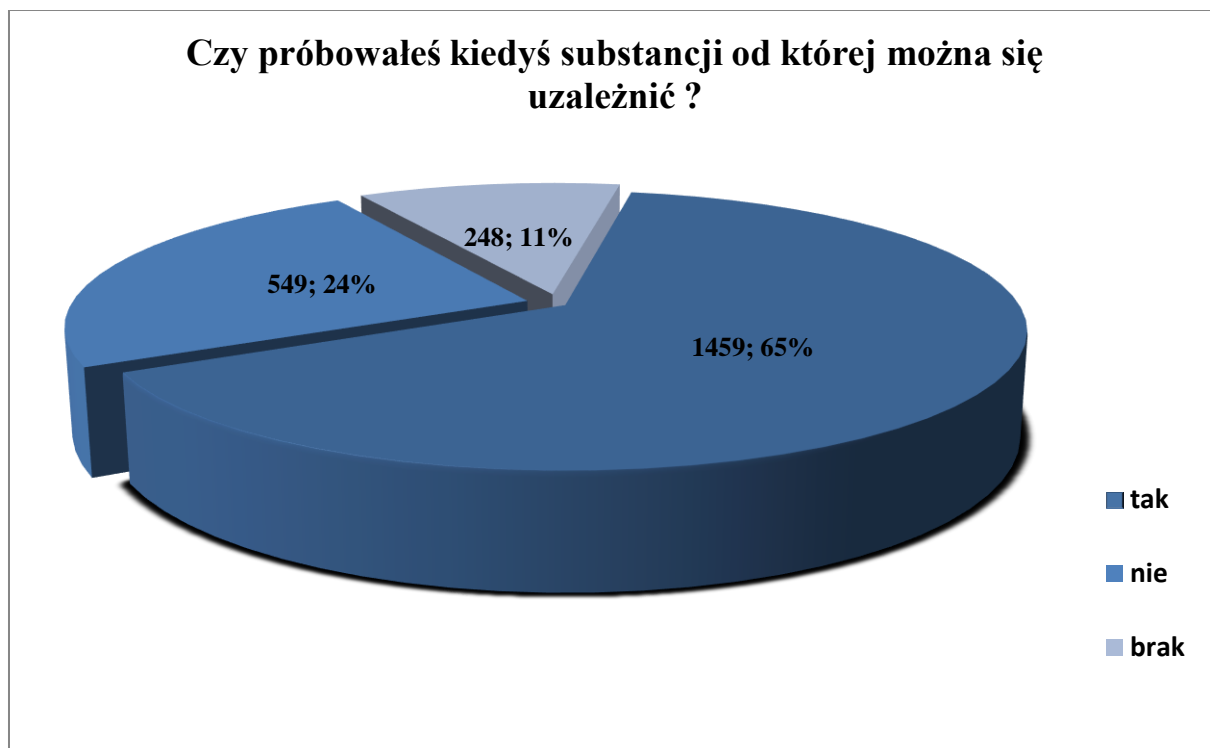

Narkotyk może spowodować uzależnienie po zażyciu ...

	Wiek 12 – 15 lat i 16 < l.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Jednokrotnym	1034	46%
Dwu- lub trzykrotnym	645	29%
Powyżej pięciu razy	351	16%
Powyżej 10-ciu razy	274	12%
Można zażywać regularnie i nie być uzależnionym	276	12%
Brak odpowiedzi	95	4%
SUMA	2401	Odpowiedzi nie sumują się do 100% (możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

W pytaniu dotyczącym ryzyka uzależnienia od narkotyków 46% ankietowanych uczniów zadeklarowało, że już po jednorazowym zażyciu można się uzależnić. 29% uznało, że uzależnić można się po dwu- lub trzykrotnym użyciu, a 16% odpowiedziało, że trzeba użyć powyżej 5 razy. 12% badanych osób stwierdziło, że uzależnić można się biorąc narkotyk powyżej 10 razy lub że można zażywać regularnie i nie być uzależnionym. 4% uczniów nie udzieliło odpowiedzi.

10. Deklaracje uczniów dotyczące używania substancji uzależniających
 - pytanie: *Czy próbowałeś kiedyś substancji od której można się uzależnić ?*
 (N=2253)

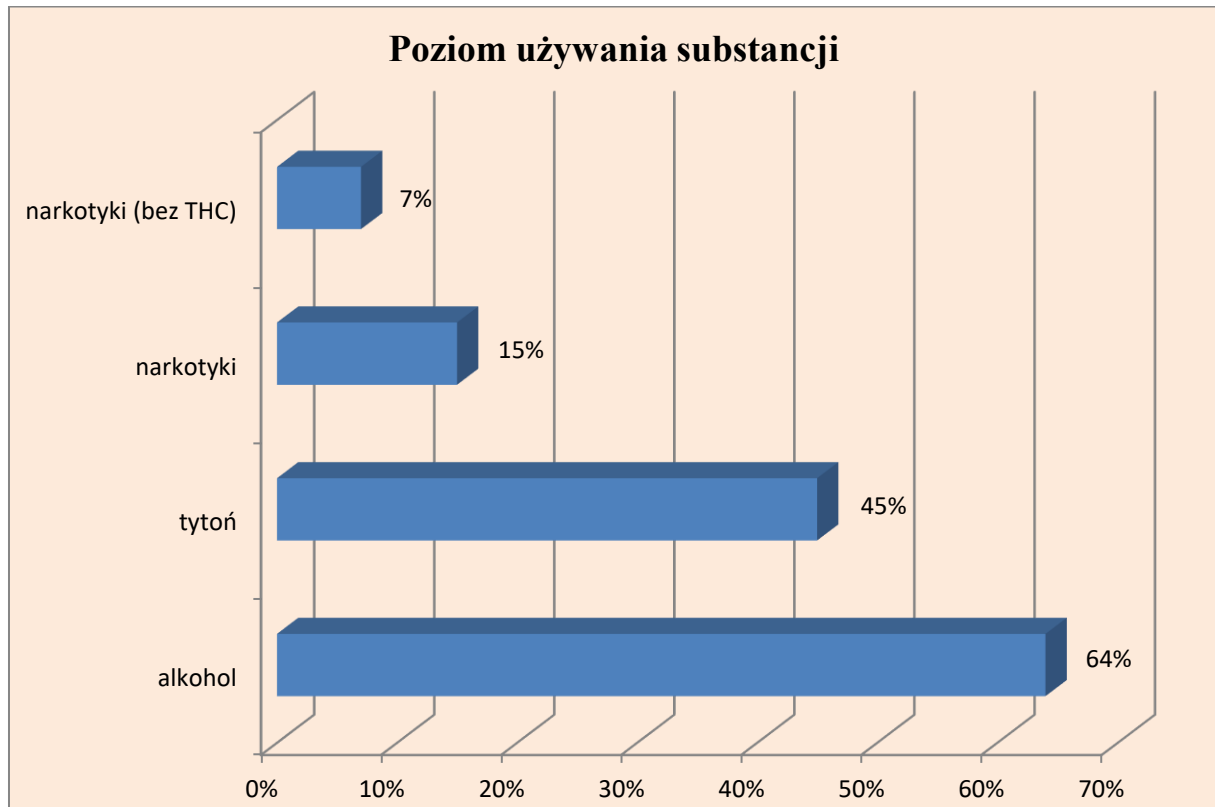

Spośród 2253 osób ankietowanych 1459 (65%) próbowało substancji od której można się uzależnić. 549 (24%) badanych deklaruje, że nigdy nic nie spróbowało, a 248 osób (11%) nie udzieliło odpowiedzi na powyższe pytanie.

Czy próbowałeś kiedyś substancji, od której można się uzależnić ?		
	Wiek 12 – 15 lat i 16 < l.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Tak	1459	65%
Nie	549	24%
Nie wiem	248	11%
SUMA	2256	100%

11. Deklaracje uczniów dotyczące poziomu używania substancji uzależniających (podział na rodzaj substancji)

- pytanie: *Czy próbowałeś kiedyś substancji od której można się uzależnić ?*
 (N=2250, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

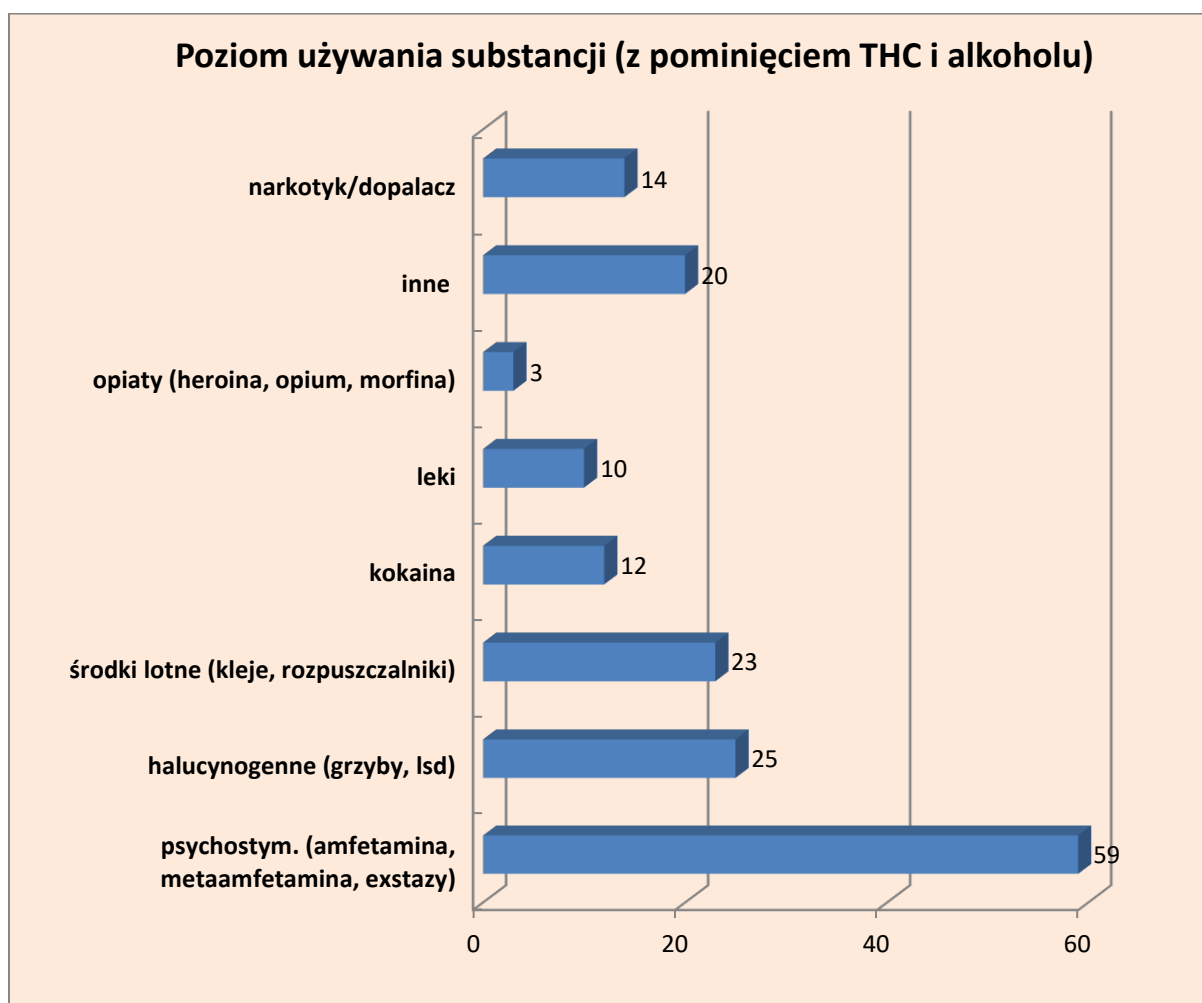
Czy próbowałeś kiedyś substancji, od której można się uzależnić ?

	Wiek 12 – 15 lat i 16 < 1.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Alkohol	1459	64%
Tytoń	1013	45%
THC	338	15%
Inne	166	7%

W kolejnym punkcie zapytano uczniów o to, jaki rodzaj substancji uzależniającej próbowali. Spośród 2253 uczniów 64% (1459 osób) zadeklarowało kontakt z alkoholem, 45% (1013 osób) przyznało, że paliło tytoń. Ponadto 15% (338 osób) używało środków zawierających THC (haszysz i marihuana), a 7% (166 osób) używało innych narkotyków i leków.

12. Deklaracje uczniów dotyczące poziomu używania substancji uzależniających (podział na substancje z pominięciem THC i alkoholu)

- pytanie: *Czy próbowałeś kiedyś substancji od której można się uzależnić?*
(N=2253, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

Poziom używania substancji (z pominięciem THC i alkoholu)

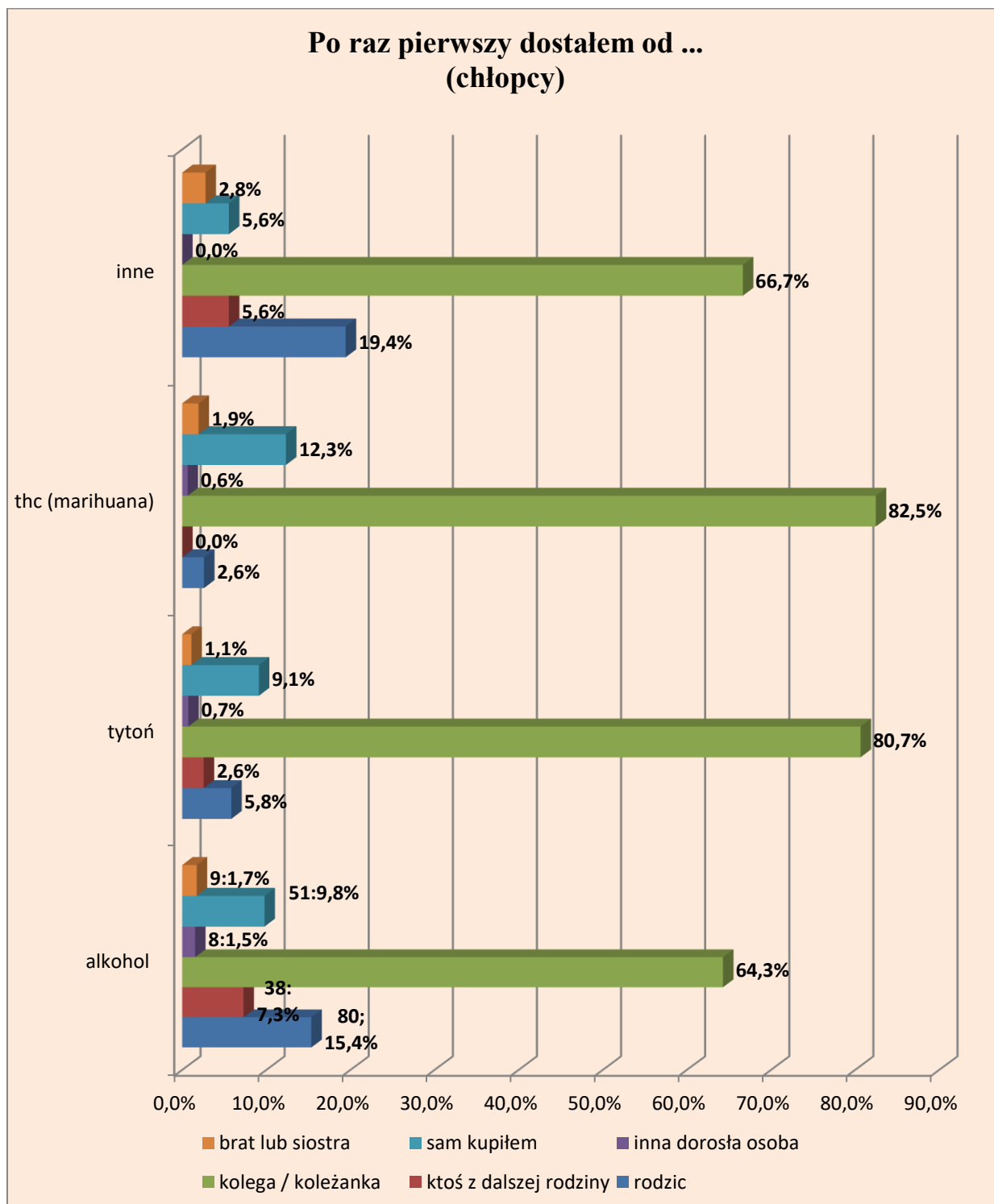
	Wiek 12 – 15 lat i 16 < 1.	
	Ilość odpowiedzi	Procent odpowiedzi
Psychostymulanty (amfetamina, metaamfetamina, extazy)	59	2,6%
Halucynogenne (LSD, grzyby)	25	1,1%
Środki lotne (kleje, rozpuszczalniki)	23	1,0%
Kokaina	12	0,5%
Leki	10	0,4%
Opiaty (heroina, opium, morfina)	95	0,1%
Inne	20	0,9%
Narkotyk/dopalacz	14	0,6%
SUMA	258	7,1%

Uczniowie szkół ponadpodstawowych deklarowali przynajmniej jednorazowy kontakt z następującymi substancjami uzależniającymi:

- 2,6 % (59 uczniów) użyło środków psychostymulujących (amfetamina, metaamfetamina, ekstazy);
- 1,1% (25 os.) użyło środków halucynogennych (grzyby, LSD) i 1% (23 os.) środków lotnych (kleje, rozpuszczalniki);
- poniżej 1% to miało styczność z kokainą 0,5 % (12), z lekami 0,4 % (10), opiatami 0,1% (3 osoby), 0,9% (20) wskazało na inne środki, 0,6% (14) informowało, że użyło narkotyku lub dopalacza nie wyszczególniając rodzaju substancji.

13. Deklaracje uczniów (chłopcy) dotyczące okoliczności inicjacji

- pytanie: *Czy próbowałeś kiedyś substancji od której można się uzależnić? – po raz pierwszy dostałem od ...*

**Po raz pierwszy dostałem od...
(chłopcy)**

	Alkohol		Tytoń		THC (marihuana)		Inne	
	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób
Rodzic	80	15,4%	16	5,8%	4	2,6%	7	19,4%
Ktoś z dalszej rodziny	38	7,3%	7	2,6%	0	0,0%	2	5,6%
Kolega / koleżanka	335	64,3%	221	80,7%	127	82,5%	24	66,7%
Inna dorosła osoba	8	1,5%	2	0,7%	1	0,6%	0	0,0%
Sam kupilem	51	9,8%	25	9,1%	19	12,3%	2	5,6%
Brat lub siostra	9	1,7%	3	1,1%	3	1,9%	1	2,8%
SUMA	521	100,0 %	274	100,0 %	154	100,0 %	36	100,0 %

Młodzież płci męskiej w szkołach ponadpodstawowych, która przyznała się do użycia substancji uzależniających deklaruje, że *po raz pierwszy* miała kontakt ze wymienionymi środkami pod wpływem kolegów.

Po alkohol chłopcy sięgali pod wpływem (kolejno):

- kolegów/koleżanek – 64,3%,
- rodziców – 15,4%,
- samodzielnie – 9,8%,

- kogoś z dalszej rodziny – 7,3%,
- brata/siostry lub innych dorosłych osób 3,2%

W przypadku nikotyny młodzież wskazuje, że najczęściej dostawała ten środek *po raz pierwszy* od:

- kolegi/koleżanki – 80,7%,
- samodzielnie – 9,1%,
- od rodzica – 5,8%,

następnie od:

- kogoś z dalszej rodziny – 2,6%,
- brata lub siostry – 1,1%.
- innej dorosłej osoby.

W przypadku THC pierwszym źródłem inicjacji byli:

- koledzy - 82,5%,

następnie:

- samodzielnie – 12,3%,
- rodzic – 2,6%,
- brat lub siostra – 1,9%.

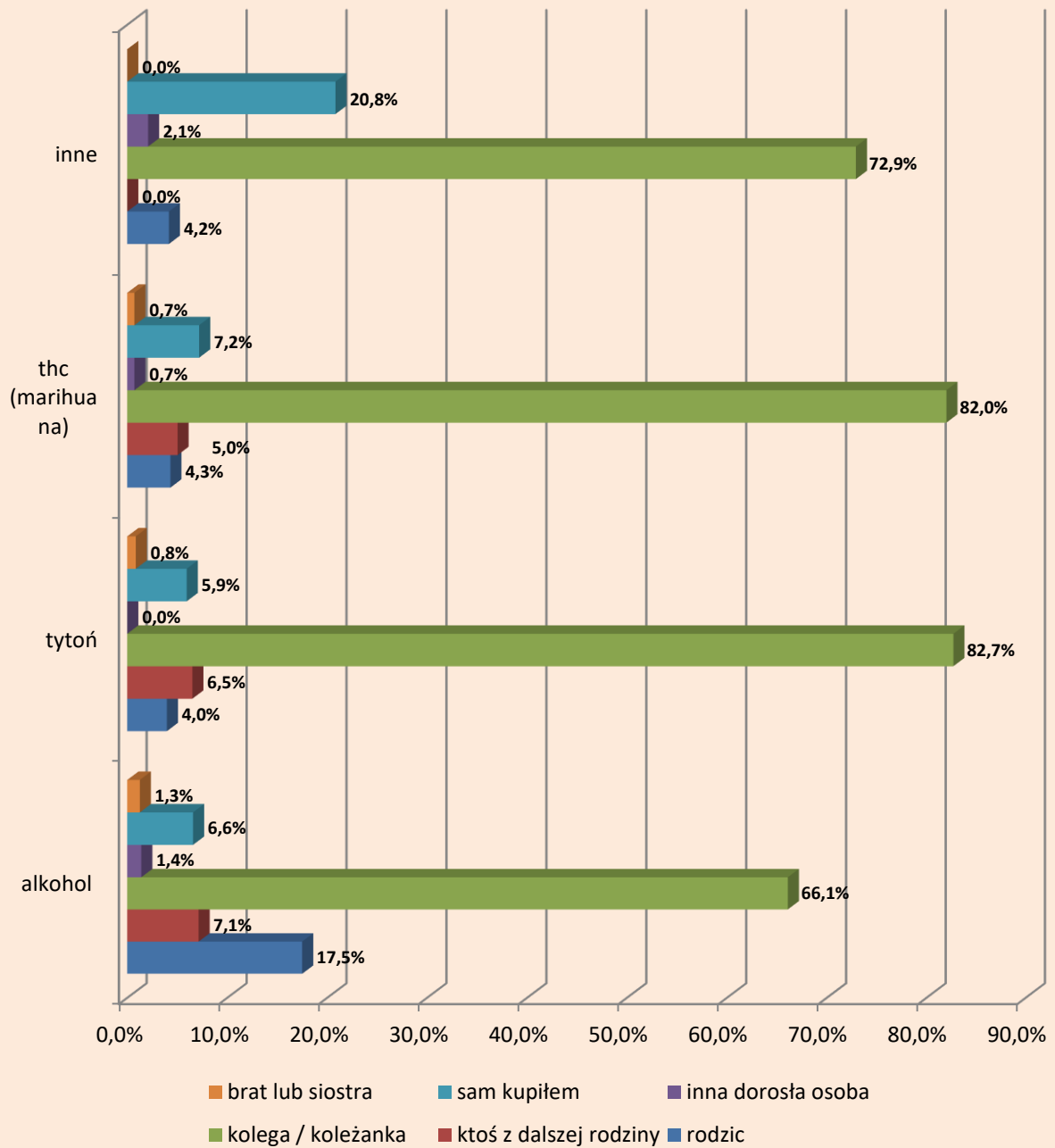
Pozostałe środki uzależniające chłopcy uzyskiwali od (kolejno):

- kolegów – 66,7%,
- rodziców – 19,4%,
- kogoś z dalszej rodziny – 5,6% / samodzielnie – 5,6%,
- rodzeństwa – 2,8%.

14. Deklaracje uczniów (dziewczęta) dotyczące okoliczności inicjacji

- pytanie: *Czy próbowałeś kiedyś substancji od której można się uzależnić ? – po raz pierwszy dostałem od ...*

Po raz pierwszy dostałam od ... (dziewczęta)

**Po raz pierwszy dostałam od ...
(dziewczęta)**

	Alkohol		Tytoń		THC (marihuana)		Inne	
	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób
Rodzic	125	17,5%	14	4,0%	6	4,3%	2	4,2%
Ktoś z dalszej rodziny	51	7,1%	23	6,5%	7	5,0%	0	0,0%
Kolega / koleżanka	472	66,1%	292	82,7%	114	82,0%	35	72,9%
Inna dorosła osoba	10	1,4%	0	0,0%	1	0,7%	1	2,1%
Sam kupilem	47	6,6%	21	5,9%	10	7,2%	10	20,8%
Brat lub siostra	9	1,3%	3	0,8%	1	0,7%	0	0,0%
SUMA	714	100,0 %	353	100,0 %	139	100,0 %	48	100,0 %

Dziewczęta w szkołach ponadpodstawowych (przyznające się do inicjacji), deklarują podobnie jak chłopcy, że po raz pierwszy miały kontakt ze środkami uzależniającymi pod wpływem koleżeństwa.

Po alkohol dziewczęta za pierwszym razem sięgały pod wpływem (w kolejności):

- koleżeństwa – 66,1%
- rodziców- 17,5%,
- kogoś z dalszej rodziny – 7,1%,
- z własnej inicjatywy - 6,6%,

- innej dorosłej osoby – 1,4%,
- rodzeństwa -1,3%.

W przypadku nikotyny pierwszym źródłem kontaktu byli najczęściej koledzy:

- koledzy – 82,7%,
- ktoś z dalszej rodziny - 6,5% ,
- samodzielna inicjatywa – 5,9%,
- rodzic – 4,0%,
- rodzeństwo – 0,8%.

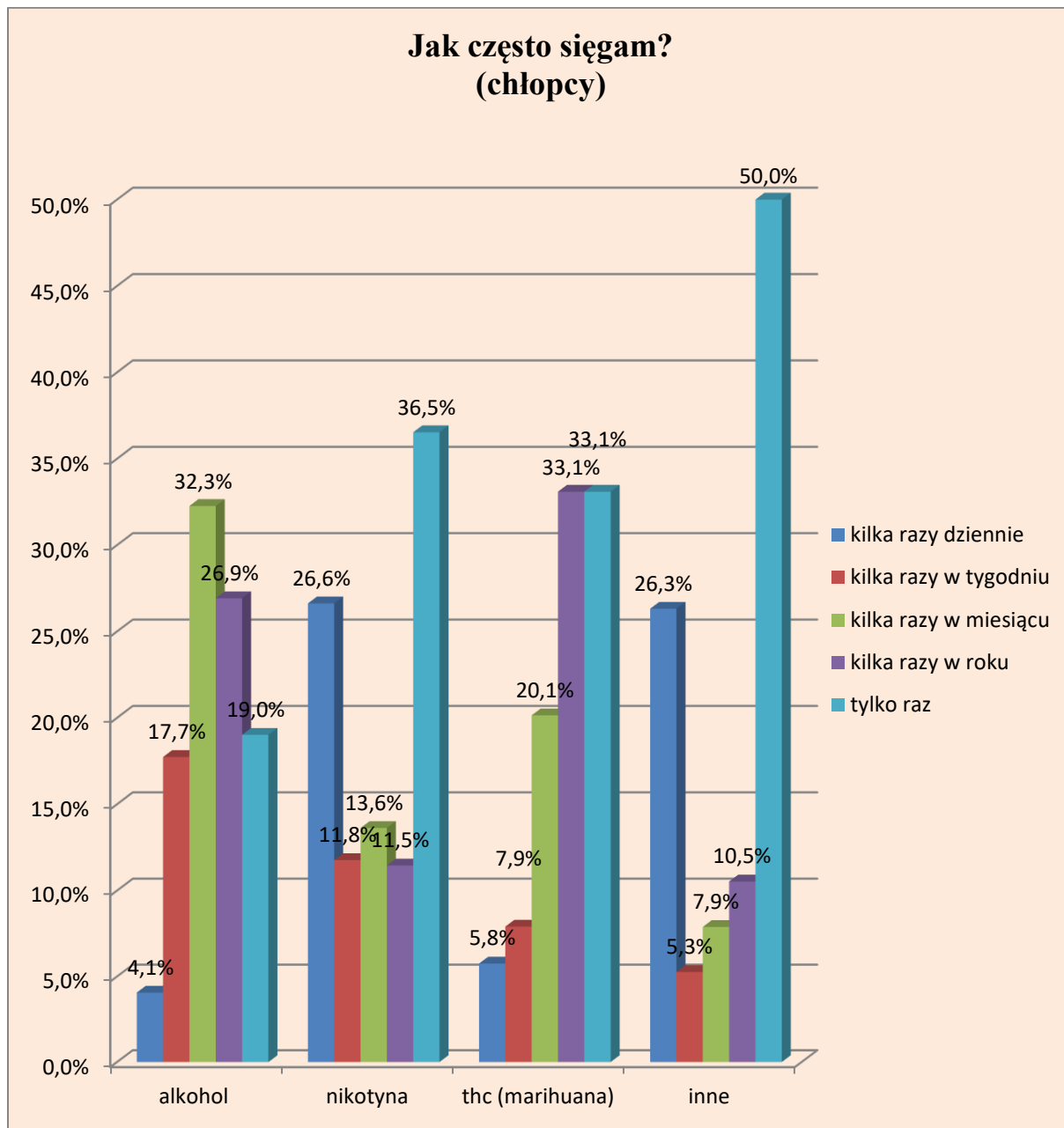
THC dziewczęta próbowały za pierwszym razem dzięki:

- kolegom - 82%,
- samodzielnie – 7,2%,
- rodziców i kogoś z dalszej rodziny – 4,3%,
- pozostałe osoby – 1,4%.

Inne substancje dziewczęta uzyskiwały od:

- kolegów – 72,9%,
- samodzielnie – 20,8%,
- rodziców – 4,2%,
- pozostałe osoby – 2,1%

15. Deklaracje uczniów (chłopców) dotyczące częstotliwości używania substancji
- pytanie: *Czy próbowałeś kiedyś substancji od której można się uzależnić ? – sięgam (jak często ?)*

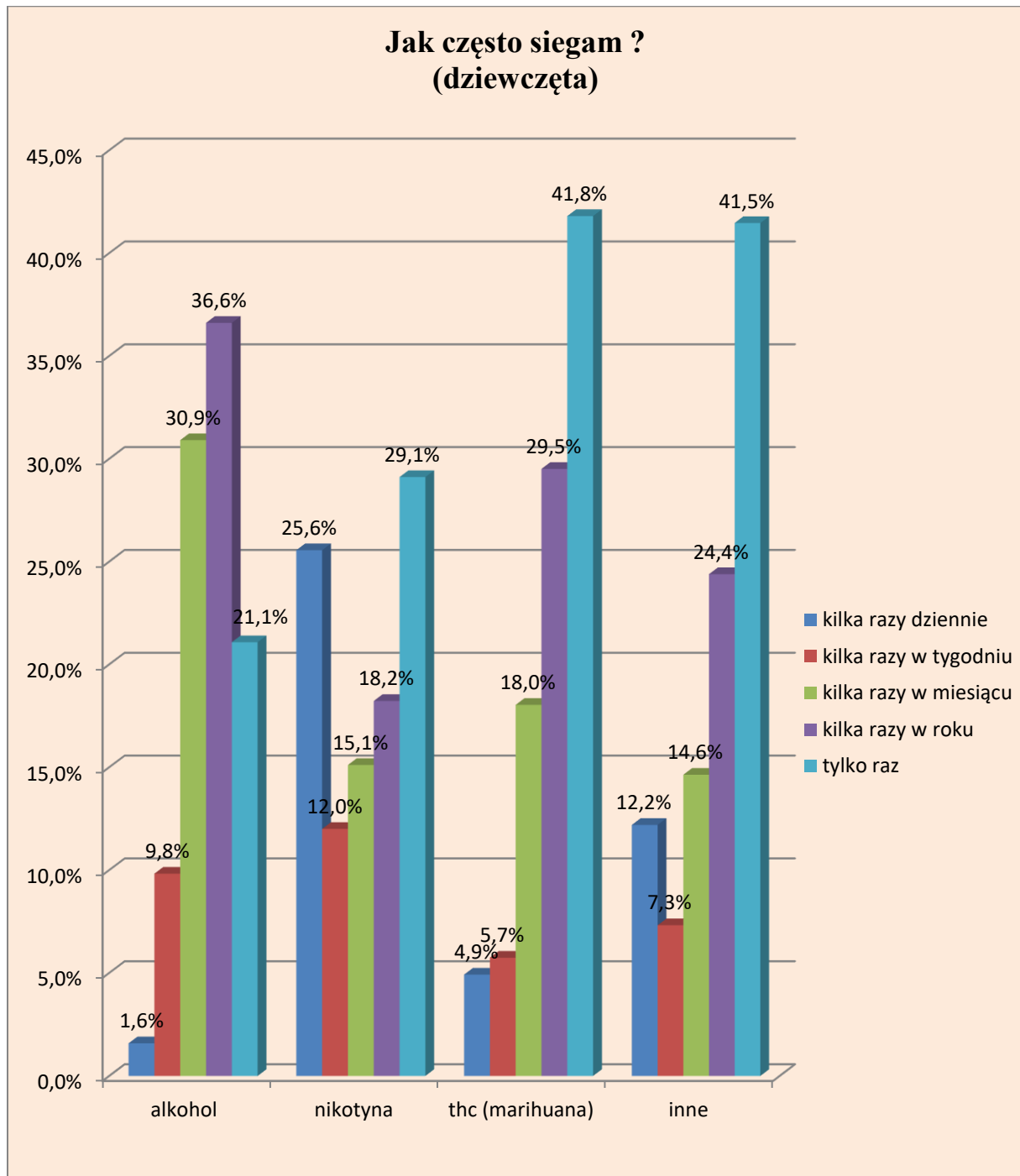

Jak często sięgam? (chłopcy)								
	Alkohol		Nikotyna		THC (marihuana)		Inne	
	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób
Kilka razy dziennie	19	4,1%	86	26,6%	8	5,8%	10	26,3%
Kilka razy w tygodniu	83	17,7%	38	11,8%	11	7,9%	2	5,3%
Kilka razy w miesiącu	151	32,3%	44	13,6%	28	20,1%	3	7,9%
Kilka razy w roku	126	26,9%	37	11,5%	46	33,1%	4	10,5%
Tylko raz	89	19,0%	118	36,5%	46	33,1%	19	50,0%
SUMA	468	100%	323	100%	139	100%	38	100%

Jak się przedstawia częstotliwość używania środków psychoaktywnych przez chłopców w szkołach ponadpodstawowych ?

Poniższe wyniki dotyczą osób które przyznały, że przynajmniej raz użyły określonej substancji. 46% chłopców deklarujących spożycie miała do czynienia z alkoholem jeden raz lub korzysta kilka razy w roku. 32% osób pije kilka razy w miesiącu. 21,8% pije kilka razy w tygodniu lub kilka razy dziennie. 48% uczniów deklaruje, że jeden w życiu lub kilka razy w roku pali papierosy. 13,6% pali kilka razy w miesiącu. Ponad 1/3 (38,4%) uczniów pali papierosy w sposób wskazujący na uzależnienie. 66,2% korzystała z marihuany jeden raz lub zapaliła kilka razy w roku; 20% pali razy w miesiącu, natomiast 13,7% kilka razy w tygodniu lub codziennie. 60,5% chłopców miała do czynienia z innymi substancjami uzależniającymi tylko raz lub korzystała kilka razy w roku. 18,4% używa kilka razy w miesiącu, natomiast 31,6% używa kilka razy dziennie lub kilka razy w tygodniu.

16. Deklaracje uczniów (dziewczęta) dotyczące częstotliwości używania substancji
- pytanie: Czy próbowałeś kiedyś substancji od której można się uzależnić ? –
sięgam (jak często ?)

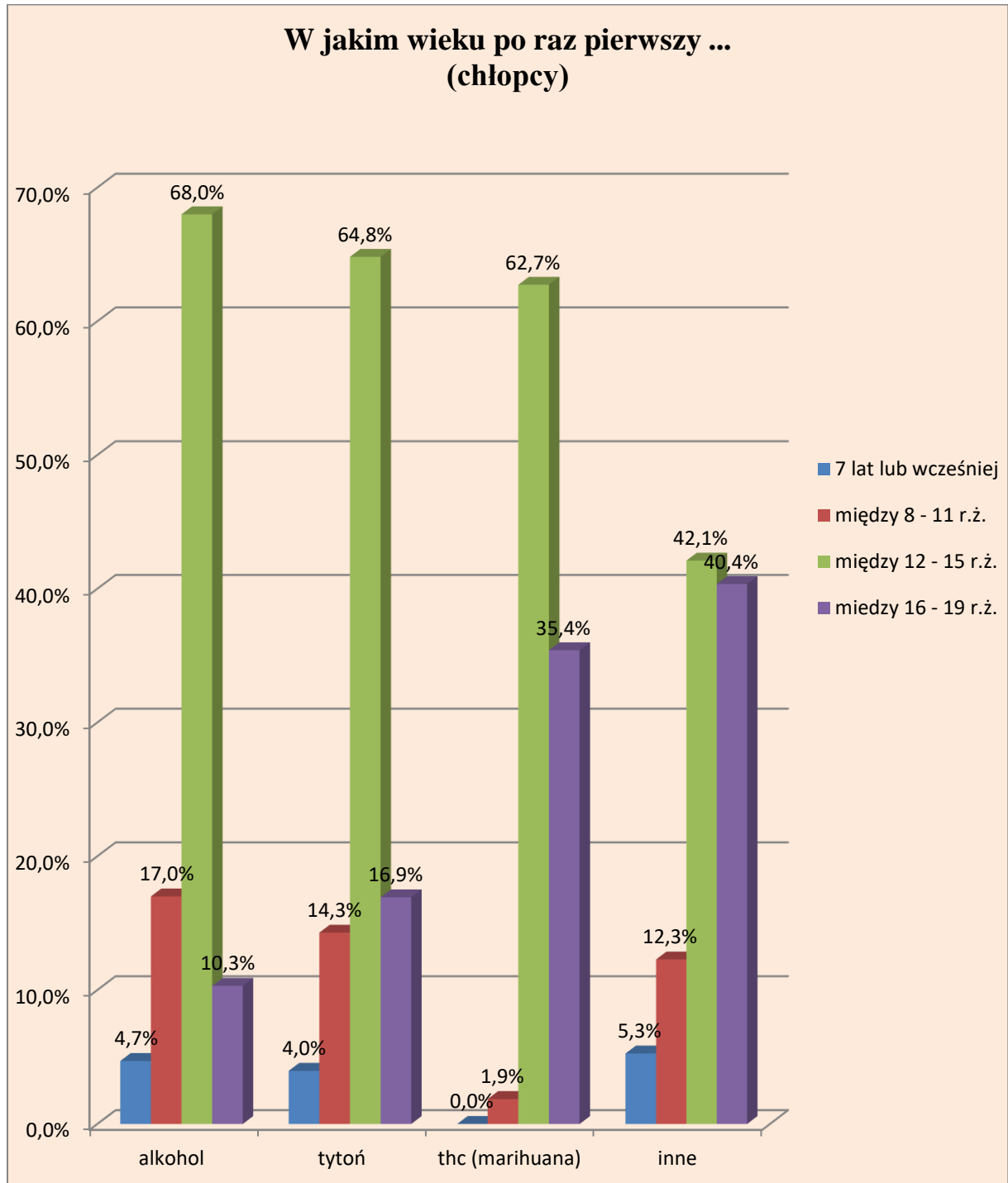
Jak często sięgam? (dziewczęta)

	Alkohol		Nikotyna		THC (marihuana)		Inne	
	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób
Kilka razy dziennie	10	1,6%	115	25,6%	6	4,9%	5	12,2%
Kilka razy w tygodniu	62	9,8%	54	12,0%	7	5,7%	3	7,3%
Kilka razy w miesiącu	195	30,9%	68	15,1%	22	18,0%	6	14,6%
Kilka razy w roku	231	36,6%	82	18,2%	36	29,5%	10	24,4%
Tylko raz	133	21,1%	131	29,1%	51	41,8%	17	41,5%
SUMA	631	100,0%	450	100,0%	122	100,0%	41	100,0%

Pośród dziewcząt, które zadeklarowały próbowanie substancji uzależniających, wzorzec używania przedstawia się następująco: 11,4% używa alkoholu w sposób wskazujący na uzależnienie, 30,9% pije kilka razy w miesiącu, a 57,7% miała jeden raz lub kilka razy w roku do czynienia z alkoholem. W przypadku tytoniu 47,3% użyła jeden raz lub używa kilka razy w roku, 15,1% kilka razy w miesiącu. Ponad 1/3 pali kilka razy w tygodniu lub kilka razy dziennie. THC – 41,8% dziewcząt korzystała tylko jeden raz, 29,5% kilka razy w roku, 18% kilka razy w miesiącu, a 10,6% używa kilka razy w ciągu dnia lub kilka razy w ciągu tygodnia. 65,5% dziewcząt, które przyznały się do używania innych substancji, miały kontakt jednokrotny (lub kilka razy w roku). 14,6% korzystała kilka razy w ciągu miesiąca, natomiast 19,5% używa kilka razy dziennie lub kilka razy w ciągu dnia.

17. Deklaracje uczniów (chłopcy , 16<) dotyczące wieku inicjacji

- pytanie: *Czy próbowałeś kiedyś substancji od której można się uzależnić ? - w jakim wieku po raz pierwszy ?*

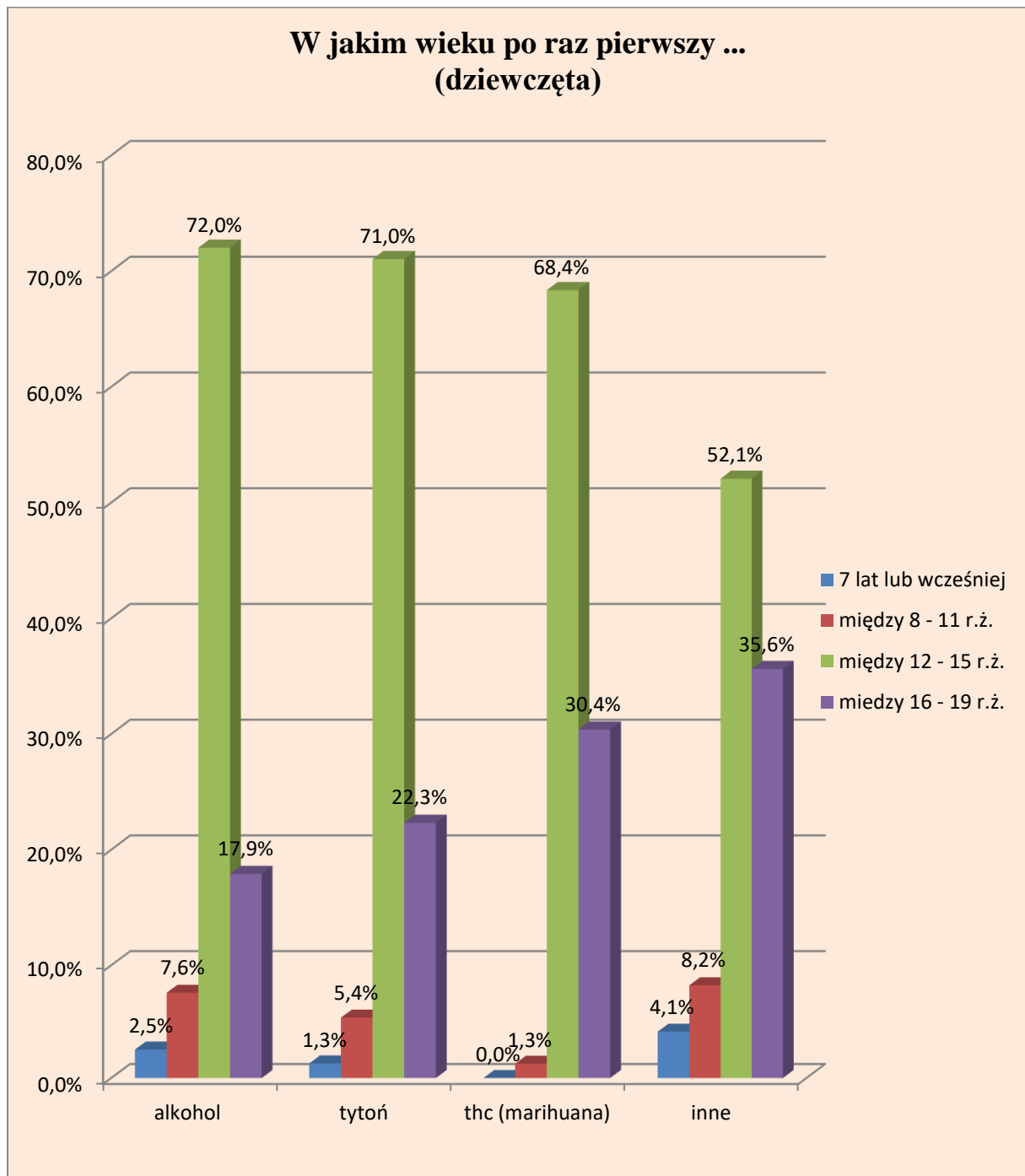
W jakim wieku po raz pierwszy ? (chłopcy)

	Alkohol		Nikotyna		THC (marihuana)		Inne	
	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób	Ilość osób	Procent osób
7 lat lub wcześniej	26	4,7%	15	4,0%	0	0,0%	3	5,3%
Między 8 - 11 r.ż.	94	17,0%	54	14,3%	3	1,9%	7	12,3%
Między 12 - 15 r.ż.	376	68,0%	245	64,8%	101	62,7%	24	42,1%
Między 16 - 19 r.ż.	57	10,3%	64	16,9%	57	35,4%	23	40,4%
SUMA	553	100,0%	378	100,0%	161	100,0%	57	100,0%

Wzorzec wieku inicjacji wśród chłopców deklarujących używanie środków psychoaktywny przedstawiam się następująco: 4,7% przeszła inicjację w wieku 7lat lub wcześniej; 17% między 8-11%; najczęściej chłopcy przechodzą inicjację w wieku 12-15 lat (68%), natomiast po 16 roku życia alkoholu spróbowalo 10,3%. Tytoń – wzorzec wieku inicjacji przedstawia się podobnie jak w przypadku alkoholu – 4% w wieku 7 lat i wcześniej; 14,3% między 8-11 rokiem życia, 64,8% między 12,a 15 rokiem życia, a niespełna 17% po raz pierwszy zapaliła papierosa po 16 roku życia. THC – 2,9% przyznających się do użycia THC, po raz pierwszy zapaliła w wieku 8-11; 2/3 chłopców użyła THC między 12-15 r.ż., a 1/3 użyła THC po 16 roku życia. Inne substancje - 5,3% osób użyło w wieku 7 lat lub wcześniej; 12,3% w wieku między 8-11 rokiem życia, 42% w wieku 12-15 lat i 40% po 16 r. ż.

18. Deklaracje uczniów (dziewczeta 16<) dotyczące wieku inicjacji

- pytanie: *Czy próbowałeś kiedyś substancji od której można się uzależnić ? - w jakim wieku po raz pierwszy ?*

W jakim wieku po raz pierwszy? (dziewczęta)

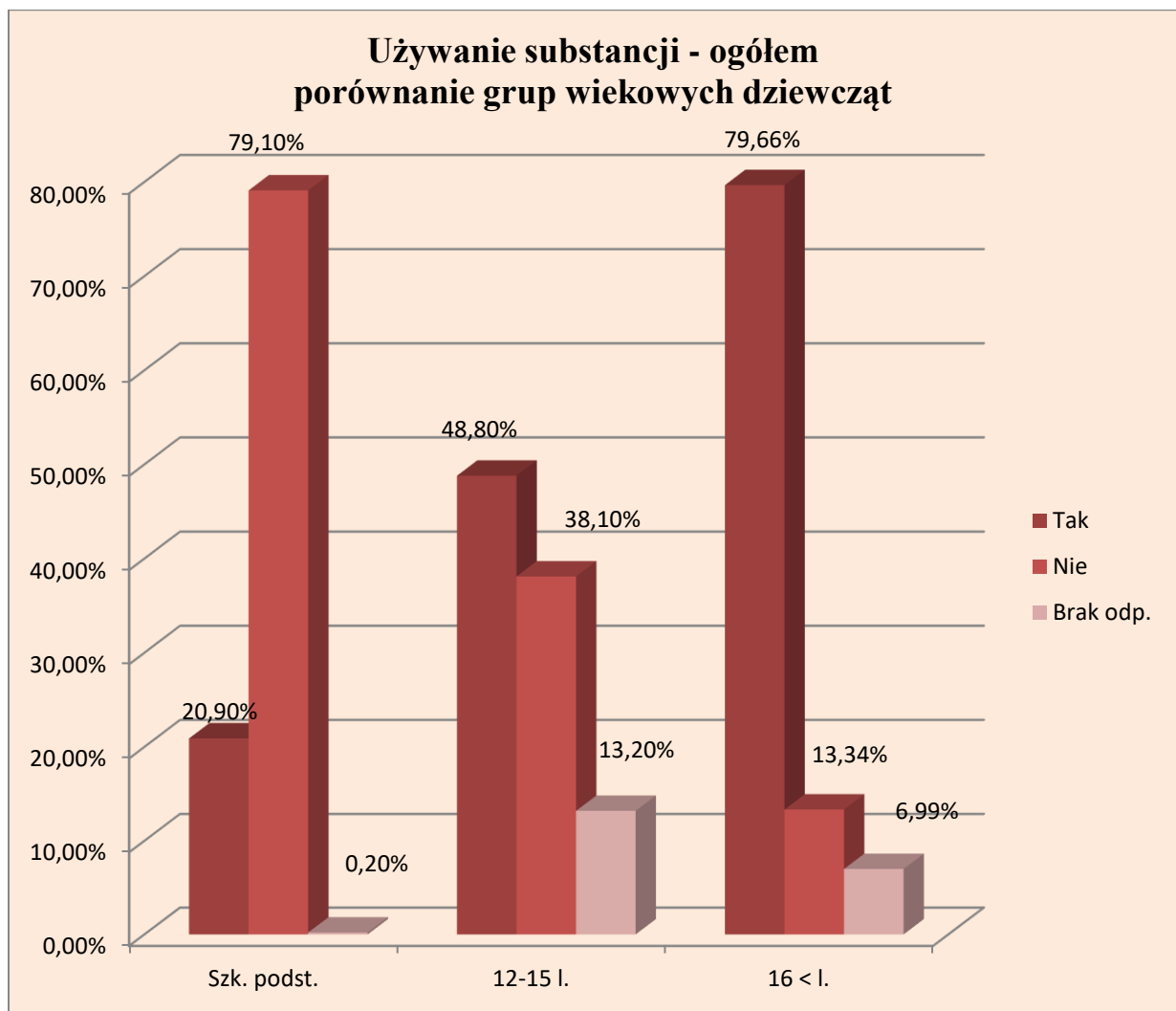
	Alkohol		Tytoń		THC (marihuana)		Inne	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi	Ilość osób	Procent odpowiedzi	Ilość osób	Procent odpowiedzi	Ilość osób	Procent odpowiedzi
7 lat lub wcześniej	19	2,5%	7	1,3%	0	0,0%	3	4,1%
Między 8 - 11 r.ż.	57	7,6%	29	5,4%	2	1,3%	6	8,2%
Między 12 - 15 r.ż.	543	72,0%	385	71,0%	108	68,4%	38	52,1%
Między 16 - 19 r.ż.	135	17,9%	121	22,3%	48	30,4%	26	35,6%
SUMA	754	100,0%	542	100,0%	158	100,0%	73	100,0%

Wiek inicjacji substancji psychoaktywnych w grupie dziewczęcej przedstawia się w sposób zbliżony do chłopięcego. Spośród dziewcząt, które przyznało się do używania alkoholu - 2,5% dziewcząt po raz pierwszy spróbowała alkoholu w wieku 7 lat lub wcześniej. Między 8-11 r.ż. z alkoholu korzystało 7,6% dziewcząt, 72% próbowała w wieku 12-15 lat, a 17,9% po 16 roku życia. Tytoń paliło przed ósmym rokiem życia 1,3% dziewcząt; 5,4% między 8-11 r.ż. W wieku 12-15 po raz pierwszy miało styczność z tytoniem 71% dziewcząt i 22,3% po 16 r.ż. Spośród dziewcząt przyznających się do używania THC 1,3% po raz pierwszy miała kontakt między 8, a 11 rokiem życia; 68,4% w wieku 12-15 lat; po 16 r.ż. - 35,6%. Z innych substancji uzależniających przed 8 rokiem życia korzystało 4,1% dziewcząt; w wieku 8-11 lat - 8,2%, między 12-15 r.ż. - 52,1%; po 16 r.ż. - 35,6%.

Cz. III. Zestawienie wyników badań szkół podstawowych i ponadpodstawowych w obrębie używania substancji psychoaktywnych w roku 2012

I. Porównanie dziewcząt (podział na grupy wiekowe) dotyczące używania środków psychoaktywnych.

(SP: N=870; 12-15l.: N=836; 16<l.: N=1414).

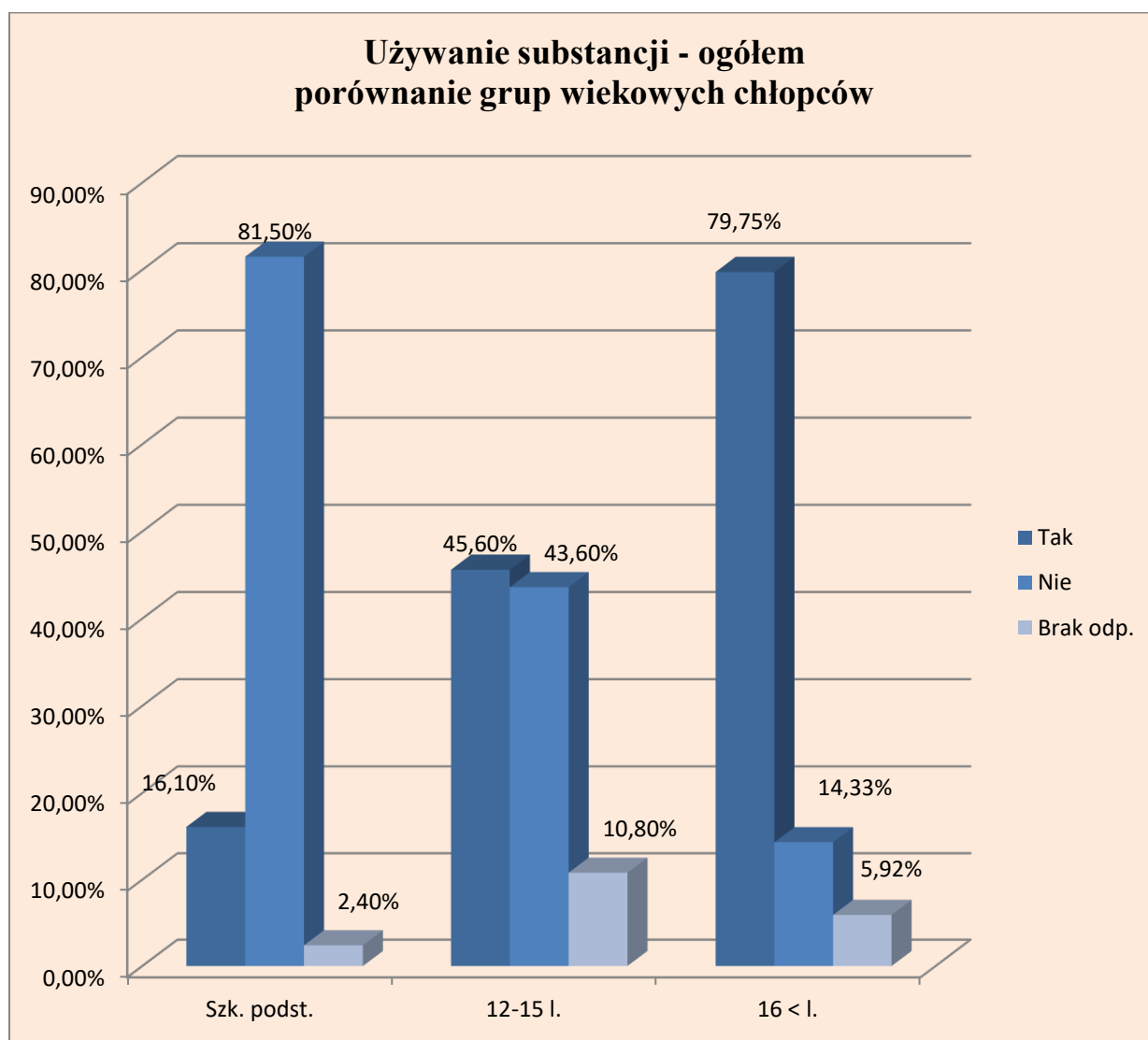
Używanie substancji - ogółem Porównanie grup wiekowych dziewcząt

	10 - 12l.		12 - 15l.		16 < l.	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi	Ilość osób	Procent odpowiedzi	Ilość osób	Procent odpowiedzi
Tak	73	16,1%	241	48,8%	615	79,6%
Nie	370	81,5%	188	38,1%	103	13,3%
Brak odpowiedzi	11	2,4%	65	13,2%	54	6,9%
SUMA	454	100,0%	494	100,0%	772	100,0%

W grupie uczniów ze szkół podstawowych ilość dziewcząt deklarujących używanie substancji uzależniających wynosi 20,9 %. W grupie 12-15 l. 48,8 % przyznaje że miało kontakt z substancjami uzależniającymi, natomiast w grupie wiekowej powyżej piętnastego roku życia 79,66 %. W Szkole Podstawowej 79,1% dziewcząt deklaruje, że nie używało substancji uzależniających, w grupie 12-15 lat 38,1 %, a w najstarszej grupie 13,34%. Na pytanie *czy próbowałaś substancji uzależniającej* odpowiedzi nie udzieliło w szkole podstawowej 0,20%, w grupie 12-15 l. - 13,2%, w grupie najstarszej 6,99% badanych.

2. Porównanie chłopców (podział na grupy wiekowe) dotyczące używania środków psychoaktywnych.

– pytanie: *Czy próbowałeś/aś substancji od której można się uzależnić.* (SP: N=870; 12-15l.: N=836; 16<l.: N=1414).

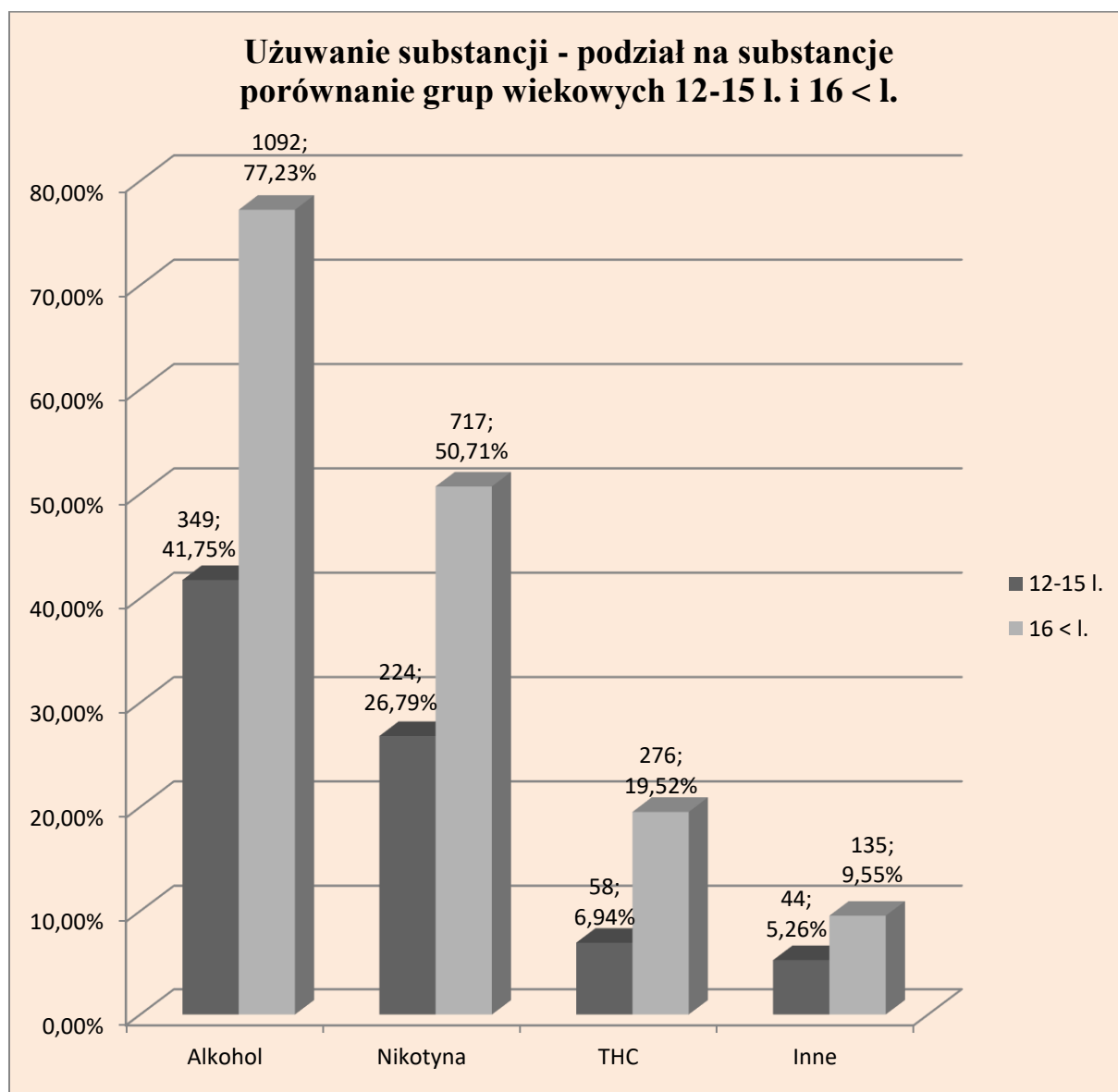

Używanie substancji – ogółem Porównanie grup wiekowych chłopców

	10 - 12l.		12 - 15l.		16 < l.	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi	Ilość osób	Procent odpowiedzi	Ilość osób	Procent odpowiedzi
Tak	87	20,9%	156	45,60%	512	79,75%
Nie	329	79,1%	149	43,60%	92	14,33%
Brak odpowiedzi	1	0,2%	37	10,80%	38	5,92%
SUMA	417	100,00%	342	100,00%	642	100,00%

W szkole podstawowej 16,1% dziewcząt deklaruje używanie substancji uzależniających, w grupie 12-15 l. - 45,6%, a w grupie wiekowej 16 < l. - 79,75%. 81,% chłopców w szkole podstawowej przyznaje, że nie używało dotychczas substancji uzależniających, w grupie 12-15 l. - 43,6%, natomiast w grupie 16 < l. - 14,3%. Na zadane pytanie nie odpowiedziało 2,4% chłopców w szkole podstawowej, 10,8% w grupie 12-15 l. i 5,95% w grupie 16 < l..

3. Porównanie między grupami wiekowymi (bez podziału na płeć) 12-15l. i 16<l.
– pytanie: Czy próbowałeś/aś substancji od której można się uzależnić. (12-15l.: N=836;
16<l.: N=1414).

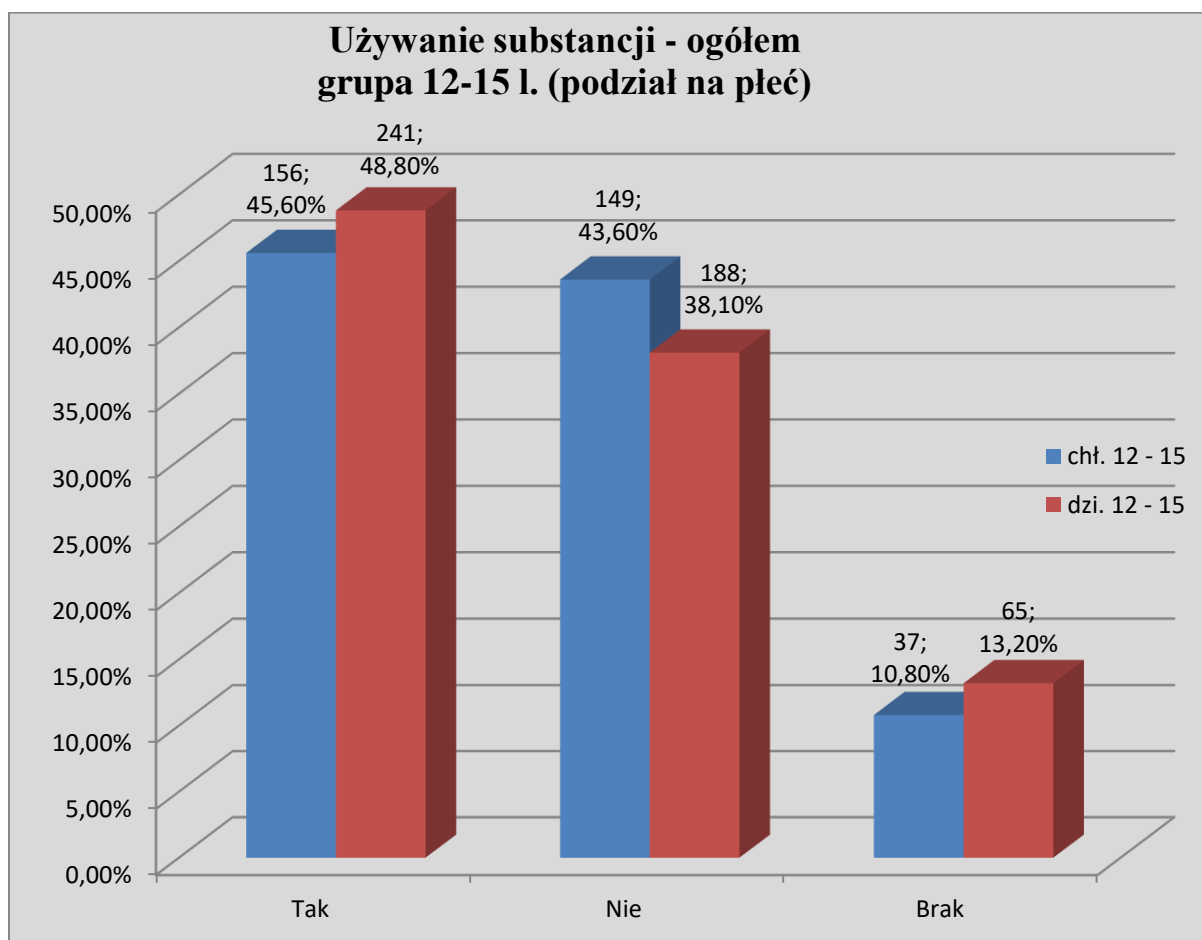
**Używanie substancji – podział na substancje
Porównanie grup wiekowych 12 – 15 l. i 16 < l.**

	12 - 15 l.		16 < l.	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi *	Ilość osób	Procent odpowiedzi *
Alkohol	349	41,75%	1092	77,23%
Nikotyna	224	26,79%	717	50,71%
THC	58	6,94%	276	19,52%
Inne	44	5,26%	135	9,55%

* Procent osób nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jednej odpowiedzi

W grupie wiekowej 12-15 lat: 41,75% uczniów deklaruje używanie alkoholu, 26,79% - nikotyny, 6,94,% - THC (haszysz i marihuana), 5,26% - innych substancji uzależniających (leki i narkotyki, substancje wziewne). W starszej grupie wiekowej 77,23% przyznaje, że używało alkoholu, 50,71% - nikotyny, 19,52% - THC, a 9,55% używało innych substancji.

4. Porównanie między chłopcami, a dziewczętami w obrębie grupy wiekowej 12 – 15 l.
– pytanie: *Czy próbowałeś/aś substancji od której można się uzależnić.*
(N=836).

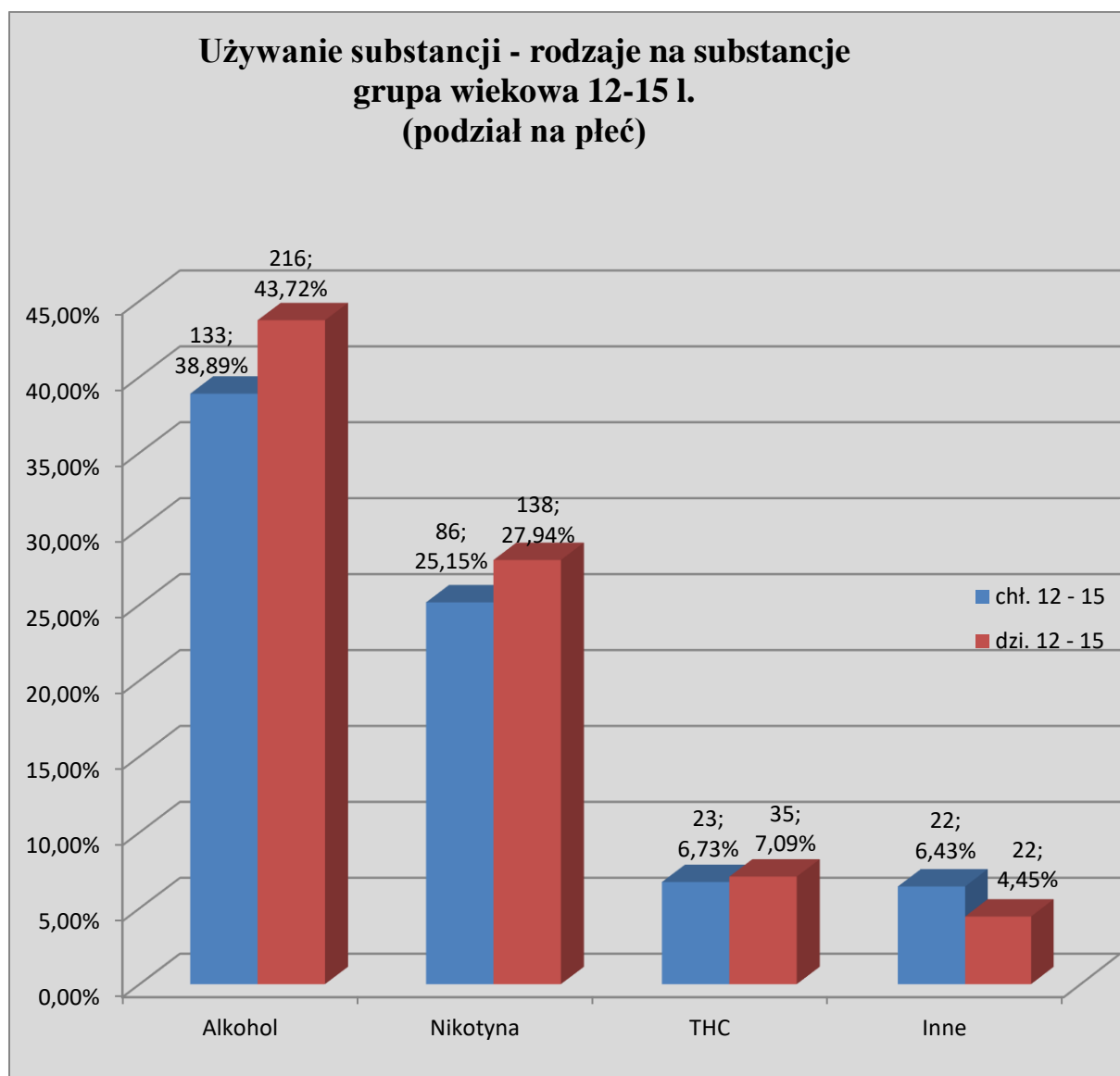

Używanie substancji – ogółem
Grupa wiekowa 12 – 15l.
(podział na płeć)

	Chłopcy 12 – 15l.		Dziewczęta 12 - 15 l.	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi	Ilość osób	Procent odpowiedzi
Tak	156	45,60%	241	48,80%
Nie	149	43,60%	188	38,10%
Brak odpowiedzi	37	10,80%	65	13,20%
SUMA	342	100,0%	494	100,0%

Porównanie wyników badań dotyczących używania substancji uzależniających między chłopcami i dziewczętami w grupie wiekowej 12-15 l. pokazuje, że dziewczęta częściej deklarują kontakt ze środkami powodującymi uzależnienie. 45,6% chłopców i 48,8% dziewcząt próbowało wymienionej substancji. 43,6% chłopców i 38,1% dziewcząt deklaruje abstynencje. Na powyższe pytanie nie udzieliło odpowiedzi 10,8% chłopców i 13,2% dziewcząt.

5. Porównanie między chłopcami, a dziewczętami w obrębie grupy wiekowej 12 – 15 l.
– pytanie: *Czy próbowałeś/aś substancji od której można się uzależnić (rodzaj substancji),*
(N=836).

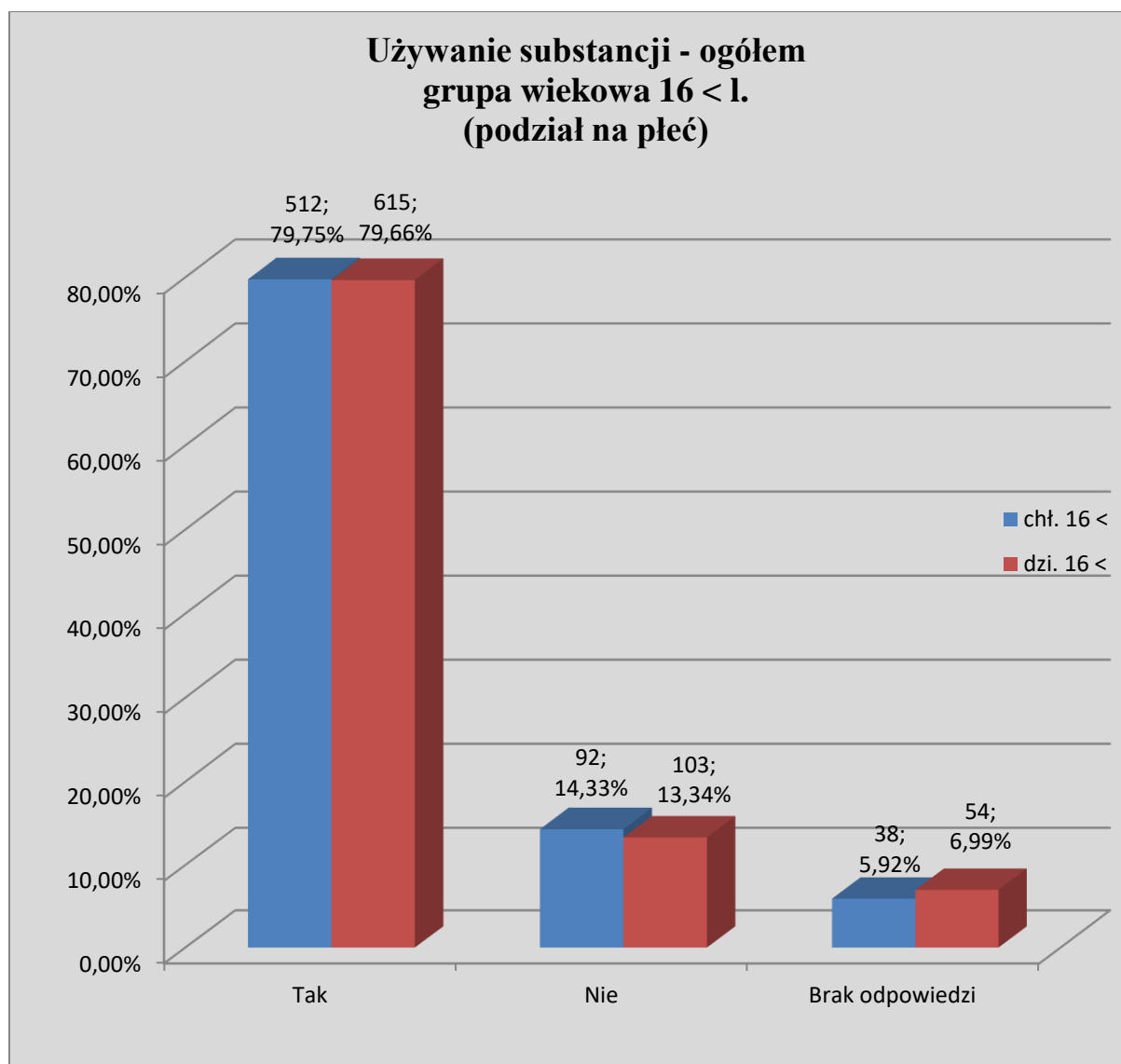
**Używanie substancji – podział na substancje
Grupa wiekowa 12 – 15 l.
(podział na płeć)**

	Chłopcy 12 – 15l.		Dziewczęta 12 – 15l.	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi*	Ilość osób	Procent odpowiedzi*
Alkohol	133	38,89%	216	43,72%
Nikotyna	86	25,15%	138	27,94%
THC	23	6,73%	35	7,09%
Inne	22	6,43%	22	4,45%

*Procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jedną odpowiedź

W odpowiedzi na pytanie o rodzaj używanej substancji uzależniającej w grupie wiekowej 12-15 l. 38,89% chłopców i 43,72 % dziewcząt zadeklarowało kontakt z alkoholem. Do próbowania nikotyny przyznało się 25,15% chłopców i 26,94% dziewcząt. Kontakt THC (marihuana, haszysz) miało 6,73% chłopców i 7,09% dziewcząt. Inne substancje uzależniające, takie jak leki, pozostałe narkotyki, środki wziewne, próbowało 6,43% chłopców i 4,45% dziewcząt.

6. Porównanie między chłopcami, a dziewczętami w obrębie grupy wiekowej 16 < 1.
– pytanie: *Czy próbowałeś/aś substancji od której można się uzależnić,*
(N=1414).

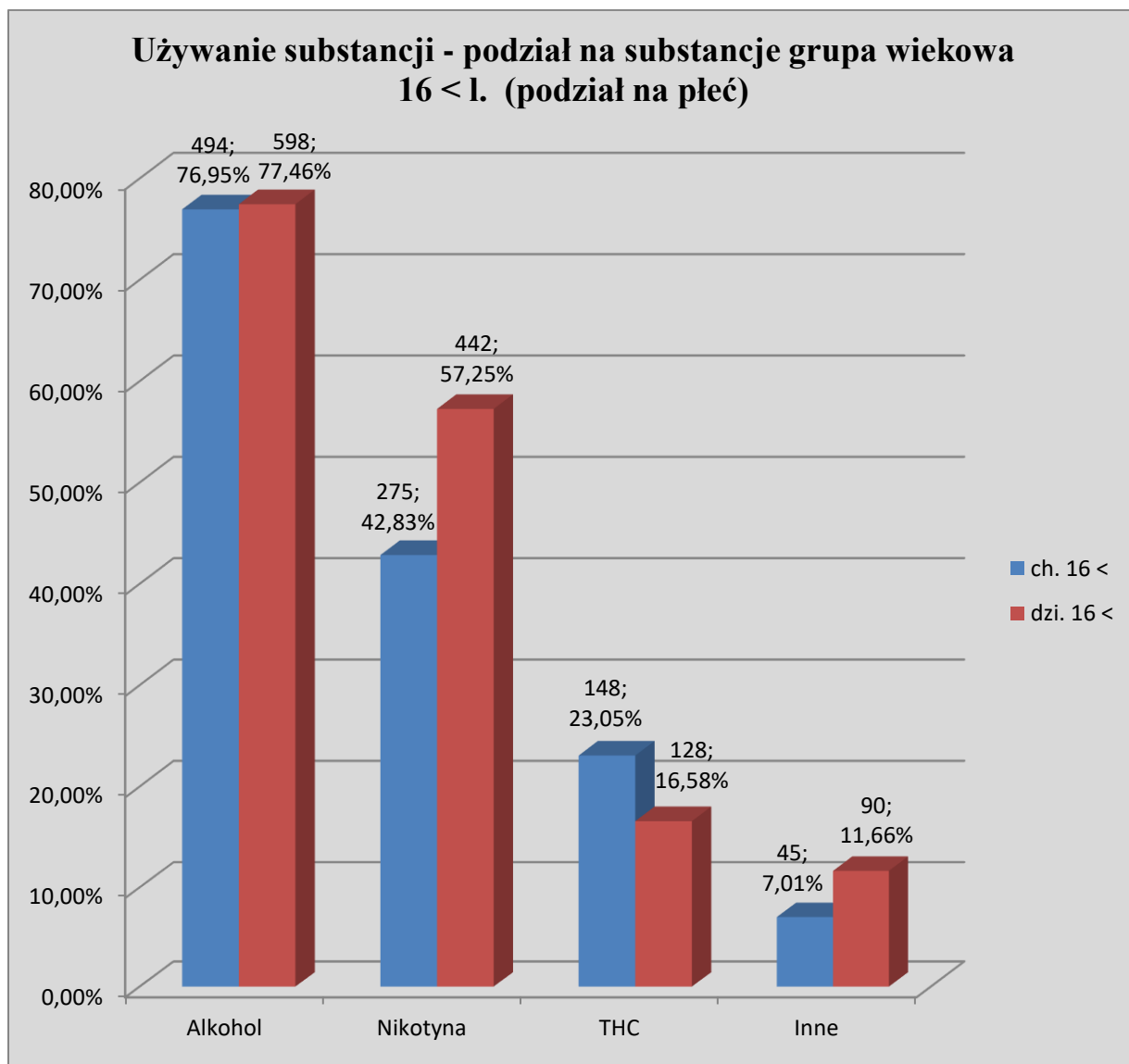

**Używanie substancji – ogółem
Grupa wiekowa 16 < l.
(podział na płeć)**

	Chłopcy 16 < l.		Dziewczęta 16 < l.	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi	Ilość osób	Procent odpowiedzi
Tak	512	79,75%	615	79,66%
Nie	92	14,33%	103	13,34%
Brak odpowiedzi	38	5,92%	54	6,99%
SUMA	642	100,0%	772	100,0%

W grupie wiekowej powyżej piętnastego roku życia ilość chłopców i dziewcząt deklarujących próbowanie substancji uzależniających jest niemalże identyczna (79,75% - chłopców i 79,66% - dziewcząt). 14,33% chłopców i 13,34% przyznaje, że nie używało substancji uzależniających. Na zadane pytanie nie udzieliło odpowiedzi 5,92% chłopców i 6,99% dziewcząt.

7. Porównanie między chłopcami, a dziewczętami w obrębie grupy wiekowej 16 < 1.
– pytanie: *Czy próbowałeś/aś substancji od której można się uzależnić (rodzaj substancji),*
(N=1414).

Używanie substancji – podział na substancje Grupa wiekowa 16 < l. (podział na płeć)				
	chłopcy 16 < l.		dziewczęta 16 < l.	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi*	Ilość osób	Procent odpowiedzi*
Alkohol	494	76,95%	598	77,46%
Nikotyna	275	42,83%	442	57,25%
THC	148	23,05%	128	16,58%
Inne	45	7,01%	90	11,66%

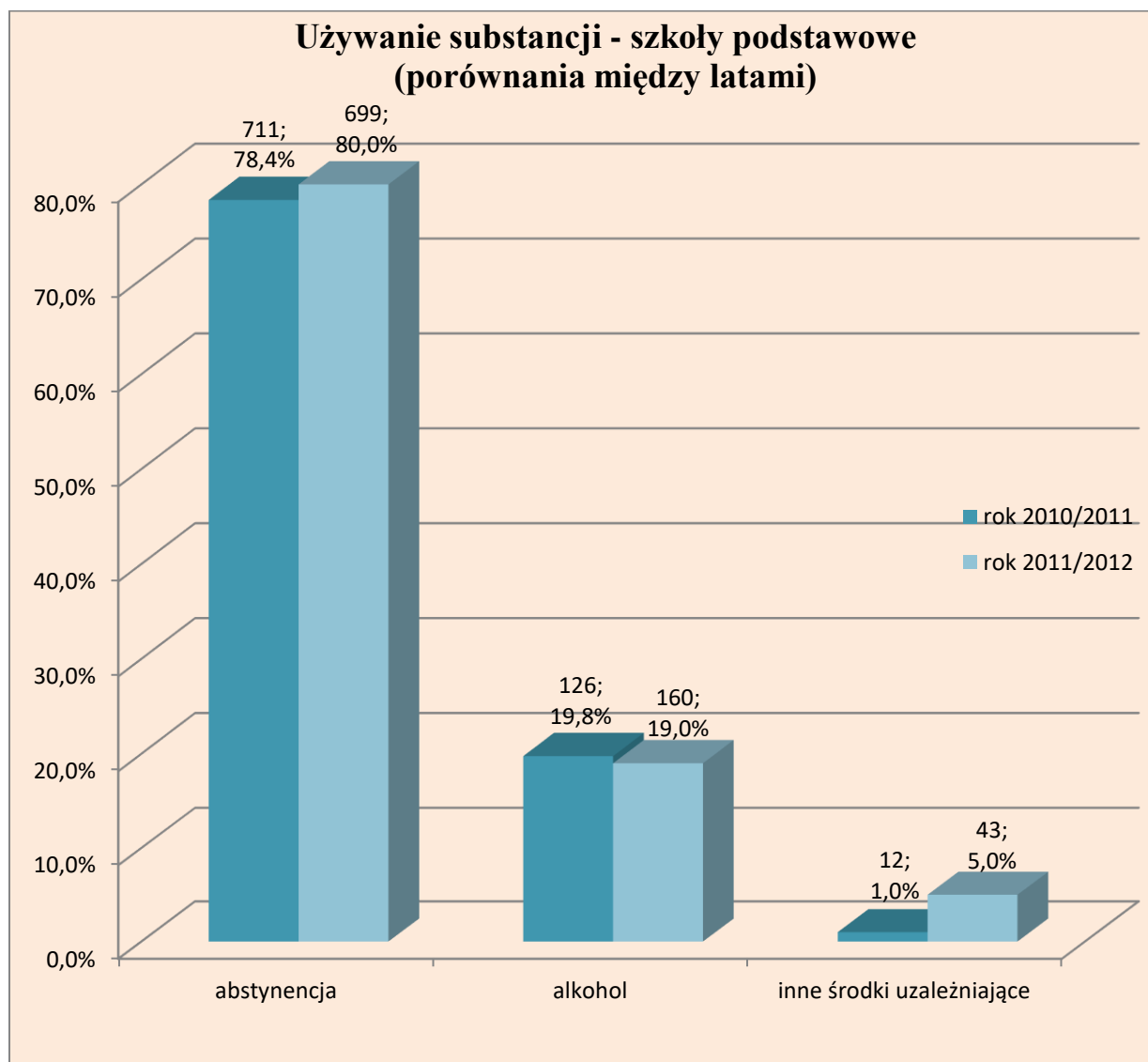
*Procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jedną odpowiedź

Młodzież w najstarszej badanej grupie wiekowej deklaruje spożywanie alkoholu na następującym poziomie: 76,95% - chłopcy i 77,46% - dziewczęta. Niemalże piętnaście procent więcej dziewcząt deklaruje próbowanie substancji zawierającej nikotynę (42,8% - chłopcy, 57,25% - dziewczęta). W przypadku THC zdecydowanie więcej chłopców przyznaje się do używania tej substancji (23,05% - chłopcy i 16,58% - dziewczęta). Do użycia *Innych substancji* przyznało się zdecydowanie więcej dziewcząt (7,01% chłopcy i 11,66% - dziewczęta).

Cz. IV. Zestawienie wyników badań pomiędzy latami 2011, a 2012

1. Porównanie poziomu używania substancji uzależniających w obrębie szkół podstawowych pomiędzy latami 2010/2011 i 2011/2012

– pytanie: *Czy próbowałeś substancji od której można się uzależnić ?*

**Używanie substancji wiek 10 – 12lat
(porównanie między latami)**

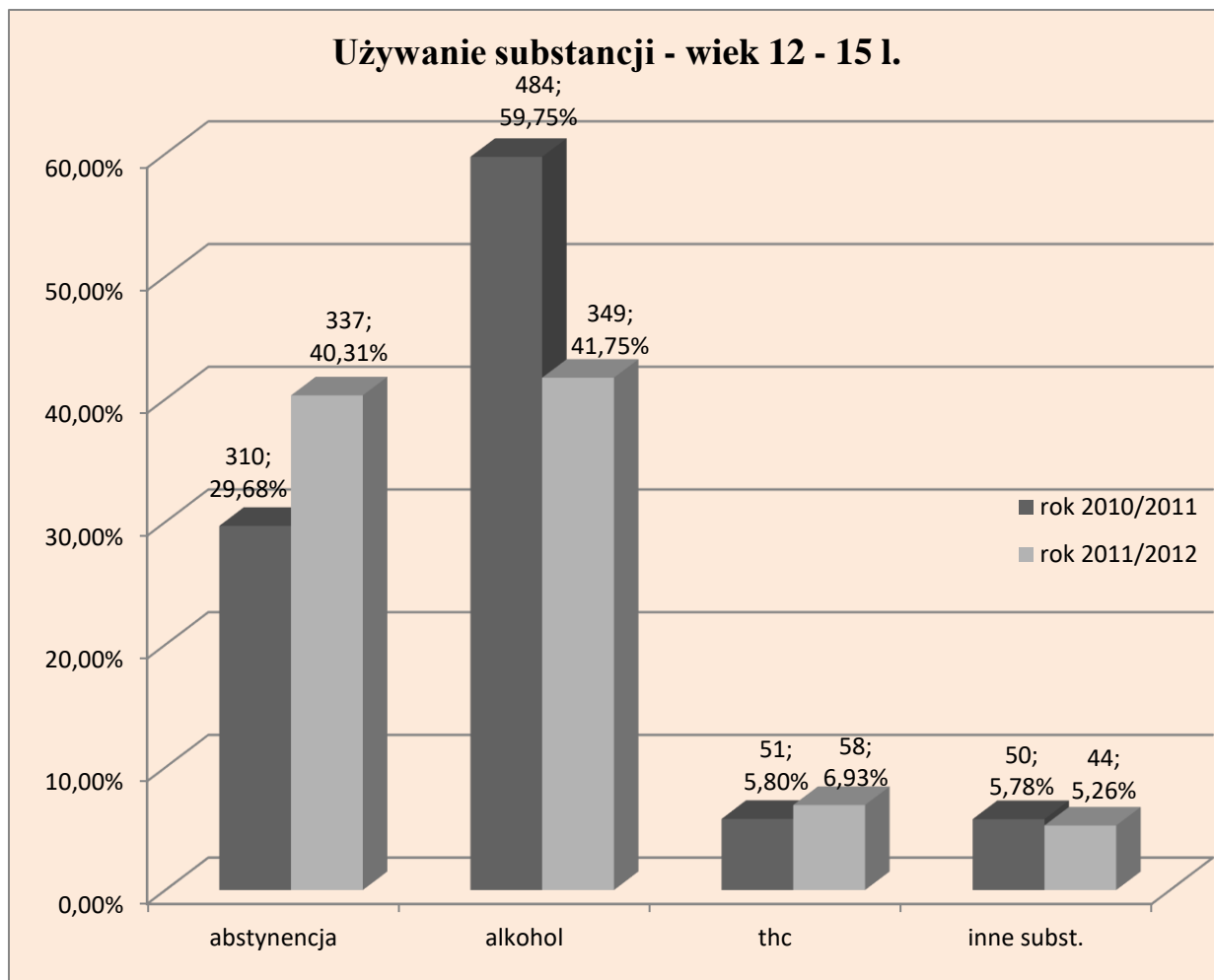
	Rok 2010/2011		Rok 2011/2012	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi*	Ilość osób	Procent odpowiedzi*
Abstynencja	711	78,4%	699	80,0%
Alkohol	126	19,8%	160	19,0%
Inne środki uzależniające	12	1,0%	43	5,0%

*Procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jedną odpowiedź

W roku szkolnym 2010/2011 i powtórnie w roku 2011/2012 przeprowadzono badania w szkołach podstawowych (piąta i szósta klasa) dotyczące używania substancji uzależniających wśród młodzieży. Zaobserwowano nieznaczne różnice w deklaracji młodzieży dotyczącej używania alkoholu. W roku szkolnym 2010/2011 19,75% młodzieży przyznało że próbowało alkoholu, natomiast w roku szkolnym 2011/2012 odsetek ten wyniósł 19%. Ilość osób deklarujących abstynencje wyniósł w roku 2010/2011 78,37%, natomiast w roku 2011/2012 80%. Znaczna różnica istnieje między wynikami dotyczącymi innych środków uzależniających (tytoń, leki, marihuana, substancje wziewne, dopalacze, inne narkotyki). W roku szkolnym 2010/2011 1% uczniów przyznało się do używania innych substancji, natomiast w roku kolejnym uczniów tych było, aż 5%.

2. Porównanie poziomu używania substancji uzależniających w obrębie grupy wiekowej 12-15l. pomiędzy latami 2010/2011 i 2011/2012

– pytanie: *Czy próbowałeś substancji od której można się uzależnić ?*

Używanie substancji wiek 12 – 15 lat
(porównanie między latami)

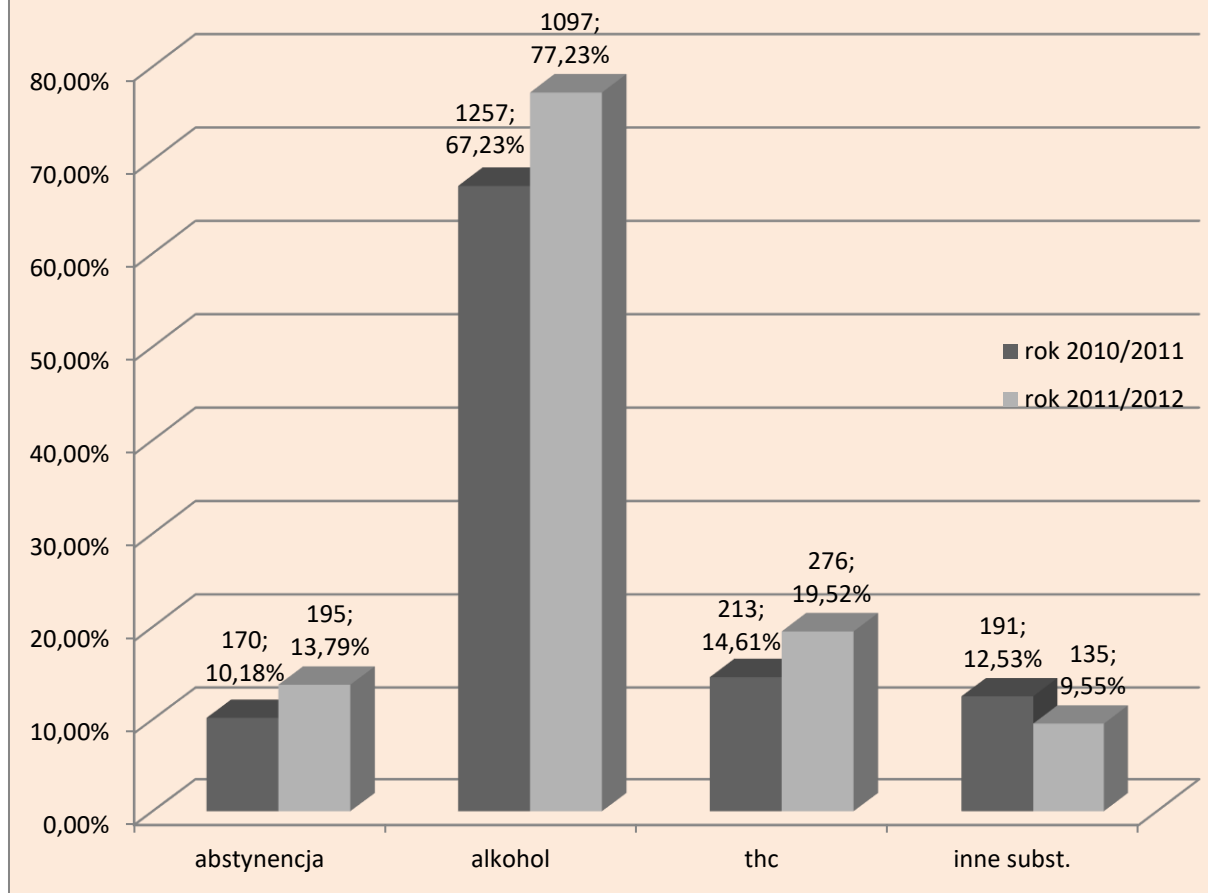
	Rok 2010/2011		Rok 2011/2012	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi*	Ilość osób	Procent odpowiedzi*
Abstynencja	310	29,68%	337	40,31%
Alkohol	484	59,75%	349	41,75%
THC	51	5,80%	58	6,93%
Inne środki uzależniające	50	5,78%	44	5,26%

*Procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jedną odpowiedź

W grupie 12-15 l. poziom używania substancji uzależniających pomiędzy rokiem szkolnym 2010/2011, a 2011/2012 przedstawia się następująco: przynajmniej jednorazowe użycie alkoholu deklarowało w pierwszej edycji badań 59,75% uczniów, rok później odsetek ten wynosił 41,75%. Również we wcześniejszych badaniach zdecydowanie mniej osób deklarowało abstynencję (29,68% - rok 2010/2011 i 40,31% rok 2011/2012). W roku szkolnym 2011/2012 do użycia THC przyznało się 5,80%, rok później - 6,92%. W przypadku innych substancji (inne narkotyki, dopalacze, substancje wziewne) różnice między wynikami w poszczególnych latach są nieznaczne 5,78% w roku 2010/2011 i 5,26% w roku późniejszym.

- 3. Porównanie poziomu używania substancji uzależniających w obrębie grupy wiekowej 16< l. pomiędzy latami 2010/2011 i 2011/2012**
– pytanie: *Czy próbowałeś substancji od której można się uzależnić ?*

Używanie substancji - wiek 16 <

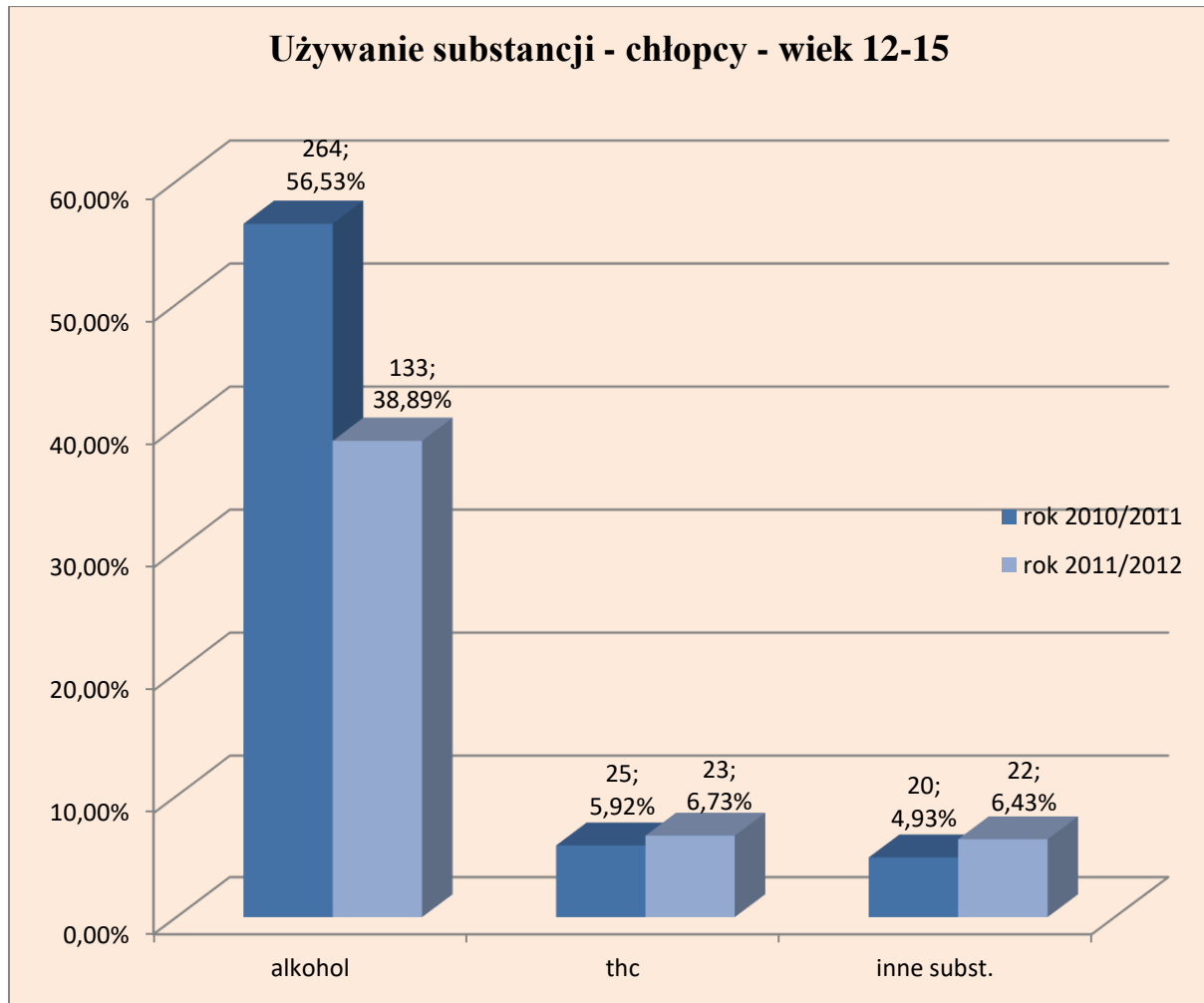
Używanie substancji wiek 16 < l. (porównanie między latami)

	Rok 2010/2011		Rok 2011/2012	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi*	Ilość osób	Procent odpowiedzi*
Abstynencja	170	10,18%	195	13,79%
Alkohol	1257	67,23%	1097	77,23%
THC	213	14,61%	276	19,52%
Inne środki uzależniające	191	12,53%	135	9,55%

*Procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jedną odpowiedź

W roku szkolnym 2010/2011 67,23% uczniów 16< l. zadeklarowało inicjację alkoholową, w roku kolejnym ilość uczniów w tej kategorii była o dziesięć procent większa (77,23%). W roku wcześniejszym również zdecydowanie mniej (14,61%) uczniów przyznało się do użycia THC, niż w roku 2011/2012 (19,52%). W ostatnim badaniu mniej uczniów zadeklarowało próbowanie innych substancji uzależniających (9,55% - 2010/2012, 12,53% - 2011/2012). Ponadto 10,18% uczniów w roku 2010/2011 przyznało, że dotychczas nie próbowało środków psychoaktywnych, a rok później uczniów w tej kategorii było 13,79%.

4. Porównanie poziomu używania substancji uzależniających w obrębie grupy wiekowej 12-15 l. chłopców, pomiędzy latami 2010/2011 i 2011/2012
– pytanie: *Czy próbowałeś substancji od której można się uzależnić ?*

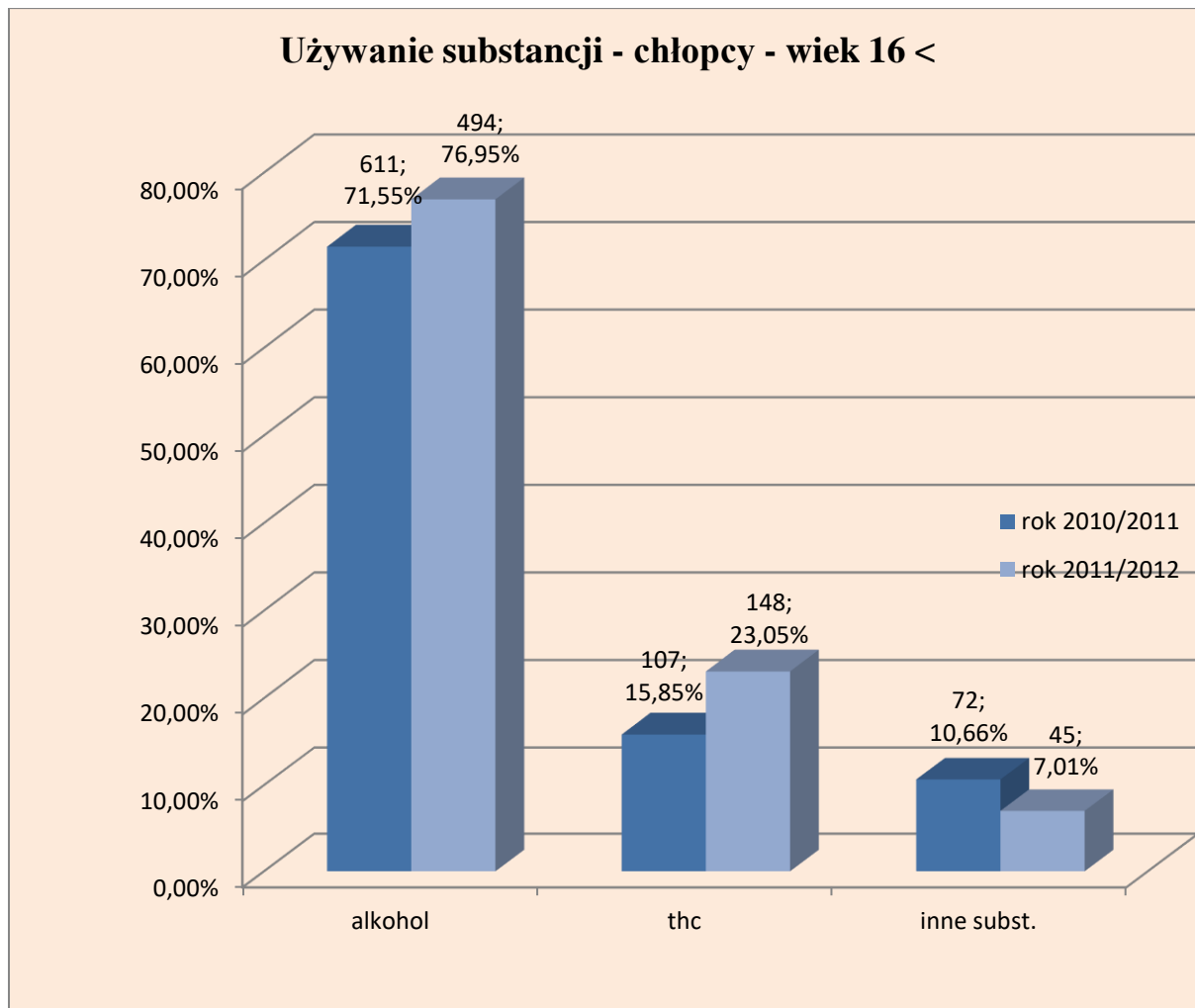
**Używanie substancji wiek 12 – 15lat
chłopcy
(porównanie między latami)**

	Rok 2010/2011		Rok 2011/2012	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi*	Ilość osób	Procent odpowiedzi*
Alkohol	264	56,53%	133	38,89%
THC	25	5,92%	23	6,73%
Inne środki uzależniające	20	4,93%	22	6,43%

*Procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jedną odpowiedź

Chłopcy w grupie 12-15 l. w roku 2010/2011 deklarowali częstszą inicjację alkoholową, niż w roku 2011/2012 (kolejno: 56,53% i 38,89%) - spadek o około 18%. Podobnie jak w całej grupie wiekowej, w grupie chłopców obserwowany jest w ostatnim roku wzrost deklaracji dotyczących użycia THC (5,92% - 2010/2011 i 6,73% - 2011/2012). Również chłopcy w ostatnim roku częściej deklarują używanie innych substancji uzależniających (inne narkotyki, dopalacze, substancje wziewne) – kolejno: 4,92% i 6,43%.

5. Porównanie poziomu używania substancji uzależniających w obrębie grupy wiekowej 16<l. chłopców, pomiędzy latami 2010/2011 i 2011/2012
– pytanie: *Czy próbowałeś substancji od której można się uzależnić?*

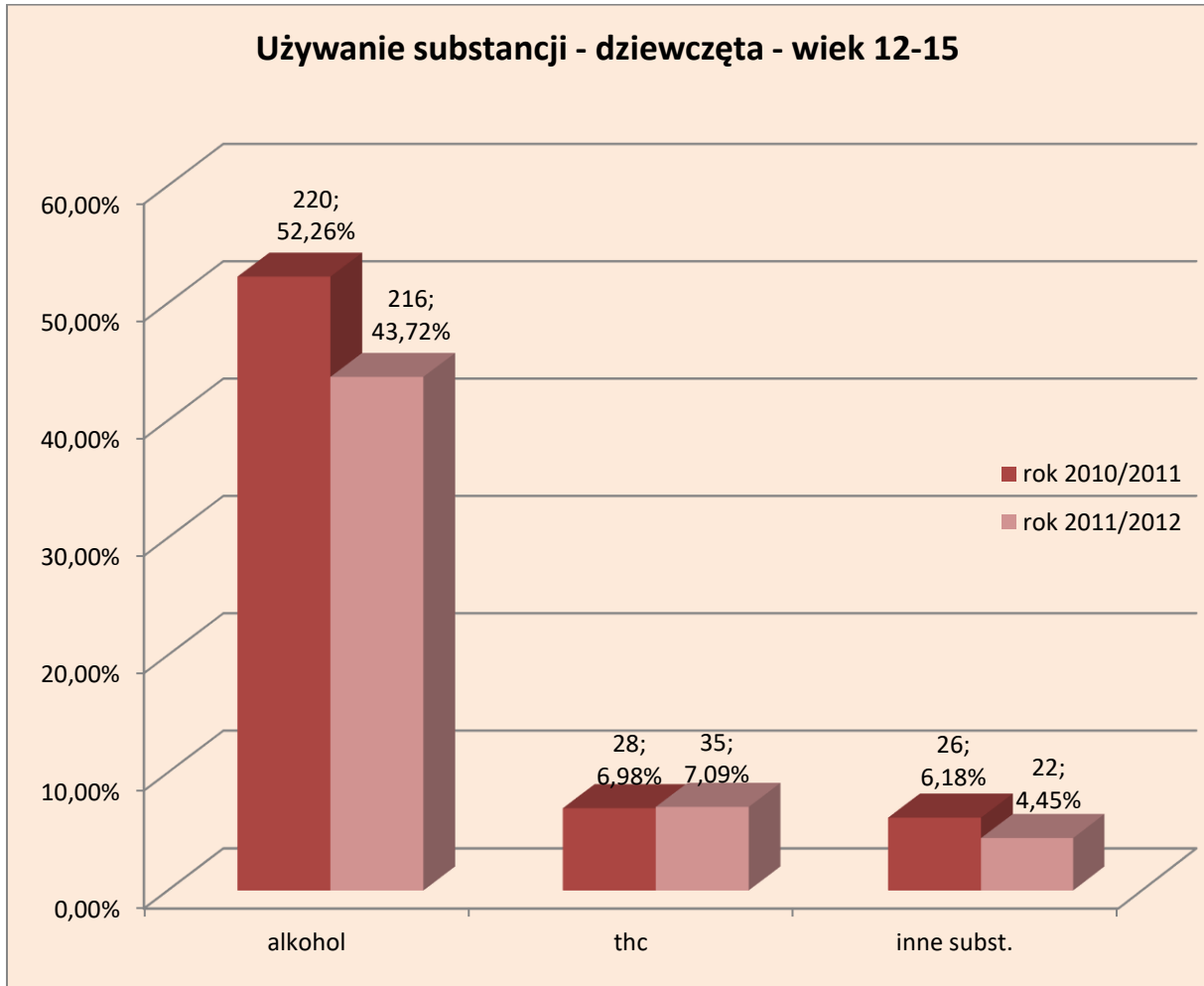
**Używanie substancji wiek 16 < l.
chłopcy
(porównanie między latami)**

	Rok 2010/2011		Rok 2011/2012	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi*	Ilość osób	Procent odpowiedzi*
Alkohol	611	71,55%	494	76,95%
THC	107	15,85%	148	23,05%
Inne środki uzależniające	72	10,66%	45	7,01%

*Procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jedną odpowiedź

W grupie wiekowej 16< l., w ostatnim roku chłopcy częściej informowali o inicjacji alkoholowej (71,55% - 2010/2011 i 76,95% - 2011/2012). Również częściej w ostatnim roku deklarowali próbowanie THC (15,85% i 23,05%). W odróżnieniu, w ostatnim roku chłopcy rzadziej przyznawali się do kontaktu z innymi substancjami uzależniającymi (10,66% i 7,01%).

6. Porównanie poziomu używania substancji uzależniających w obrębie grupy wiekowej 12-15 l. dziewcząt, pomiędzy latami 2010/2011 i 2011/2012
– pytanie: *Czy próbowałaś substancji od której można się uzależnić ?*

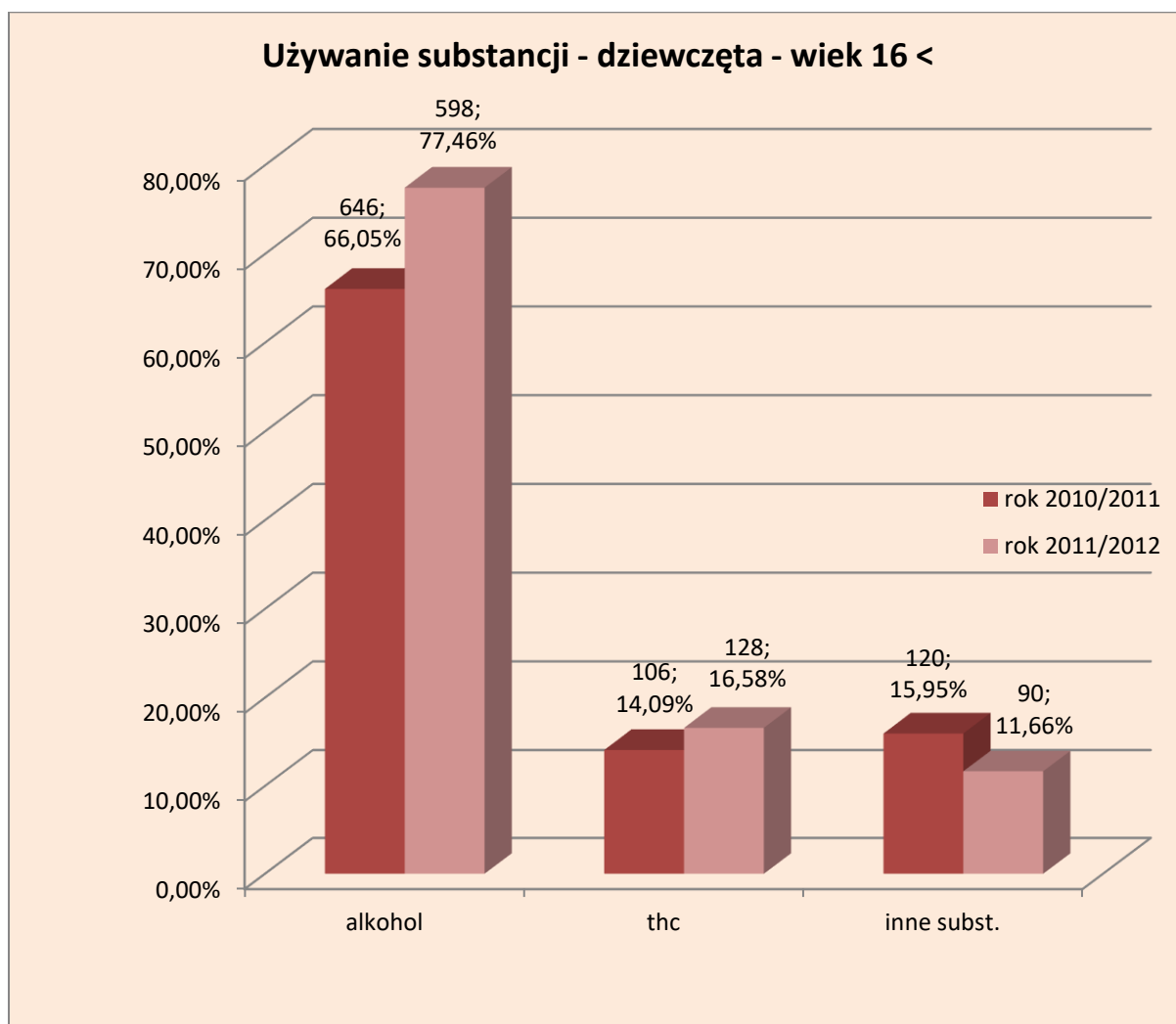
**Używanie substancji wiek 12 – 15 lat
dziewczęta
(porównanie między latami)**

	Rok 2010/2011		Rok 2011/2012	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi*	Ilość osób	Procent odpowiedzi*
Alkohol	220	52,26%	216	43,72%
THC	28	6,98%	35	7,09%
Inne środki uzależniające	26	6,18%	22	4,45%

*Procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jedną odpowiedź

W grupie wiekowej 12-15 l. dziewcząt w ostatnim roku obserwuje się: spadek deklaracji dotyczących inicjacji alkoholowej (52,26% - 2010/2011, 43,72% - 2011/2012), nieznaczny wzrost deklaracji dotyczących użycia marihuany (6,98% i 7,09%) i spadek deklaracji dotyczących próbowania innych substancji uzależniających (6,18% i 4,45%).

**7. Porównanie wyników badań dziewcząt w grupie wiekowej 16 <
- używanie substancji**

**Używanie substancji wiek 16 lat
dziewczęta
(porównanie między latami)**

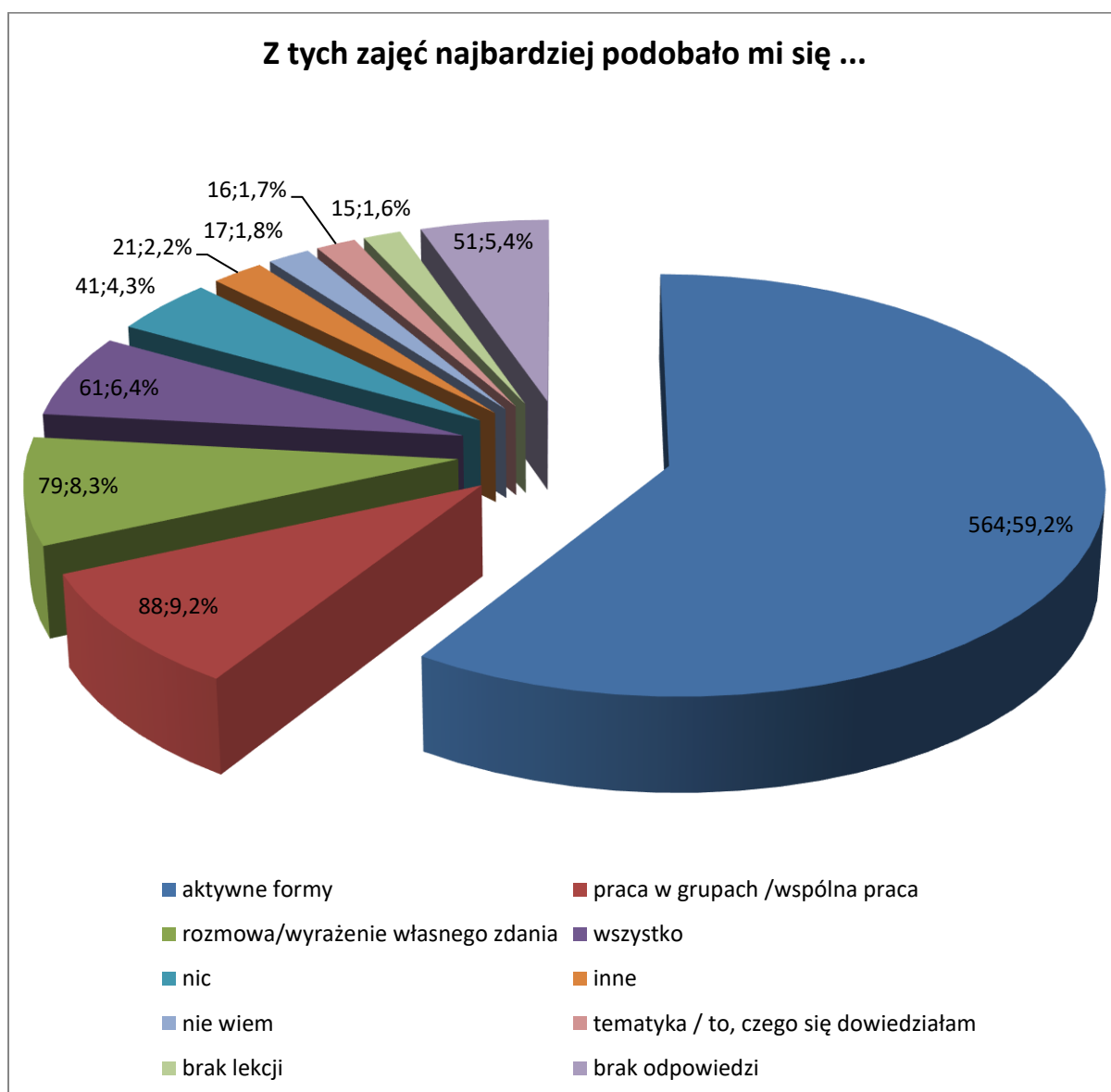
	Rok 2010/2011		Rok 2011/2012	
	Ilość osób	Procent odpowiedzi*	Ilość osób	Procent odpowiedzi*
Alkohol	646	66,05%	598	77,46%
THC	106	14,09%	128	16,58%
Inne środki uzależniające	120	15,95%	90	11,66%

*Procent odpowiedzi nie sumuje się do 100, ponieważ jedna osoba mogła udzielić więcej niż jedną odpowiedź

Pośród dziewcząt w grupie 16< 1. obserwowany jest w ostatnim roku wzrost deklarujących próbowanie alkoholu (66,05% - 2010/2011 i 77,46% - 2011/2012), wzrost deklarujących korzystanie z THC (14,09% i 16,58%), spadek korzystania z innych substancji uzależniających (15,95% i 11,65%).

Cz. V. Zestawienia wyników ewaluacji zajęć w roku 2011/2012

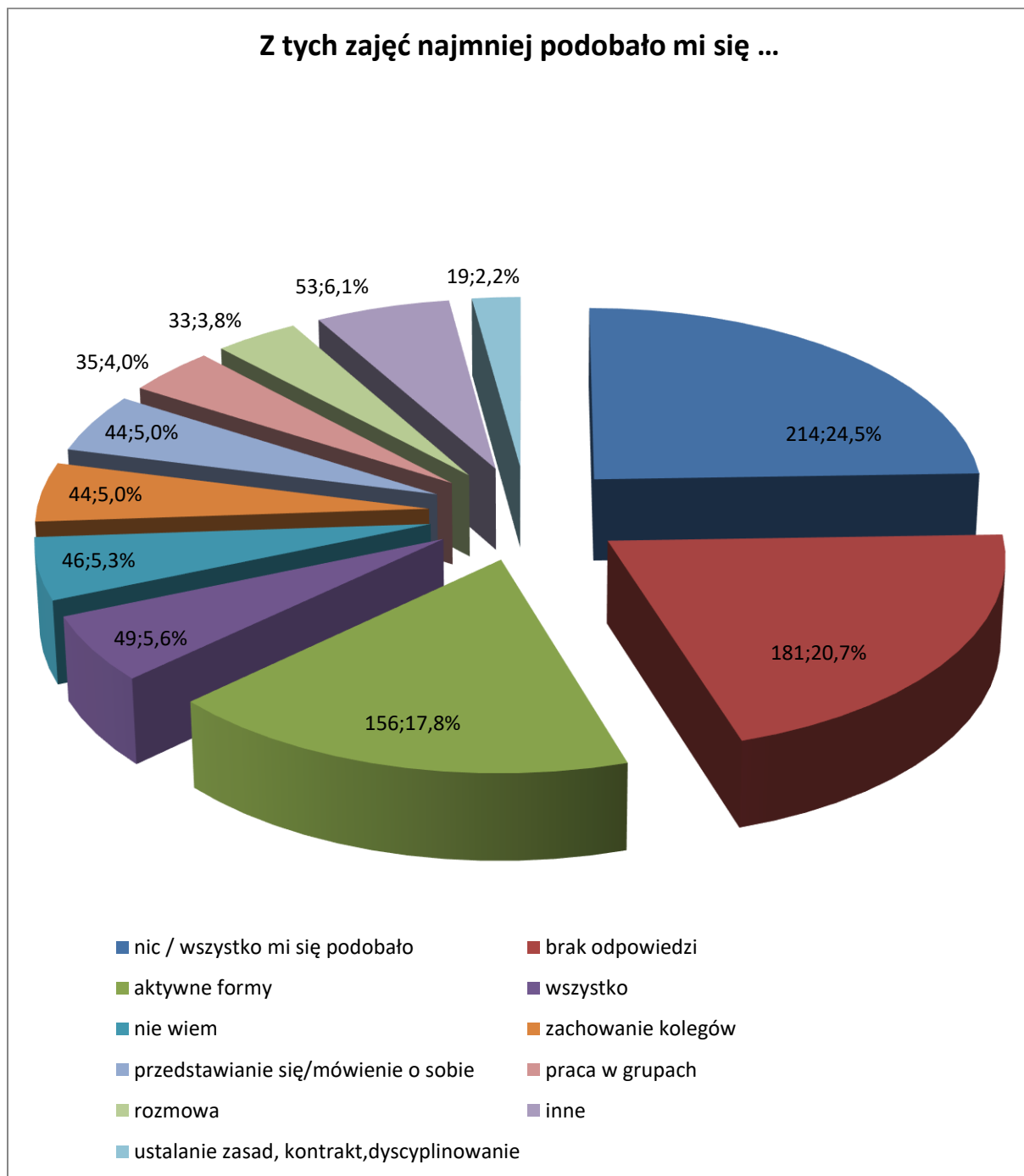
1. Opinie uczniów szkół podstawowych na temat zajęć profilaktycznych – twierdzenie: z tych zajęć najbardziej podobało mi się ...

Lp.	Z tych zajęć najbardziej podobało mi się ...	Ilość osób	Procent odpowiedzi
1	Aktywne formy	564	59,2%
2	Praca w grupach /wspólna praca	88	9,2%
3	Rozmowa /wyrażenie własnego zdania	79	8,3%
4	Wszystko	61	6,4%
5	Nic	41	4,3%
6	Inne	21	2,2%
7	Nie wiem	17	1,8%
8	Tematyka / to, czego się dowiedziałam	16	1,7%
9	Brak lekcji	15	1,6%
10	Brak odpowiedzi	51	5,4%
	SUMA	953	100,0%

Uczniowie szkół podstawowych twierdzili, że na zajęciach najbardziej podobały im się: aktywne formy prowadzenia zajęć - 59,2%; 9,2% podkreśliła prace w grupach i wspólna pracę; 8,3% doceniło możliwość prowadzenia dialogu i możliwość wyrażenia własnego zdania. 6,4% młodzieży stwierdziła, że wszystko się podobało, a przeciwnego zdania było 4,3% osób. Niespełna dwa procent odpowiedziało „nie wiem”. Poniżej jednego procenta były odpowiedzi podkreślające tematykę zajęć i wiedzę zdobytą na zajęciach. 2,2% uczniów podkreśliło inne niż wymienione kategorie. 5,4% nie udzieliło odpowiedzi.

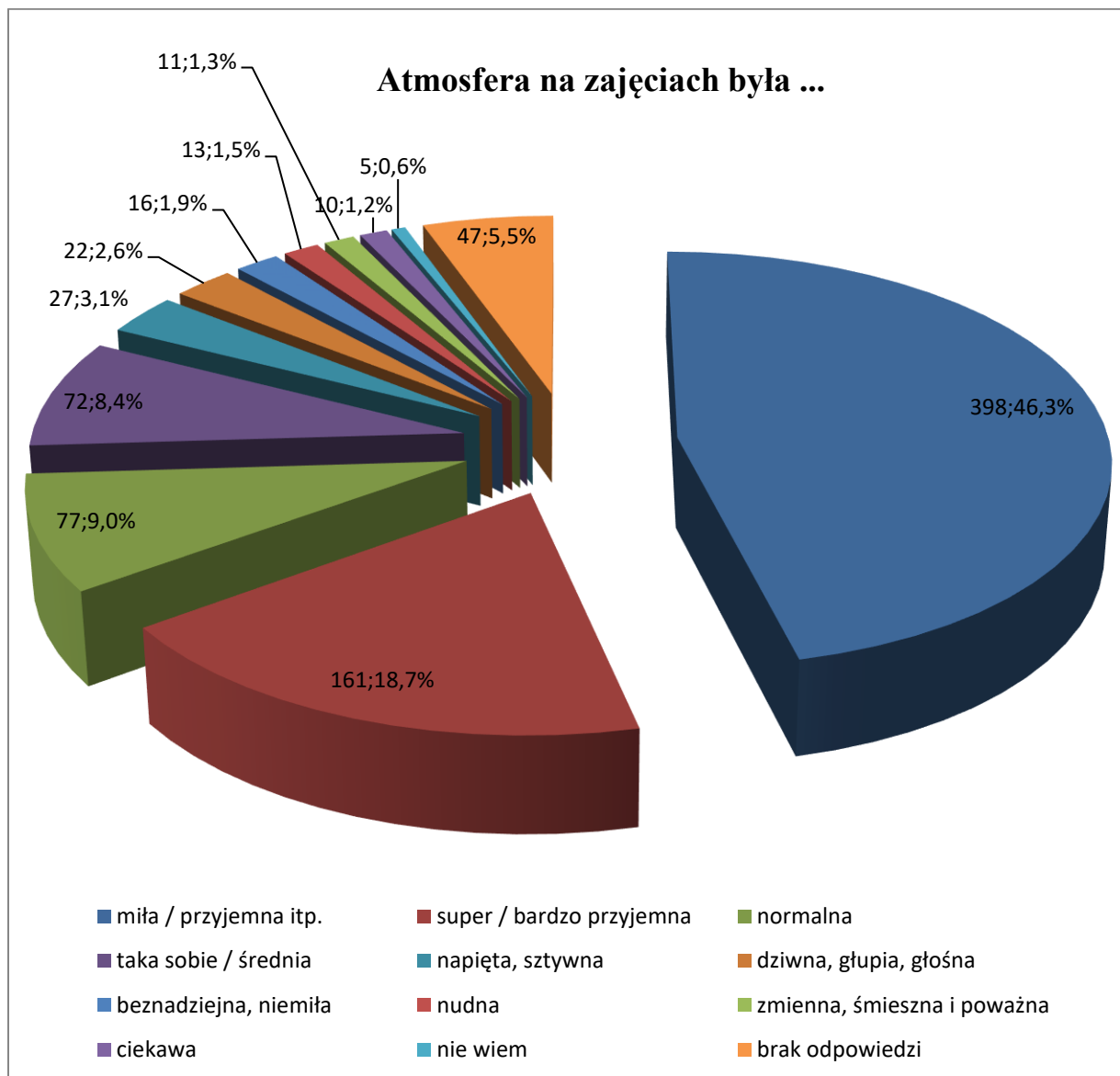
2. Opinie uczniów szkół podstawowych na temat zajęć profilaktycznych
 – twierdzenie: z tych zajęć najmniej podobało mi się ...

Lp.	Z tych zajęć najmniej podobało mi się ...	Ilość osób	Procent odpowiedzi
1	Nic / wszystko mi się podobało	214	24,5%
2	Brak odpowiedzi	181	20,7%
3	Aktywne formy	156	17,8%
4	Wszystko	49	5,6%
5	Nie wiem	46	5,3%
6	Zachowanie kolegów	44	5,0%
7	Przedstawianie się/mówienie o sobie	44	5,0%
8	Praca w grupach	35	4,0%
9	Rozmowa	33	3,8%
10	Inne	53	6,1%
11	Ustalenie kontraktu	19	2,2%
	SUMA	874	100,0%

Uczniowie szkół podstawowych kończąc twierdzenie „Z tych zajęć najmniej podobało mi się ...” najczęściej pisali - *wszystko mi się podobało* (odpowiedź NIC oznacza, że nie było rzeczy, która by się nie podobała). 17,8% uczniów podkreślało aktywne formy prowadzenia zajęć. Odpowiedź informującą o tym, że *wszystko* nie podobało się uczniom podkreśliło 5,6%. Odpowiedzi nie potrafiło udzielić 5,3% uczniów. Na zachowanie kolegów z klasy uwagę zwróciło 5% uczniów. Przedstawianie się i mówienie o sobie podkreśliło również 5% uczniów. 4% oświadczyła, że nie podobała im się praca w grupach, a 2,2% zaznaczyła ustalanie kontraktu. 3,8% uczniów nie podobała się rozmowa na forum zajęć. 6,1% zwróciła uwagę na inne elementy zajęć. 20,7% uczniów nie wypowiedziało się w powyższym zakresie.

**3. Opinie uczniów szkół podstawowych na temat zajęć profilaktycznych
– twierdzenie: *atmosfera na zajęciach była ...***

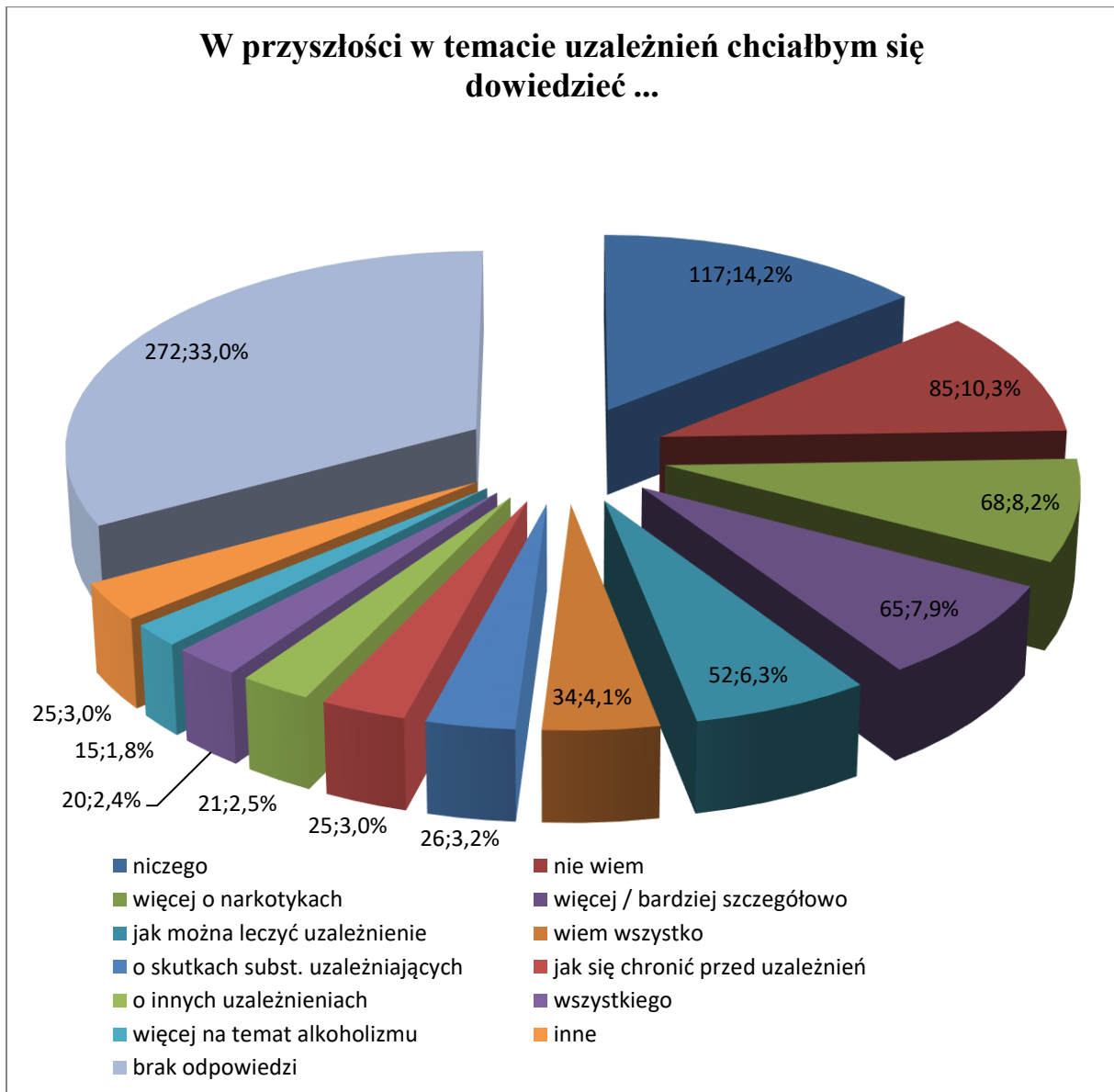

Lp.	Atmosfera na zajęciach była ...	Ilość osób	Procent odpowiedzi
1	Miła / przyjemna	398	46,3%
2	Super / bardzo przyjemna	161	18,7%
3	Normalna	77	9,0%
4	Taka sobie / średnia	72	8,4%
5	Napięta, sztywna	27	3,1%
6	Dziwna, głupia, głośna	22	2,6%
7	Beznadziejna, niemiła	16	1,9%
8	Nudna	13	1,5%
9	Zmienna, śmieszna i poważna	11	1,3%
10	Ciekawa	10	1,2%
11	Nie wiem	5	0,6%
12	Brak odpowiedzi	47	5,5%
	SUMA	859	100,0%

Uczniowie w ankiecie ewaluacyjnej również wypowiedzieli się na temat atmosfery na zajęciach. 46,3% oświadczyło, że atmosfera była miła i przyjemna. Według 18,7% atmosfera była super lub bardzo przyjemna. Dla 9% atmosfera była normalna, dla 8,4% taka sobie lub średnia. W przypadku 3,1% napięta, sztywna; dla 2,6% dziwna, głupia, głośna; 1,9% podkreśliło, że atmosfera była beznadziejna lub niemiła. 1,5% stwierdziło, że atmosfera była nudna. 1,3%, że była zmienna śmieszna i poważna. Dla 1,2% osób była ciekawa. 0,6% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na podane pytanie. 5,5% uczniów nie udzieliło odpowiedzi.

4. Potrzeby rozwojowe uczniów szkół podstawowych dotyczące zajęć profilaktycznych

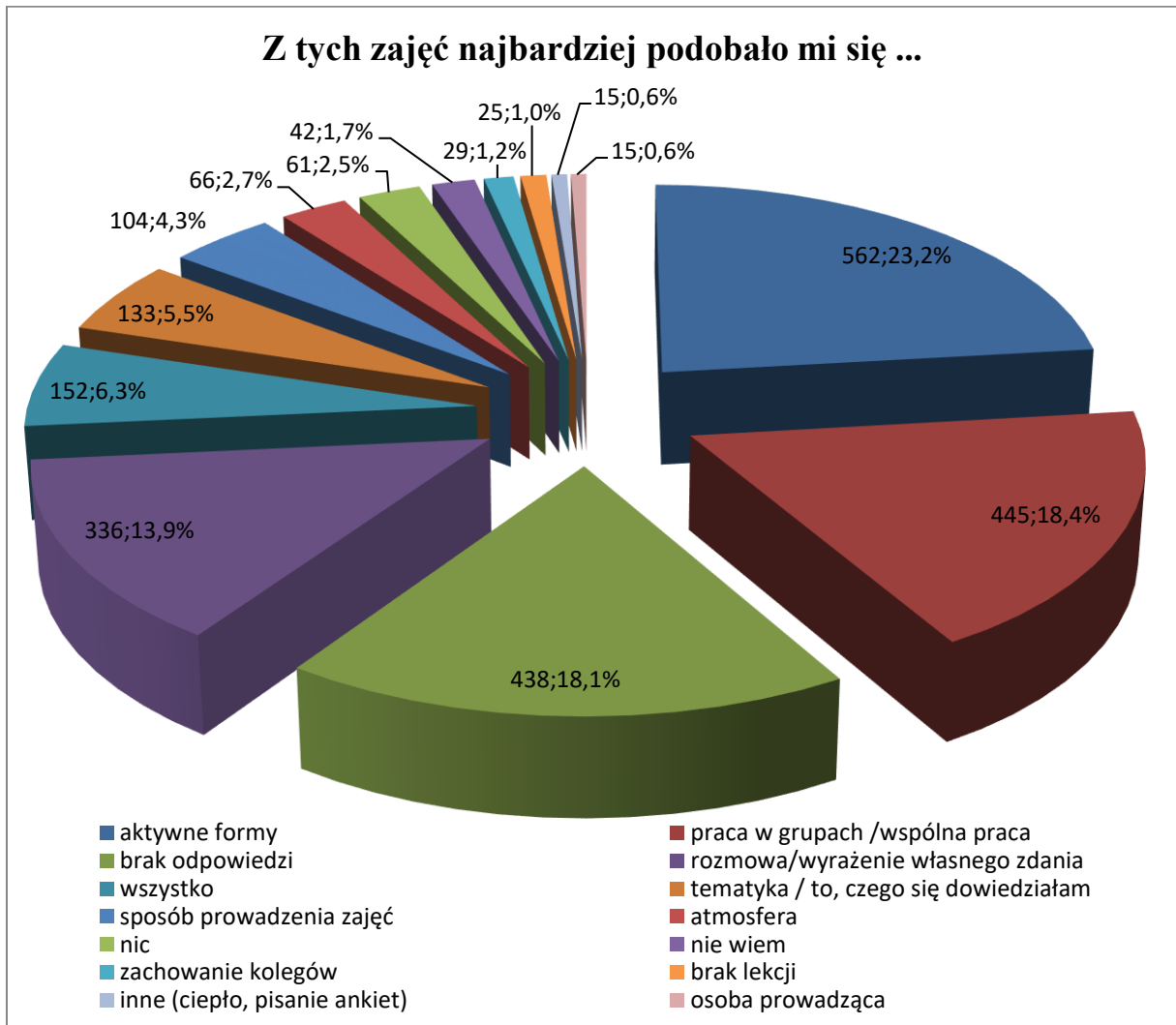
– twierdzenie: *atmosfera na zajęciach była ...*

Lp.	W przyszłości w temacie uzależnień chciałabym się dowiedzieć ...	Ilość osób	Procent odpowiedzi
1	Niczego	117	14,2%
2	Nie wiem	85	10,3%
3	Więcej o narkotykach	68	8,2%
4	Więcej / bardziej szczegółowo	65	7,9%
5	Jak można leczyć uzależnienie	52	6,3%
6	Wiem wszystko	34	4,1%
7	O skutkach subst. uzależniających	26	3,2%
8	Jak się chronić przed uzależnień	25	3,0%
9	O innych uzależnieniach	21	2,5%
10	Wszystkiego	20	2,4%
11	Więcej na temat alkoholizmu	15	1,8%
12	Inne	25	3,0%
13	Brak odpowiedzi	272	33,0%
	SUMA	825	100,0%

Uczniowie szkół podstawowych wypowiadając się na temat dalszych zajęć w zakresie uzależnień, podkreślali, że chcieli by się dowiedzieć: 8,2% więcej o narkotykach, 7,9% poznać więcej lub bardziej szczegółowo zagadnienia dotyczące uzależnień, 6,3% zwróciło uwagę na temat – jak można leczyć uzależnienia. 3,2% podkreśliło większą potrzebę wiedzy na temat skutków używania substancji uzależniających. 3% chciała by się dowiedzieć jak chronić się przed uzależnieniami. 2,5% chciało by uzyskać wiedzę na temat innych form uzależnienia (innych niż alkohol, narkotyki, papierosy). 1,8% chciało by więcej się dowiedzieć na temat alkoholizmu. 3% zwróciło uwagę na inne aspekty tematu uzależnienia. Ponadto 2,4% poinformowało, że wszystkiego chcieli by się dowiedzieć. 14,2% uczniów nic więcej nie chciało by się dowiedzieć, 10% nie miało zdania w tym zakresie. 33% nie udzieliło odpowiedzi na powyższe pytanie.

**5. Opinie uczniów szkół ponadpodstawowych na temat zajęć profilaktycznych
– twierdzenie: Z tych zajęć najbardziej podobało mi się ...
(N = 2372)**

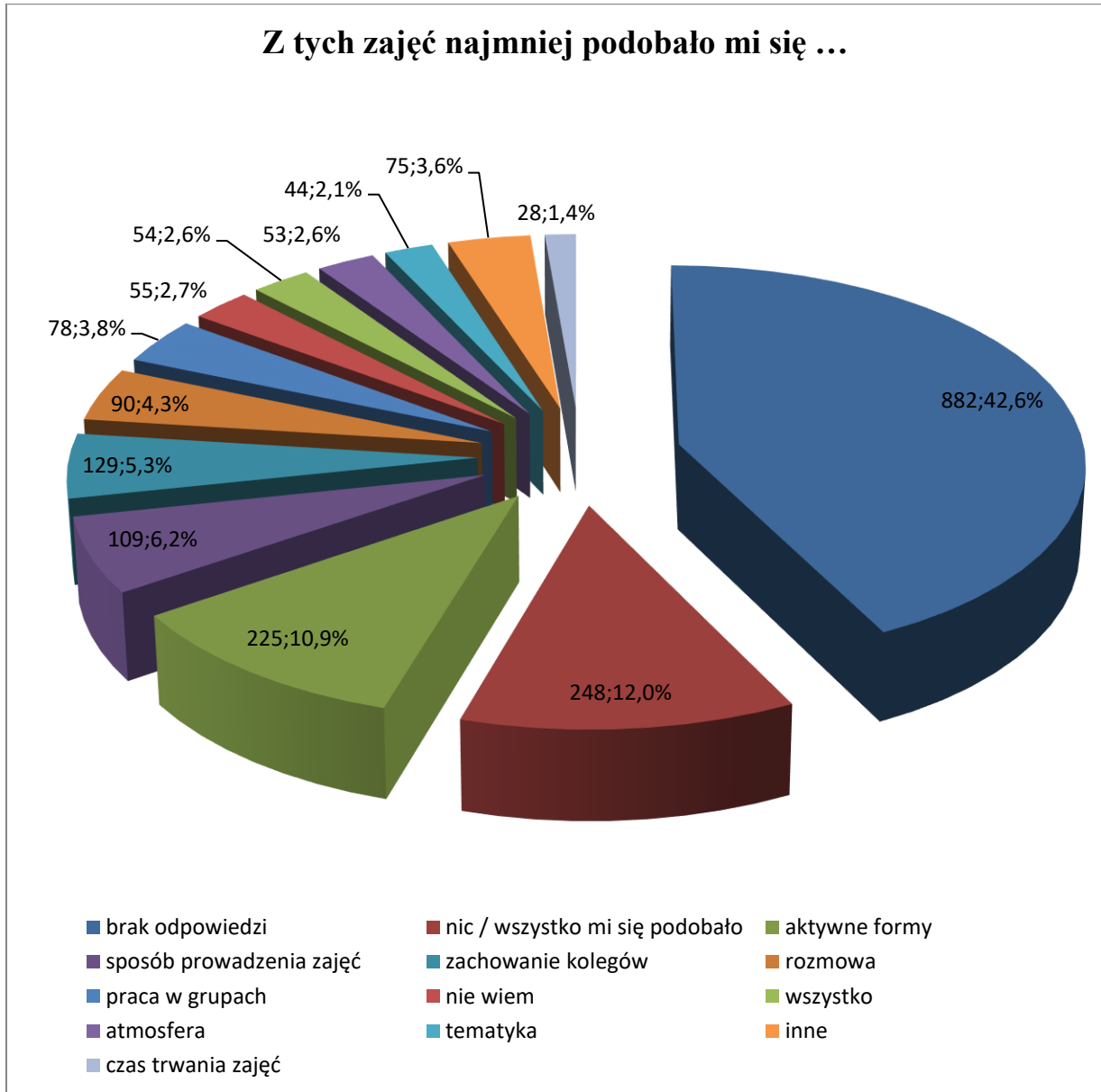

Lp.	Z tych zajęć najbardziej podobało mi się ...	Ilość osób	Procent odpowiedzi
1	Aktywne formy	562	23,2%
2	Praca w grupach /wspólna praca	445	18,4%
3	Brak odpowiedzi	438	18,1%
4	Rozmowa/wyrażenie własnego zdania	336	13,9%
5	Wszystko	152	6,3%
6	Tematyka / to, czego się dowiedziałam	133	5,5%
7	Sposób prowadzenia zajęć	104	4,3%
8	Atmosfera	66	2,7%
9	Nic	61	2,5%
10	Nie wiem	42	1,7%
11	Zachowanie kolegów	29	1,2%
12	Brak lekcji	25	1,0%
13	Inne (np. pisanie ankiet)	15	0,6%
14	Osoba prowadząca	15	0,6%
	SUMA	2423	100,0%

Uczniowie zostali poproszeni o napisanie, co najbardziej podobało im się podczas zajęć. Najwięcej – ponad 23 % – uczniów wskazało na jakieś konkretne ćwiczenie lub zadanie, w którym wzięli udział podczas warsztatów (kategoria „aktywne formy”). 18,4% badanych zadeklarowało, iż najbardziej podobała im się „praca w grupach” lub „wspólna praca”. Dla niemal 14% uczniów najważniejsza była rozmowa i/lub możliwość wyrażania własnego zdania. 4,3% podobał się sposób prowadzenia zajęć, a 2,7% podobała się atmosfera na zajęciach. 5,5% zwróciło uwagę na tematykę dotyczącą uzależnień, rozmowę o uzależnieniach, wiedzę, to czego się można było się dowiedzieć na zajęciach. 1,2% podkreśliło zachowanie kolegów, zaangażowanie innych osób. Dla 1% najbardziej atrakcyjny był brak lekcji szkolnych. 1,7% uczniów nie miało zdania na powyższy temat. 1,3% zaznaczała odpowiedzi inne niż ujęte w powyższej klasyfikacji, a 2,5% uczniów odpowiedziało, że nic im się nie podobało. Odpowiedzi

na powyższe pytanie nie udzieliło 18,1% uczniów.

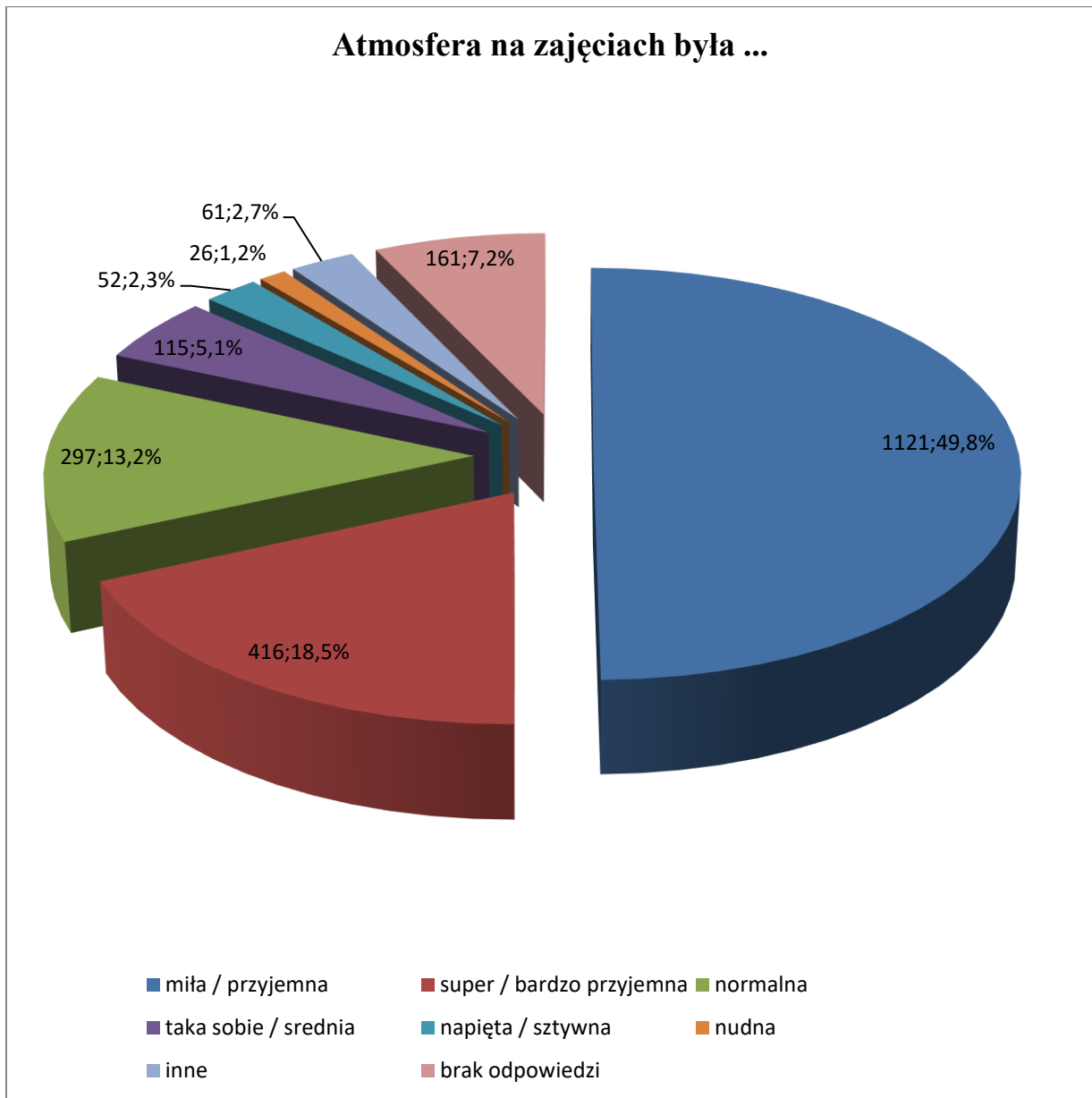
**6. Opinie uczniów szkół ponadpodstawowych na temat zajęć profilaktycznych
– twierdzenie: Z tych zajęć najmniej podobało mi się ...
(N = 2070)**

Lp.	Z tych zajęć najmniej podobało mi się ...	Ilość osób	Procent osób
1	Brak odpowiedzi	882	42,6%
2	Nic / wszystko mi się podobało	248	12,0%
3	Aktywne formy	225	10,9%
4	Sposób prowadzenia zajęć	109	6,2%
5	Zachowanie kolegów	129	5,3%
6	Rozmowa	90	4,3%
7	Praca w grupach	78	3,8%
8	Nie wiem	55	2,7%
9	Wszystko	54	2,6%
10	Atmosfera	53	2,6%
11	Tematyka zajęć	44	2,1%
12	Inne	75	3,6%
13	Czas trwania zajęć	28	1,4%
	SUMA	2070	100,0%

W ewaluacyjnej części ankiety uczniowie zostali poproszeni o napisanie, co najmniej podobało im się na zajęciach profilaktycznych. Ponad 40% badanych nie udzieliło w tym miejscu żadnej odpowiedzi. 12% uczniów zadeklarowało, że nie było takiej rzeczy i/lub że „podało się wszystko”. 2,7% odpowiedziało „nie wiem”. Wśród uczniów, którzy napisali, co im się najmniej podobało na zajęciach, najczęściej wskazywane było jakieś konkretne ćwiczenie lub zadanie, zaproponowane uczniom podczas zajęć – prawie 11% odpowiedzi (kategoria „aktywne formy”). Inne podawane przez uczniów odpowiedzi to: sposób prowadzenia zajęć - 6,2%, zachowania kolegów - 5,3%, rozmowa, wymiana poglądów – 4,3%, praca w grupach/współpraca z innymi osobami – 3,8%, atmosfera – 2,6%, tematyka zajęć – 2,1%, czas trwania zajęć – 1,4%.

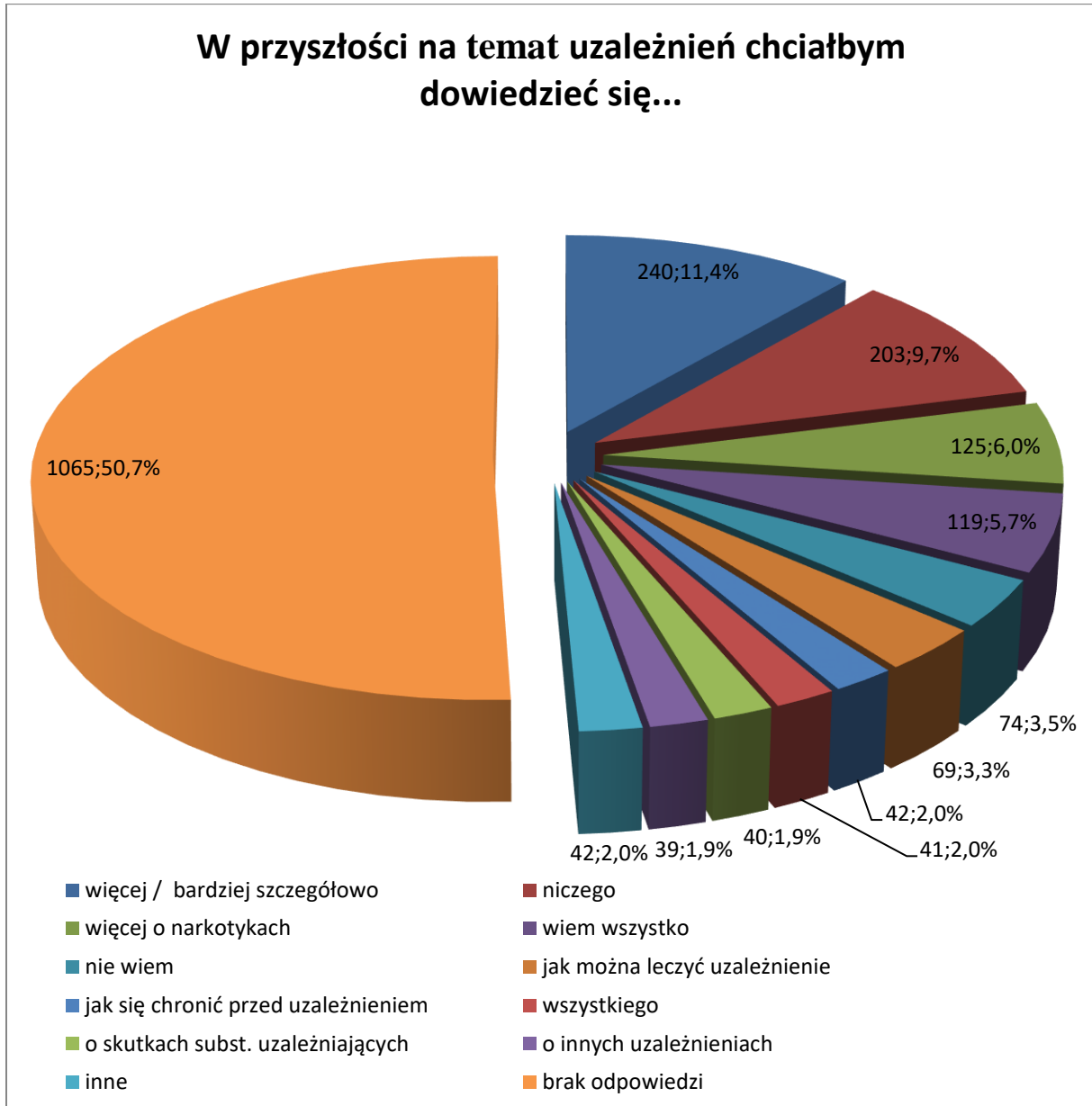
7. Opinie uczniów szkół ponadpodstawowych na temat zajęć profilaktycznych
– twierdzenie: *Atmosfera na zajęciach była ...*
(N = 2249)

Lp.	Atmosfera na zajęciach była ...	Ilość osób	Procent odpowiedzi
1	Miła / przyjemna	1121	49,8%
2	Super / bardzo przyjemna	416	18,5%
3	Normalna	297	13,2%
4	Taka sobie / średnia	115	5,1%
5	Napięta / sztywna	52	2,3%
6	Nudna	26	1,2%
7	Inne	61	2,7%
8	Brak odpowiedzi	161	7,2%
	SUMA	2249	100,0%

Większość uczniów pozytywnie lub bardzo pozytywnie oceniła panującą na zajęciach atmosferę. Prawie 50% uczniów określiło atmosferę jako „miłą” lub/i „przyjemną”, natomiast 18,5% jako „bardzo przyjemną” lub „super”. Nieco ponad 18% badanych opisało atmosferę jako „normalną” (13,2%) albo „taką sobie” lub „średnią”(5,1%). Według 2,3% uczniów atmosfera była „napięta” i/lub „sztywna”, natomiast według 1,2% - nudna. 7,2% badanych w ogóle nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie, a 1,2% uczniów udzieliło odpowiedzi zaklasyfikowanych jako inne.

8. Oczekiwania uczniów szkół ponadpodstawowych wobec zajęć profilaktycznych – twierdzenie: *W przyszłości na temat uzależnień chciałbym dowiedzieć się...*
(N = 2099)

Lp.	W przyszłości na temat uzależnień chciałbym dowiedzieć się...	Ilość osób	Procent odpowiedzi
1	Więcej / bardziej szczegółowo	240	11,4%
2	Niczego	203	9,7%
3	Więcej o narkotykach	125	6,0%
4	Wiem wszystko	119	5,7%
5	Nie wiem	74	3,5%
6	Jak można leczyć uzależnienie	69	3,3%
7	Jak się chronić przed uzależnieniem	42	2,0%
8	Wszystkiego	41	2,0%
9	O skutkach substancji uzależniających	40	1,9%
10	O innych uzależnieniach	39	1,9%
11	Inne	42	2,0%
12	Brak odpowiedzi	1065	50,7%
	SUMA	2099	100,0%

W kolejnym punkcie ankiety uczniowie mieli możliwość napisania o tym, czego chcieliby dowiedzieć się na temat uzależnień w przyszłości. Nieco ponad 50 % uczniów nie udzieliło w tym miejscu żadnej odpowiedzi. Wśród odpowiedzi udzielonych najczęściej pojawiały się stwierdzenia: „więcej”, „bardziej szczegółowo” – w ten sposób odpowiedziało 11,4 % uczniów. Prawie 10 % badanych zadeklarowało, że nie chce dowiadywać się na ten temat niczego więcej; natomiast prawie 6% oświadczyło, że „wie na ten temat wszystko”. 6% uczniów stwierdziło, iż chce dowiedzieć się więcej o narkotykach, natomiast nieco ponad 5% uczniów chciałoby dowiedzieć się więcej o tym, jak leczyć uzależnienie lub jak się przed uzależnieniem chronić. 3,5% badanych udzieliło odpowiedzi „nie wiem”. Pozostali uczniowie deklarowali, że interesują ich skutki działania substancji uzależniających (1,9%) lub uzależnienia inne niż te związane z używaniem substancji psychoaktywnych (1,9%). 2% badanych odpowiedziało, że chcą dowiedzieć się „wszystkiego”. Kolejne 2% stanowiły inne odpowiedzi.

CZEŚĆ VI
PODSUMOWANIE

PODSUMOWANIE DOTYCZĄCE POSTAW I OPINII UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I PONADPODSTAWOWYCH NA TEMAT UZALEŻNIEŃ

SZKOŁY PODSTAWOWE

- 32% uczniów ze szkół podstawowych oświadczyło, że proponowano im środek od którego można się uzależnić. 2/3 uczniów informowało, że proponowano im papierosy, ponad 1/3 proponowano alkohol i 6% procent uzyskało propozycje skorzystania z narkotyków.
- Uczniowie pytani o konsekwencje odmowy użycia substancji uzależniającej, odpowiedzieli, że w ponad połowie przypadków byli wyśmiewani; niemalże 40% słyszało groźby lub byli zmuszani w inny sposób. Tylko 4% odpowiedziało, że odmowa użycia substancji uzależniającej nie spotkała się z agresywną reakcją namawiających.
- Ponad 70% uczniów alkohol po raz pierwszy dostało w domu/od rodzica lub od kogoś z dalszej rodziny, w tym prawie połowa przyznających się do spożycia alkoholu uzyskała go w domu lub od rodzica. 12% uzyskała od kolegi lub przyjaciela, natomiast 1/5 uczniów dostała alkohol po raz pierwszy od innej dorosłej osoby lub zdobyła go samodzielnie.
- W opiniach 92% uczniów szkół podstawowych picie alkoholu prowadzi do uzależnienia. Dla porównania - tylko 70% uczniów szkół ponadpodstawowych odpowiedziało w ten sam sposób na to powyższe pytanie. Ponadto 24% uczniów ze szkół podstawowych stwierdziło, że alkohol ułatwia nawiązywanie kontaktów; 39%, że alkohol poprawia nastrój, a 6% uczniów jest zdania, że alkohol poprawia humor i ułatwia nawiązywanie kontaktów.
- W sytuacji problemu z uzależnieniem uczniowie szkół podstawowych największym zaufaniem obdarzyli by (zwrócili by się po pomoc do ...): rodziców (83%), innych członków rodziny (15%), pedagoga/psychologa (20%), nauczyciela (14%), telefonu zaufania (15%), koleżeństwa (10%). Uczniowie szkół ponadpodstawowych zdecydowanie większym zaufaniem obdarzyli by kolegów (48%), mniej osób zdecydowało by się na kontakt z osobami z najbliższej rodziny (51%), a do nauczyciela o pomoc odważyło by się zwrócić zaledwie 5% osób uczniów.

SZKOŁY PONADPODSTAWOWE

- Tylko 2/3 uczniów szkół ponadpodstawowych rozmawiała o uzależnieniach z innymi osobami, w tym zdecydowana większość rozmawiała na ten temat z kolegami. Najrzadziej na temat uzależnień uczniowie mieli okazję rozmawiać ze specjalistą z tej dziedziny. Szczegółowe wyniki pokazują, że uczniowie o uzależnieniu rozmawiali z kolegami (80%), z rodzicami - 54%, z nauczycielem - 40%, z kimś z dalszej rodziny – 9%, z inną dorosłą osobą - 6%, a z psychologiem lub specjalistą, terapeutą – 4%.
- Można stwierdzić, że uczniowie posiadają dużą świadomość ryzyka uzależnienia. Ponad 2/3 badanych uczniów twierdzi, że niebezpieczeństwo uzależnienia może dotyczyć każdego człowieka, 1/5 twierdzi, że narażone są osoby posiadające stresującą pracę, osoby które zerwały z nałogiem, dzieci osoby uzależnionej. 12% twierdzi, że podatny na uzależnienie może być partner osoby uzależnionej.
- Około 2/3 uczniów twierdzi, że w poradzeniu z problemem uzależnienia może pomóc terapeuta, psycholog, wsparcie bliskich osób. ¼ uczniów uważa, że z uzależnienia nie można w pełni się wyleczyć. Jedna osoba na 10 oświadcza, że każdy może sam sobie poradzić, a 8% uważa, że konieczne jest leczenie szpitalne.
- Uczniowie wypowiadali się również na temat poszukiwania pomocy w obliczu problemu uzależnienia. Połowa uczniów oświadczyła, że po pomoc zwróciła by się do koleżeństwa, nieznacznie większa ilość uczniów oświadczyła, że ktoś z bliskiej rodziny był by adresatem do którego można zwrócić się po pomoc. 1/10 uczniów w obliczu tego problemu zwróciło by się do specjalisty/psychologa. 6% zaufaniem obdarzyło by kogoś z dalszej rodziny, 5% - nauczyciela, a 3% inną dorosłą osobę.
- W opiniach uczniów na temat odmowy napicia się alkoholu, ponad 2/3 informuje, że podlegała presji. Badani wskazują, że w przypadku odmowy namawiający powie, że *wszystkiego trzeba spróbować* lub wyśmiej, kilkanaście procent uczniów w takiej sytuacji obawia się szantażu, gróźb lub wyrugowania z grupy koleżeńskiej; niewiele ponad 1/5 uczniów wskazała, że w sytuacji odmowy *nie się nie stanie* lub *zostanę zrozumiany/na*.
- Tylko 1/4 uczniów wskazała, że nie zna w swoim otoczeniu uzależnionej osoby. Ponad 40% uczniów deklaruje, że w ich otoczeniu uzależniony jest kolega lub koleżanka. ¼ uczniów wskazała na uzależnienie rodzica, również ta sama ilość osób wskazała na uzależnienie kogoś z dalszej rodziny; co 20 osoba informuje, że posiada uzależnione rodzeństwo, a 15% ma w otoczeniu inne uzależnione dorosłe osoby.
- W opinii ponad 2/3 uczniów alkohol uzależnia i niszczy życie. 40% twierdzi, że alkohol zmienia nastrój, około ¼ uczniów twierdzi, że alkohol pomaga odreagować stres, również podobna ilość badanych twierdzi, że alkohol ułatwia nawiązywanie kontaktów z innymi ludźmi. Według 3% ankietowanych alkohol nie jest szkodliwy.

- Co 8 uczeń twierdzi, że narkotyk można używać regularnie i nie być uzależnionym. Niemalże 50% uczniów twierdzi, że wystarczy jednokrotne użycie aby się uzależnić, a prawie 30% uważa że dwu lub trzy krotne użycie wystarczy aby człowiek się uzależnił.

PODSUMOWANIE WYNIKÓW DOTYCZĄCYCH UŻYWANIA PRZEZ UCZNIÓW SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH – PORÓWNANIE MIĘDZY GRUPAMI WIEKOWYMI W ROKU SZKOLNYM 2011/2012

- W grupie wiekowej **powyżej piętnastego roku życia** dziewczęta podobnie do chłopców po raz pierwszy doświadczały kontaktu z substancją uzależniającą najczęściej pod wpływem koleżeństwa, również drugim najczęstszym źródłem inicjacji alkoholu byli rodzice i rodzina. Rodzice i dalsza rodzina w przypadku dziewcząt ma większy udział w pierwszorazowym kontakcie z nikotyną. Chłopcy nieznacznie częściej sięgają samodzielnie po środki uzależniające. W przypadku THC najczęstszym źródłem po za kolegami, jest samodzielne poszukiwanie. W obu grupach samodzielna inicjatywa w pierwszym kontakcie ze wszystkimi substancjami jest istotna.
- najczęstszym źródłem pierwszego kontaktu chłopców z substancjami uzależniającymi jest koleżeństwo, w przypadku alkoholu znaczącą rolę w pierwszorazowym kontakcie mają rodzice i własna inicjatywa. W przypadku nikotyny również rodzic i inicjatywa własna jest najczęstszym źródłem pierwszego kontaktu. Nieco inaczej przedstawia się historia sięgania po raz pierwszy po THC - tutaj poza koleżeństwem największe znaczenie ma własna aktywność. Pozostałe substancje uzależniające chłopcy najczęściej próbowali pod wpływem kolegów i rodziców.
- Podobnie jak u chłopców pierwszym źródłem pozyskania substancji uzależniających wśród dziewcząt było koleżeństwo. Największy wpływ na inicjacje alkoholu mieli koledzy, następnie rodzice i dalsza rodzina. Po nikotynę dziewczęta najczęściej sięgały pod wpływem kolegów, zdecydowanie mniej istotny w tym obszarze był udział dalszej rodziny. THC w przeważającej mierze dziewczęta po raz pierwszy uzyskiwały od koleżeństwa, rzadziej poszukiwały samodzielnie. Pierwszy kontakt z innymi substancjami miały również pod wpływem koleżeństwa i samodzielnej inicjatywy.
- na podstawie badań ankietowych można stwierdzić, że około 1/5 chłopców i ponad 11% dziewcząt deklarująca picie alkoholu jest uzależniona lub na granicy uzależnienia. 1/3 chłopców i ponad 1/3 dziewcząt deklarujących palenie papierosów, używa ich również w sposób wskazujący na uzależnienie. W tym 26,6% chłopców i 25,5% dziewcząt pali codziennie. 13,7% chłopców i ponad 11% dziewcząt z pośród zdeklarowanych użytkowników THC, korzysta z tego środka kilka razy w tygodniu lub kilka razy dziennie, a 1/5 chłopców i prawie ¼ dziewcząt używa THC kilka razy w

miesiącu. 1/3 chłopców i 1/5 dziewcząt spośród przyznających się do używania innych substancji, korzysta z nich kilka razy dziennie lub kilka razy w tygodniu.

- spośród uczniów przyznających się do użycia substancji uzależniających ponad 2/3 inicjację przeszło w wieku 12-15 lat. Chłopcy podejmując inicjację wcześniej niż dziewczęta. Zdecydowanie więcej jest chłopców po inicjacji w młodszych grupach wiekowych. W przypadku alkoholu dwukrotnie więcej po inicjacji w najmłodszych grupach wiekowych jest chłopców (poniżej 8 r.ż. - 4,7% chłopców i 2,5% dziewcząt, wiek 8-11 lat – 17% chłopców i 7,6% dziewcząt). Jeszcze większe dysproporcje są w przypadku używania tytoniu (poniżej 8 r.ż. – 4% chłopców i 1,3% dziewcząt, 8-11 lat – 14,3% chłopców i 5,4% dziewcząt).
- W szkołach podstawowych 16% chłopców i 21% dziewcząt przyznało, że spożywało alkohol. 13% dziewcząt i 6% chłopców przyznało się do palenia papierosów. 3% dziewcząt i 2% chłopców na pytanie dotyczące korzystania z innych środków uzależniających odpowiedziało twierdząco.
- 2/3 uczniów ze szkół ponadpodstawowych przynajmniej jeden raz próbowało substancji od której można się uzależnić, 1/5 deklarowała, że nie próbowała dotychczas substancji uzależniającej.
- W szkołach ponadpodstawowych prawie 2/3 spośród przebadanych uczniów zadeklarowało picie alkoholu, 45% próbowało tytoniu, co 7 uczeń próbował THC, a 7% miało do czynienia z innymi narkotykami: w tym 2,6% użyło środków psychostymulujących (amfetamina, ekstazy, metaamfetamina), 2,1% używało środków halucynogennych lub substancji lotnych (kleje, rozpuszczalniki); kokainę używało pół procenta osób, 2% uczniów informowało u użyciu innych środków uzależniających (opiaty, leki, dopalacze, inne narkotyki).
- W szkole podstawowej prawie 5% więcej dziewcząt deklaruje używanie substancji uzależniających (16,1% chłopców i 15,9% dziewcząt). W szkole ponadpodstawowej w grupie wiekowej 12-15 l. również więcej dziewcząt deklaruje użycie substancji uzależniającej (45,6% chłopców i 48,8% dziewcząt). W najstarszej grupie wiekowej ilość dziewcząt i chłopców deklarujących używanie substancji uzależniających jest niemalże taka sama (79,75% chłopców i 79,66% dziewcząt).
- W porównywanych grupach 12-15 l. i 16< l. niemalże dwukrotnie mniej uczniów z młodszej grupy przyznało, że używało alkoholu (12-15 l. – 41,75%; 16 < l. – 77,23%). Podobne proporcje miały miejsce w przypadku deklaracji dotyczącej używania nikotyny (12-15 l. – 26,79%; 16 < l. – 50,71%). Niemalże trzykrotnie więcej uczniów w starszej grupie przyznaje się do używania substancji zawierających THC - haszysz i marihuana (12-15 l. - 6,94%, 16< l. - 19,52%). W przypadki pozostałych substancji uzależniających (leki, inne narkotyki, substancje wziewne) proporcje przedstawiają się następująco (12-15 l. – 5,26%, 16< l. – 9,55%).
- W grupie wiekowej 12-15% lat więcej dziewcząt przyznaje się do użycia substancji uzależniającej (45,6% dziewczęta i 48,8% chłopców).
- W grupie wiekowej 12-15% pięć procent więcej dziewcząt przyznaje się do próbowania alkoholu (38,89% - chłopcy, 43,72% dziewcząt) i około trzech procent więcej próbowała nikotyny (25,15%

- chłopców, 27,94% - dziewcząt). Również dziewczęta w tej grupie wiekowej częściej deklarują użycie środków zawierających THC (6,73% - ch. i 7,09% - dz.) Jedynie w obrębie innych substancji (leki, substancje wziewne, inne narkotyki) chłopcy częściej deklarują inicjacje (6,43% - chłopcy 4,45% - dziewczęta). W grupie wiekowej 16< l. ilość dziewcząt i chłopców przyznających się do próbowania substancji uzależniającej jest na tym samym poziomie (79,75% - chłopców i 79,66% - dziewcząt).

- W starszej grupie wiekowej szkół ponadpodstawowych również więcej dziewcząt deklaruje używanie alkoholu. W grupie starszej różnice między płciowe są mniejsze w zakresie użycia alkoholu (77,46% dziewcząt i 76,95% chłopców); w tej samej grupie dysproporcje dotyczące użycie nikotyny między chłopcami i dziewczętami są jeszcze większe - 57,25% dziewcząt i 42,83% chłopców deklaruje użycie nikotyny. Również więcej dziewcząt przyznaje się do użycia innych substancji uzależniających (7,01% - ch. i 11,66% - dz.). Wyjątkowo przypadku substancji zawierających THC proporcje między dziewczętami a chłopcami przedstawiają się odmiennie - 23,05% chłopców i 16,58% dziewcząt przyznało się do użycia THC.